

REVIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

APRIL
1978
LETNIK 25

RODNA GRUDA 4

SLOVENIJA

Rojaki v USA, dvakrat na teden prihaja v vaš dom vaša prijateljica

PROSVETA

glasilo Slovenske narodne podporne jednote
Izhaja že 70. leto

Prinaša:

- novice iz Združenih držav Amerike in z vsega sveta
- sestavke o društvenem in družabnem življenju rojakov
- potopise s popotovanj po Ameriki in stari domovini
- pomembna obvestila in sporočila
- izbrano leposlovje

Naročnina za USA:

\$ 20 na leto za člane SNPJ,
\$ 22 na leto za nečlane.

Naročnina za Evropo, Kanado in druge tuje dežele:
\$ 24 na leto.

Naslov:

Uprava Prosvete,
166 Shore Drive,
Burr Ridge, Ill., 60521 USA
Telefon: (312) 887-7660

Slovenci v Kanadi,
sezite po vašem mesečniku

dnevnik
diary SLOVENE
CANADIAN

Objavljamo:

- ilustrirane članke o slovenskem kulturnem izročilu
- izvirne reportaže, povesti, pesmi
- informacije za priseljence
- poročila o delu slovenskih društev
- novice iz stare domovine

Dnevnik-Diary izhaja v slovenščini in angleščini

Letna naročnina za enajst števil je do konca aprila 1978 samo 5 dolarjev (pozneje bo naročnina višja).

Naročajte svoj edini slovensko-kanadski kulturni mesečnik!

Naslov:

20 Broadoaks Dr., # 610
Downsview, Ontario
M3J 1 E2, Canada
Telefon:
630-9881 in 881-3466

Slovenci na Švedskem,
vaše skupno glasilo je

NAŠ GLAS

Izdajajo ga:

Slovenska društva
na Švedskem

Redakcija:

Slovensko društvo v
Stockholmu, Box 301, 123 03
Farsta 3

V svojem glasilu boste našli:

- poročila o delu slovenskih društev
- važna obvestila in nasvete
- izbrano leposlovje
- privlačne strani za otroke

Postanite član enega izmed slovenskih društev na Švedskem:

Kulturno društvo
»Slovenija«, Eskilstuna
Slovensko kulturno društvo
»France Prešeren«, Göteborg
Slovensko društvo
»Ivan Cankar«, Halmstad
Slovenska naselbina
v Jönköpingu

Slovensko društvo v Köpingu
Slovensko društvo
»Lipa«, Landskrona
Slovensko društvo
»Planika«, Malmö
Kulturno društvo
»Slovenija«, Olofström
Slovensko društvo
v Stockholmu
Slovenska naselbina
v Värnamu
Društvo slovenskih učiteljev
in vzgojiteljev na Švedskem,
Sjöbo

Številka 4
April 1978
Letnik 25

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

Izdaja

Slovenska izseljenska matica
Ljubljana
Telefon
061 / 20-657
Naslov
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II
p. p. 196
Slovenija, Jugoslavija
Telefon uredništva
061 / 23-102
Telefon uprave
061 / 21-234

Glavni urednik
Drago Seliger

Odgovorni urednik
Jože Prešeren

Urednik
Janez Kajzer

Uredniški odbor
Janez Kajzer, Jože Olaj,
Ernest Petrin, Jože Prešeren,
Ina Slokan, Mila Šenk,
Juš Turk

Uredniški svet
Anton Ingolič (predsednik),
Matjaž Jančar, France Poznič,
Franci Stare, Andrej Škerlavaj,
Martin Zakonjšek

Oblikovalec
Peter Žebre

Prevajalci
Alberto Gregorič (španščina),
Viktor Jesenik (francoščina),
Milena Milojevič-Sheppard
(angleščina)

Revija izhaja vsak mesec,
8. in 9. številka izideta skupno.

Tisk
ČGP Delo, Ljubljana

Vaša pisma	2
Urednik vam	3
Dogodki	4
YU in svet: Slovenci v Italiji	5
Po Sloveniji	6
Osebnosti	7
Slovenska rock in pop glasba	8
Življenje na vasi: Plug ni več trpljenje	11
Domovinska vzgoja na tujem	12
Slavne slike: Groharjeva »Pomlad«	14
Reportaža na vašo željo: Suha roba na industrijski način	16
Koper — škofijsko mesto	18
Priloga: Med rojaki po Evropi — English Section	19
Zdravje v znamenju kara	27
Mojstri s kamero: Jože Mally	28
Naši po svetu: Avstralija, Argentina, Čile, Francija, Nizozemska, ZDA	32
Mladim po srcu	34
Kroček mladih dopisnikov	36
Umetniška beseda — Mate Dolenc: Jonov let	37
Vaše zgodbe — Franci Ketiš: Spomin, Mojca S.: Nočni lov, Boža Škoberne: Magdalena v očetovi domovini	39
Materinščina: Pisava osebnih imen — Nove knjige	41
Zaupni pomenki: Neprijetna presenečenja	42
Slovenski lonec	42
Filatelija — Domače viže — Mali oglasi	43

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Vokalni ansambel »Pepel in kri«, ki poje predvsem izvirne domače popevke, predstavlja nekakšno popevkarsko reprezentanco Slovenije in vodi na lestvici »Najpopularnejših desetletja« revije STOP z veliko prednostjo pred bivšimi »Belimi vranami« pa »Avseniki«, ansamblom Lojzeta Slaka . . .

LETNA NAROČNINA

Jugoslavija 100,00 din, Avstralija 6,00 au.\$, Avstrija 115,00 Sch, Anglija 3,50 Lstg, Belgija 220,00 Bfr, Danska 35,00 Dkr, Finska 23,00 FM, Francija 25,00 FF, Holandija 16,00 Hfl, Italija 5.000,00 Lit, Južno-ameriške države 6,00 US \$, Kanada 6,00 c\$, Nemčija 16,00 DM, Norveška 33,00 Nkr, Švedska 30,00 Skr, Švica 19,00 Sfr, USA 6,00 US \$

PLAČILO NAROČNINE

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356 — Devizni račun: 50100-620-010-32002-575 pri Ljubljanski banki — Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica« v priloženem pismu.

Oproščeno prometnega davka
po pristojnem sklepu št. 421-1/173
z dne 24. 7. 1973

VASA PISMA

POZDRAV ANSAMBLU TONETA KMETCA

V imenu Slovencev v Edmontonu se zahvaljujem vsem, ki so pomagali pri organizaciji turneje ansambla Toneta Kmetca po Kanadi. Tukaj smo jih poslušali 3. decembra in dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička. Naši Štajerci so nam pripravili tako zanimiv in lep koncert, da nas je vse predramil in nas razveselil z lepimi slovenskimi melodijami. Kmetčevi fantje so se res lepo odrezali. Mnogo pozornosti sta pritegnila tudi pevca Vajda Kmetec in Ivan Švajgl. Tudi humorist je lepo opravil svojo nalogo.

Vsemu ansamblu Toneta Kmetca želimo vse najboljše v prihodnjih letih in še veliko uspehov na vseh področjih. Upamo pa tudi, da nas obiščejo še kdaj.

F. K., Edmonton, Kanada

DOMOVINA JE ENA

Ob zaključku leta 1977 se vam zahvaljujem za redno pošiljanje Rodne grude, ki nam, zlasti starejšim, predstavlja domovino, ki je po materi samo ena. Ne sramujmo se svojega jezika in svoje narodnosti. Na žalost vse prepegosto to opazam med našimi ljudmi. Mnogokrat me boli, ko poslušam te vsega dobrega presite Slovence, ki počasi pozabljajo, da jih je rodila slovenska mati. Tudi jaz sem občutil lakoto, pomanjkanje in še mnogo več, česar pa ne omenjam. Bile so pač drugačne razmere, zato pa zdaj pozabimo in bodimo bolj povezani med seboj, pa naj živimo doma ali v tujini.

Kadar pridem spet domov na obisk, ga bomo pa zagotovo spili nekaj kozarčkov na Šmarni gori.

*Vinko, prijatelj Šmarne gore
Vancouver, B. C. Kanada*

DRAGI NAŠI DOMAČI

(Oprostite mi, če se tako izrazim.) Zahvaljujem se vam, ki se trudite, da nam pošiljate našo domačo Rodno grudo. Tako z veseljem jo preberemo! Kadar jo dobimo, nimamo več časa za kaj drugega. Stara sem 70 let, moja mamica pa je bila konec lanskega leta stara 96 let. Ko sva v zadnji Rodni grudi brali o slovenskih Amerikancah, ki so prišli po 50 letih spet v domovino in so bili tako lepo sprejeti, so nama solze zalile oči, tako sva bili

presenečeni. Res je najlepša naša domovina, ne moremo je pozabiti.

*Josephina in Marija Salmič
Perigueux, Francija*

DOBRO BRANJE

Nisem prepričana, a zdi se mi, da je s koncem preteklega leta potekla moja naročnina za Rodno grudo. Jaz sem tudi ena izmed tistih, ki jo težko pričakujem, čeprav sem stara že 83 let. Vendar sem srečna, da lahko berem in gledam televizijo. Ker imam hud artritis, sem vedno doma in to sama. Dnevi so dolgi, noči pa še daljše, zato boste razumeli, da toliko berem. Želim si le, da bi mi oči ne opešale. V tej deželi sem že od leta 1913. Rojena sem bila v Moravški fari. V šolo sem hodila na Vrhpolje in še v privatno hišo, dokler niso sezidali nove šole. Moj učitelj je bil duhovnik Josip Cegnar, ki so ga potem predstavili v Stranje pri Kamniku. Cele vasi so jokale za njim. Nadomestila ga je Njegova nečakinja Ivanka Cegnar. Zanimam me, če je še med živimi katera od mojih sošolk. Če je, lepo pozdravljena! Pa prosim, če se kdaj oglasite tudi v naši dolini.

*Frances (Grošelj) Plevnik
Euclid, Ohio, ZDA*

V KORIST POTOMSTVA

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo za tri leta, kar je več, pa naj bo za tiskovni sklad. Ko sem bil zadnjič pri vas na obisku, mi še na misel ni prišlo, da bodo tri leta tako hitro minila. No, v letu 1976 sem bil dvakrat na operaciji in štirikrat v bolnišnici. Zdravniška veda je res tako napredovala, da sem še zdaj tu in še vedno lahko delam v korist našega potomstva. Minilo je že 40 let, odkar sem bil prvikrat izvoljen v glavni odbor Slovenske narodne podporne jednote. Zdaj sem v tem odboru še edini pravi priseljenec. Rojen sem bil v vasi Bač pri Pivki, v Ameriko pa sem prišel kot 18-letnik in pričel z delom v premogokopu, kjer sem delal 29 let.

Kadar se mi bo zahotelo pisanja, bom opisal svoje življenje in življenje rudarjev ter njih društveno življenje po prvi svetovni vojni. To so bile razmere, ki so se izredno hitro spreminjale.

*Edward Tomsic
Walsenburg, Colo. ZDA*

NAJLEPŠA REVIJA NA SVETU

Pred kratkim sem dobil v roke vašo cenjeno revijo Rodna gruda. To je revija, ki je najlepša na svetu. Živim v Argentini v južni Ameriki in v maju letos bo minilo že trideset let, odkar sem tu. Rojen sem bil na Gorenjskem, zato se večkrat spomnim na moja mlada leta. Zlasti lepe spomine imam na šolska leta v Bohinju, ko smo šli šolarji na izlet na Triglav in k izviru Soče. Moj oče je bil železničar in pozneje je bil premeščen v Pragersko na Štajerskem, kjer sem končal osnovno šolo. Leta 1941, ko so Nemci zasedli Štajersko, sem moral zapustiti meščansko šolo, ker nisem znal nemško. Nekoga lepega dne so me odpeljali v Brežice, kjer sem prvikrat videl, kako nečloveško so gestapovci ravnali z našimi ljudmi. Na žalost spoznavam, da se podobne stvari dogajajo po svetu še danes.

Tu v Argentini vidim, da so redki, ki so ostali zavedni Slovenci; ne vem, čemu ima toliko naših ljudi občutek manjvrednosti, v glavi pa imajo samo to, kako bi zaslužili milijone.

J. J., Villa Madero, Argentina

DOMOTOŽJE PO DOLGIH LETIH

Rodna gruda mi je zelo všeč. Preberem vse do zadnjega kotička. Veliko je še slovenskih krajev, ki so mi še dobro znani. Še vedno sem z mislijo v stari domovini in kar nekakšno domotožje prime človeka, čeravno že toliko let živim v tuji deželi. Ko vidim domače kraje v Rodni grudi, se mi kar milo stori. Taka je usoda našega življenja, da smo morali iti daleč v tujino za boljšim kosom kruha.

*Frances Krainik
Chisholm, Minn. ZDA*

NE BOM JE VIDELA VEČ

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo za dve leti, ostalo pa naj bo v pomoč listu, ki ga z veseljem berem. Dasiravno sem tukaj že 57 let, me še vedno zanima napredek domovine, čeprav vem, da je ne bom videla nikoli več. Tu je starost pa bolne noge. Lep pozdrav vsem v uredništvu in vsem bralcem.

*Frances Bartol
New Smyrna Beach, Fla. ZDA*

Sinova naše rojakinje Vere Žvar iz Västerasa na Švedskem — Lojze, 11 let in Boris, 3 in pol leta.

KJE VSE ŽIVIMO

Po dolgem času se spet oglašam. Prilagam ček za naročnino za dve leti, ostalo pa je v podporo listu. Želim, da bi ta revija še dolgo prihajala v mojo hišo. Prinaša novice z vsega sveta. Včasih se čudim, kje vse živijo Slovenci. Tudi slike so zanimive. Mogoče se še vidimo, vse je odvisno od mojega zdravja.

*Kati Bernikova
Clarendon Hills, Ill. ZDA*

ŠE IZ KOSTELA

Vse najboljše želiva vsem v uredništvu in upravi, ki tako lepo urejete Rodno grudo. Komaj čakava, da pride in jo takoj prečitava. Če je mogoče, bi še kdaj kaj rada videla iz Kostela, ker sva od tam doma. Matija Corel je res lepo narisal zemljevid Kostela.

*Jos. in Anna Klarich
Farmington Hills, MI. ZDA*

GLAS IZ JOLIETA

Leto je hitro prišlo naokrog. Upam, da ste ga preživeli v zdravju. Gotovo ste prejeli številko Zarje, kjer je bil naslikan glavni urad Slovenske ženske zveze, kjer je moja hči Olga za glavno tajnico. Ta urad je zdaj le pet minut od nas, zato lahko Olgi precej pomagamo. Glavni urad je tako lep, da

imajo članice ženske zveze v njem lahko prireditve, mnoge pa si ga pridejo ogledat tudi iz oddaljenih krajev.

*Josephine Erjavec
Joliet, Ill. ZDA*

VESELJE NAD NAGRADO

Za knjižno nagrado, ki sem jo dobila za najboljši prispevek v rubriki Krožek mladih dopisnikov, se vam toplo zahvaljujem. Zelo sem bila presenečena in hkrati vesela nad tako lepo knjigo. Še sanjalo se mi ni, da bi za svoj spis lahko kdaj dobila nagrado, kaj šele prvo. Tudi prebrala sem jo že. Zato vam svojega veselja nikakor ne morem popisati.

Rojena sem tukaj v Münchnu, zato sta me slovenskega jezika naučili predvsem mamica in pa slovenska učiteljica Martina Vizjak. Njo imamo vsi nad vse radi, saj veliko žrtvuje, da bi nas čimveč naučila.

Mislím, da sem se vam vsaj malo predstavila, da boste vedeli, kdo je prejel vašo knjigo.

*Brigita Skaza, 6. razred
München, Nemčija*

Vračanje naših delavcev, ki so trenutno začasno zaposleni v tujini, in izseljencev v domovino je vse bolj prisoten pojem v našem vsakdanjem življenju. Temelj za vse ukrepe s tem v zvezi je dala skupščina SR Slovenije, ki je med drugim zadolžila predvsem interesne skupnosti, da zagotove ustrezne pogoje glede vračanja. Največ nalog čaka skupnost za zaposlovanje, ki mora še v letošnjem letu pripraviti kratkoročne in srednjeročne programe o vključevanju delavcev iz tujine v vse oblike združenega dela v domovini, o priznavanju v tujini pridobljenih kvalifikacij, o informiranju, o socialnih delavcih in o številnih drugih vprašanih. O svojih ljudeh, ki so trenutno še zaposleni v tujini, naj bi bolj kot doslej razmišljale tudi občine in krajevne skupnosti, ki naj pri načrtovanju zaposlovanja upoštevajo tudi te ljudi.

Na tem področju je torej v zadnjem času prišlo do velikih sprememb, ki kažejo tudi na to, da se temeljito spreminjajo tudi odnosi do vseh naših ljudi na tujem. Naša domača javnost je vse bolj obveščena o njihovem življenju in delu, o njihovem društvenem delovanju in očitno — tudi o njihovih željah po vrnitvi v domovino. Pri vključevanju v ponovno življenje v domovini imajo vsi enake pravice in enake dolžnosti, upoštevati pa je treba tudi to, da je veliko število naših rojakov po nekaj let ali tudi več kot desetletje preživelo brez tesnega stika z dogajanjem doma. Tem ljudem se je pač treba posvečati drugače in spoznati tudi njihove probleme. Pogosto se namreč zgodi, da nam pripovedujejo ljudje, da so se teže privadili ponovnega življenja doma kakor pa prej življenja v tujini.

Upam si trditi, da se nihče od naših rojakov ne vrne v domovino zaradi materialne koristi. Vračajo se zaradi domotožja, zaradi tega, ker so tu ves čas živeli vsi njihovi sorodniki, ker so si izpolnili svoj načrt, ki so si ga zastavili pred odhodom na tuje, pa tudi zaradi tega, ker tu lahko zaživijo bolj »polno življenje«, kot nam je nekdo omenil v pismu. In pri ponovnem vživljanju v domače okolje vsekakor računajo tudi na pomoč domačih ljudi. To pomoč pa jim je (vam je) domovina tudi dolžna dati.

Jože Prešeren

NOVOLETNI SPREJEM ZA DUHOVNIKE

Na tradicionalnem novoletnem sprejemu za duhovnike in druge predstavnike verskih skupnosti, ki ga je priredil predsednik slovenske komisije za odnose z verskimi skupnostmi Stane Kolman, so si izmenjali pozdravne govore o odnosih med cerkvami in družbeno-političnimi skupnostmi. V svojem pozdravnem govoru je Stane Kolman omenil med pomembnejšimi dogodki tudi jubilej nadškofa dr. Jožeta Pogačnika, ponovno ustanovitev koprške škofije, kot pomemben dogodek pa je poudaril tudi obisk jugoslovanskega zveznega sekretarja za zunanje zadeve Miloša Minića v Vatikanu.

Na Kolmanove pozdravne besede sta odgovorila Ludvik Novak, senior evangeličanske cerkve, in metropolit dr. Jože Pogačnik, ki se je med drugim skliceval tudi na naročilo papeža Pavla VI., ki jim je zapovedal »iskreno in velikodušno sodelovanje z vsemi ljudmi dobre volje pri graditvi družbe, v kateri bo vsakdo užival pravico in mir.«

SKRIVAL SE JE 32 LET

V vasi Žalna pri Grosupljem so prve dni novega leta 1978 odkrili vaščana Janeza Rusa, ki se je vse dotlej skrival v domači hiši zaradi tega, ker je bil nekaj časa udeleženec domo-

branske vojske in ker je veljal za ubežnika iz partizanske Cankarjeve brigade. Janez Rus je bil leta 1943 mobiliziran v Cankarjevo brigado. Neka večera, ko je bil v patrolji blizu Trebnjega, so jih obkolili Nemci, ki jim je Janez padel v roke. Odpeljali so ga v Ljubljano, kjer so ga izročili domobrancem pod pogojem, da se priključi njihovi vojski. Ker je bil Janezov brat partizan, so ga imeli za sumljivega. Izkoristil je priložnost in se jim skrival do konca vojne in vse do slej, ker se je bal kazni. Po zbranih podatkih Janez Rus ni zagrešil nobenih dejanj, za katera bi moral kazensko odgovarjati.

DIREKTNI »HALO«

Ljubljanska mednarodna in tranzitna telefonska centrala bo končno začela obratovati v začetku aprila. Del tranzitne telefonske centrale že deluje, mednarodna centrala, ki bo omogočala avtomatski telefonski promet s tujino pa bo delovala predvidoma v začetku aprila. V prvem obdobju bodo lahko Ljubljanci klicali avtomatsko v Italijo, Avstrijo in Zahodno Nemčijo. Znano je, da je iz teh dežel že zdaj mogoče avtomatsko telefonirati v Ljubljano.

NENASITNI TRG

Jugoslovanske tovarne avtomobilov bodo letos po napovedih ponudile trgu

302.100 avtomobilov, kar je za približno 70.000 več kot prejšnje leto. Tudi obe slovenski tovarni avtomobilov imata iz leta v leto večji delež celotne jugoslovanske proizvodnje. Tovarna Cimos iz Šempetra pri Novi Gorici napoveduje za letos 12.000 vozil, novomeška Industrija motornih vozil pa bo letos izdelala 60.000 vozil, že čez dve leti pa po njihovih napovedih 150.000 vozil in 50.000 avtomobilskih stanovanjskih prikolic.

NAJPOMEMBNEJŠE V LETU 1977

Stane Dolanc, sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ, je v pogovoru za neki jugoslovanski dnevnik izjavil, da kot prvorazredni dogodek leta 1977 ocenjuje izid študije Edvarda Kardelja »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja«. To je marksistično in teoretično delo, ki je odprlo nove obete na vseh področjih razvoja naše samoupravne družbe.

PRIZNANJA ZA PLEMENITOST

Po odločitvi komisije lista »Večernje novosti« iz Beograda sta bila najplemenitejša Jugoslovana v letu 1977 Marjan Košir in Stanislav Čuček, obmejna miličnika iz Maribora.

Z letošnjega novoletnega sprejema za slovenske duhovnike, ki ga je priredil predsednik komisije izvršnega sveta za odnose z verskimi skupnostmi Stane Kolman. Foto: Jendo Štoviček

JUGOSLAVIJA IN SVET

Hrabra miličnika sta v 40 sekundah rešila 14 potnikov na vlaku Hamburg—Beograd—Bar. V zadnjem vagonu sta miličnika odkrila peklenski stroj in hitro poslala iz kupeja vse potnike. Marjan Košir je peklenski stroj odvrlel do vrat zadnjega vagona, kjer je eksplodiral. V eksploziji ni bil nihče resno ranjen.

LJUBLJANA—NEW YORK BREZ POSTANKA

Od 5. aprila dalje je vzpostavljena neposredna letalska zveza med Ljubljano in New Yorkom. Odhod iz Ljubljane je ob 11.30 uri, pristanek v New Yorku pa je ob 16. uri po lokalnem času. V prvih mesecih bo letelo letalo tipa boeing 707, od sredine julija naprej pa bo na tej progi letelo letalo DC-10. Ko bo prek poletja zaprto ljubljansko letališče, bodo ta letala vzletala in pristajala v Zagrebu.

TRETI NAJVEČJI V EVROPI

Okoli prvega maja letos bo prebit predor pod Učko, ki bo dolg 5070 metrov in bo po dolžini tretji predor v Evropi. Prvi avtomobili pa bodo lahko zapeljali skozenj pred koncem leta 1979. Predor bo imel dva vozna pasova, vsakega širokega po 7,40 metra, visok bo 6,5 metra. V eni uri ga bo lahko prevozilo 1800 avtomobilov. Z novim predorom se bodo številna istrska mesta močno približala svojemu upravnemu in gospodarskemu središču Reki.

AVSTRIJA IN NJENI SLOVENC

Pri dunajski založbi Löcker & Wögenstein je pred nedavnim izšla knjiga »Avstrija in njeni Slovenci« (Österreich und seine Slowenen), ki sta jo napisala mlada avstrijska zgodovinarja Hans Haas in Karl Stuhlpfarrer. Knjiga je bila napisana s stališča večinskega naroda in kot taka predstavlja tudi odločen »obračun« s tako imenovanim uradnim koroškim zgodovinopisjem. Knjiga postavlja v pravo luč številne lažne trditve avstrijskega zgodovinopisja in osvetljuje težak položaj tistih avstrijskih državljanov, ki žele v Avstriji in še zlasti na Koroškem ostati Slovenci.

SLOVENC V ITALIJI

Od 16. januarja letos deluje v sosednji Italiji posebna komisija za proučevanje vprašanj slovenske narodnostne manjšine v deželi Furlaniji-Juljski krajini (ob tem je treba reči, da ima ta dežela tri pokrajine: tržaško, goriško in videmsko, da zajema vse ozemlje, na katerem živijo Slovenci in da komisija torej obravnava celotno slovensko manjšino v Italiji). Komisija je ustanovilo predsedstvo italijanske vlade, sestavlja jo dvajset članov, od katerih je pet Slovencev; njena naloga je, da do konca leta izdela osnutek zakona za globalno zaščito Slovencev v Italiji.

Omenjenega dne — 16. januarja — se je komisija v Rimu sestala na umestitveno zasedanje, na katerem je tudi že začrtala program dela. Ta dogodek sam po sebi ni nič posebnega in dramatičnega, po pomenu in daljnosežnosti pa ima vendarle veliko vrednost ne samo za Slovence v Italiji in tudi ne samo za italijansko-jugoslovanske odnose, ampak ima znatno širše razsežnosti.

Slovenci v Italiji imajo z italijansko ustavo in z nekaterimi mednarodnimi sporazumi — med temi so najpomembnejši tako imenovani osimski sporazumi med Italijo in Jugoslavijo — zagotovljene temeljne narodnostne pravice. Taki dokumenti so seveda nad vse pomembni, a odločilna je vendarle praksa. Kar zadeva le-to, je treba priznati, da je bilo zlasti v zadnjih letih z italijanske strani storjeno veliko za izboljšanje položaja Slovencev v Italiji. Vendar pa je treba storiti še več, predvsem pa morajo enak položaj uživati Slovenci povsod v Italiji, kjer živijo; zdaj je stanje najbolj zadovoljivo na Tržaškem, popravlja se na Goriškem, nikakor pa ni zadovoljivo v Videmski pokrajini, kjer Slovenci še vedno pogrešajo marsikakšno osnovno narodnostno pravico.

Novi zakon, katerega osnutek bo pripravila omenjena komisija, bo izele vse Slovence v Italiji, se pravi v vseh treh pokrajinah dežele Furlanija-Juljska krajina. Posebnega pomena je, da zakon ne bo govoril samo o pravičah narodnostne — ali kot pravijo v Italiji jezikovne — manjšine do uporabe svojega jezika v javnosti, šolah, kulturnem življenju itd., ampak bo določal tudi pravice manjšine na gospo-

darskem in družbenem področju. To torej ne bo zakon, ki bo omogočal samo narodnostno-kulturni *obstoje* Slovencev v Italiji, ampak mora zagotavljati in dajati okvire tudi za *razvoj* manjšine. Prav tu je bistvo izraza, ki ga v zvezi s tem pogosto slišimo: »globalna zaščita manjšine« in ki — po domače povedano — pomeni, da Slovencev v Italiji ni mogoče samo trpeti, ampak jim je treba dejavno pomagati, da bodo jezikovno, kulturno, še zlasti pa družbeno in gospodarsko lahko polno zaživel in svojo skupnost ne le ohranjali, ampak razvijali in širili.

Seveda ni treba posebej poudariti, kako je tak pristop, ki ga drugod, kjer tudi živi slovenska manjšina (Avstrija, Madžarska) še vedno pogrešamo, pomemben za življenje slovenske skupnosti v Italiji. Res je, da je taka globalna zaščita končni ali idealni cilj, ki ne bo zlahka dosežen. Vendar je že to, da je večinski narod — v tem primeru Italijani — sprejel tako usmeritev, velika stvar, ne glede na težave in morda razočaranja, ki se jim na poti k zastavljenemu cilju bržda ne bo moč vselej izogniti.

Vredno je opozoriti na pomen, ki ga ima tak razvoj za odnose med Italijo in Jugoslavijo. Ni skrivnost, da so bili ti odnosi vselej v znatni meri odvisni od politike italijanskih vlad do slovenske manjšine: boljša ko je bila ta politika, boljši so bili meddržavni odnosi. V zadnjih letih so se močno razvili in italijansko-jugoslovanska meja je ena najbolj odprtih na svetu. Z uresničevanjem osimskih sporazumov — pri tem bosta imeli veliko vlogo obe manjšini: slovenska v Italiji in italijanska v Jugoslaviji — se bodo obmejni kraji spremenili v področje visoko razvitega industrijskega in drugega sodelovanja, kjer meja sploh ne bo več imela nekdanjega pomena.

Če pomislimo, da gre za državi z zelo različnima družbenima ureditvama in tudi z različnim mednarodnim položajem — Italija je članica NATO pakta, Jugoslavija pa neuvrščena — je takó razvito sodelovanje zelo pozitiven zgled za vso Evropo, kjer ne manjka podobnih sosesk in položajev, čeprav še nikjer niso uspeli ustvariti tako plodnega sožitja kot se razvija med Italijo in Jugoslavijo.

Janez Stanič

LJUBLJANA — Ljubljanci vedo, da že dolgo časa vdihavajo zelo slab zrak, v katerem je veliko žvepovega dioksida, ogljikovega monoksida, dima in drugih nečistih primesi. Že dve leti je v veljavi odlok o treh alarmnih stopnjah. Kadar doseže množina žvepovega dioksida v zraku 3 mg/m³, dušikovi oksidi pa 2,5 mg/m³, bi morali po tem odloku sprožiti alarm tretje stopnje. Ta stopnja prepoveduje promet z motornimi vozili in kurjenje z vsemi vrstami goriv razen z elektriko in s plinom. Enaindvajsetega decembra lani je bila koncentracija nesnage v ljubljanskem zraku celo močnejša, vendar je ostalo le pri priporočilih, nihče pa ni uveljavljal strogih prepovedi, ki jih predvideva odlok. Ljubljanci ugotavljajo, da je bilo v dveh letih, odkar obstaja zakon o varstvu, storjenega zelo malo. Boje se tudi, da bo težko izpolnjevati prepovedi, ki jih predvidevajo alarmne stopnje, saj bi mesto v tem primeru povsem ohromelo. Republiški izvršni svet je zato priporočil nujne ukrepe glede varstva zraka.

LJUBLJANA — Slovensko podjetje Lesnina opremlja tri etaže Centralnega doma turistov v Moskvi, prvega objekta za prihodnjo olimpiado. Vrednost del znaša 600 000 dolarjev. Spodnji prostori hotela, ki jih opremljajo, so zelo zahtevni. Sovjetski arhitekt namreč zahteva, da z lesom in lučmi ponazorijo valovanje morja. Potegujejo se tudi za opremo vseh 640 sob v 32 nadstropjih tega hotela visoke B kategorije.

LJUBLJANA — »Folklorist« glasilu odbora za folklorno dejavnost pri predsedstvu Zveze kulturnih organizacij Slovenije, je izšel v bogatejši obliki in vsebinski preobleki. Dobršen del glasila je namenjen strokovnim sestavkom o starejših šegah in navadah. Poslej bo glasilu izhajalo štirikrat na leto.

LJUBLJANA — Največ vina v Jugoslaviji popijejo prav Slovenci; v povprečju popije Slovenec 42 litrov na leto (Francoz na primer popije sto litrov). Slovenski pivci se vse bolj zanimajo za poreklo vina, ki ga pijejo. V vinoteki na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani so v zadnjem letu prodali 100 000 steklenic vina. Največ so pro-

dali mostarske blatine, zatem slovenske barbere, na tretjem mestu pa je bila mostarska žilavka.

POLJANE NAD ŠKOFJO LOKO — Tu je ljubljanska Termika odprla novo tovarno za proizvodnjo poliestrskih in drugih izdelkov. Na leto bodo izdelali 33 000 kvadratnih metrov armiranih poliestrov, izdelek, ki ga vse bolj uporabljajo v gradbeništvu, industriji vozil, ladjedelništvu in za potrebe hladilne tehnike.

BRNIK — Od 30. junija pa do zadnjega avgusta bo ljubljansko letališče na Brniku zaprto zaradi nujne prenovitve. V tem času bodo letala pristajala na novem letališču v Mariboru, letala iz Amerike pa bodo pristajala na zagrebškem letališču, ker je mariborska vzletno-pristajalna steza za polno otovorjene zračne velikane prekratka.

PORTOROŽ — Letališče Portorož v Sečovljah bo pripravljeno za javni letalski promet septembra letos. Takrat bo v Portorožu tudi velik letalski miting.

STARI TRG PRI LOŽU — V okviru praznovanj ob petstoletnici ustanovitve mesta Lož so izdali prvi zvezek Notranjskih listov, publikacije, pri kateri je sodelovalo 26 avtorjev. Notranjski listi bodo postali redni vsakoletni zbornik cerkniške občine.

POSTOJNA — Postojnsko jamo si je v zadnjem letu ogledalo tričetr milijona obiskovalcev, čeprav so jih pričakovali nekaj več. Dve tretjini obiskovalcev so tujci, med njimi so na prvem mestu Nemci, nato Italijani, Avstrijci in Angleži.

SEŽANA — Edini prostor za kulturne prireditve je sedaj v skromno preurejeni avstrijski konjušnici. Zelja po novem kulturnem domu je stara. Novega bodo začeli zidati letos. Osrednje poslopje bo imelo dve dvorani za 500 in 200 obiskovalcev. Sčasoma naj bi prvemu poslopiju pridružili še druga, vsa skupaj bodo sestavljala sežanski kulturni center.

ŠEMPETER PRI NOVI GORICI — Tovarna Cimos bo letos sestavila oziroma naredila 12 000 avtomobilov,

lani so jih sestavili nekaj manj kot 10 000.

TOLMIN — Dom upokojevcev, ki bo imel prostora za 125 postelj, je že pod streho. Dom bo imel poleg navadne restavracije celo dietno restavracijo, ki bo na voljo tudi zunanjim gostom. Okoli lične nove stavbe bodo uredili lep park.

NOVO MESTO — Sredi letošnjega leta bo Novo mesto pod Kapituljem dobilo težko pričakovani hotel visoke B kategorije, Novi hotel bo imel 53 sob, savno ter tri večje in manjše konferenčne dvorane.

SEVNICA — Mladi člani raketarskega krožka se lotevajo izdelave vedno večjih raket. Nazadnje so izstrelili 1,6 metra dolgo in 16 kg težko raketo. Zdaj izdelujejo že štiri metre dolgo raketo. Letos imajo v načrtu še tri izstrelitve. Računajo, da bodo z raketami dosegli od osem do devet kilometrov višine. V to višino bodo poslali naprave za merjenje tlaka v ozračju in balon iz aluminijaste folije, ki bo prišel prav radioamaterjem.

MARIBOR — Mesto je dobilo potresno študijo, ki predvideva potres osme stopnje po Mercalijevi lestvici. Študija predvideva, da bi močan potres lahko v neugodnih razmerah usmrtil 4000 ljudi, 21 000 pa bi bilo ranjenih ali zasutih, neuporabnih bi bilo 18 000 stanovanj. S pomočjo študije, ki predvideva vse posledice možne katastrofe, bodo sprejeli načrt pripravljanih akcij civilne zaščite, ki naj bi v primeru potresa ublažile človeške in materialne žrtve.

MARIBOR — V dvorani Union se je odvil slavnostni koncert ansambla Jožeta Krežeta. S koncertom so proslavili petnajstletnico izida prve velike plošče in dvajsetletnico ansambla.

GORNJA RADGONA — Podjetje Radgonske gorice se je lotilo obnavljanja dolgo zanemarjenih vinogradov. Pospešeno so jih začeli obnavljati šele pred petimi leti. Lani so jih obnovili dvajset hektarov, letos jih bodo obnovili prav toliko. Sezidali bodo tudi novo šampanjsko klet. V novi kleti bodo povečali proizvodnjo od

OSEBNO STI

sedanjih 400 000 steklenic na več kot milijon steklenic šampanjca po klasični francoski metodi. Radgonski proizvajalci edini v Jugoslaviji proizvajajo šampanjec po klasični metodi.

DOBROVNIK — Največja dvojezična vas lendavske občine šteje okrog 800 prebivalcev. Še ni tako dolgo, ko Dobrovnik ni imel asfaltne ceste, zdaj imajo poleg asfalta tudi novo trgovino in novo šolo, lotili so se tudi ureditve vrtca, zidave kulturnega doma in transformatorja. Tu so začeli zidati tudi farmo piščancev, ki bo pridelala na leto 765 000 ton belega mesa.

LENDAVA — Lendavska rafinerija je prvič v svoji zgodovini predelala več kot pol milijona ton nafte. Podpisana je že pogodba za postavitev nove rafinerije z zmogljivostjo dva milijona ton predelane nafte na leto.

MURSKA SOBOTA — Komisija, ki so jo sestavljali kanadski inšpektor in nekateri jugoslovanski inšpektorji, si je ogledala tovarno mesne industrije v Murški Soboti in napisala priporočilo, ki je potrebno za prodajo na kanadsko tržišče, kamor bodo prodajali šunke in plečka v pločevinkah.

Prodaja v Združene države Amerike poteka že nekaj mesecev.

MAČKOVCI — Trinajst kmetov je na šestih hektarjih zasadilo 3600 sadik višenj, družbeni sektor pa 2400. Letos bodo višnje zasadili še na 15 hektarjih. Del pridelka bodo tudi izvozili.

LIVEK — Na prostranem prevalu med čokatim Matajurjem in bolj strmim Kukom stoji visoko nad Sočo in Furlanijo vas Livek v nadmorski višini domala 700 metrov. Kraj ima zelo zdravo podnebje, saj se tu srečujejo in mešajo sape iz alpskega in obmorskega sveta. Pozimi se na pobočajih okrog Livka nabere kar precej snega in zato je strmina na Kuku pogosto polna smučarjev. Na voljo sta tudi dve vlečnici. Nad vasjo imajo tudi smučarski dom (na sliki na robu strmine!), v vasi pa je v nekdanji mlekarni urejen prijazen in preprost hotelček, ki je še malo znan in je še vedno bolj prazen kakor poln. Do Livka je iz doline speljana asfaltirana cesta, ki se nadaljuje naprej proti bližnji meji, kjer je maloobmejni prehod.

Livek — prijazna in preprosta stara vas na 700 metrih nadmorske višine.

Foto: Nace Bizilj

Najvišje slovensko priznanje za delo na kulturnem področju — Prešernove nagrade — so letos dobili:

ANTON INGOLIČ, pisatelj — za sodobna in zgodovinska književna pričevanja ter za književnost za otroke in mladino;

KAJETAN KOVIČ, pesnik — za pesniško zbirko Labrador;

LADKO KOROŠEC, operni solist — za operni pevski opus;

NIKOLAJ OMERSA, slikar — za ustvarjalno slikarsko delo;

EDO RAVNIKAR, arhitekt — za urbanistično arhitektonske stvaritve ljubljanskega Trga revolucije;

NANDE in **DRAGO VIDMAR**, slikarja in grafika — za umetniško, socialno, likovno partizansko oblikovanje.

DRAGO SELIGER, predsednik Slovenske izseljenske matice, in **CIRIL ZLOBEC**, pesnik in urednik kulturne revije Sodobnost, sta se ves mesec februar mudila med Slovenci v Avstraliji, kjer sta se udeležila vrste Župančičevih proslav. Med drugim sta bila tudi na slovesnem odkritju Prešernovega kipa na zemljišču Slovenskega društva Sydney.

OSKAR KOGOJ, oblikovalec iz Nove Gorice, je izdelal maskoto (talisman) za splitske Sredozemske športne igre 79. Maskota predstavlja redko jadransko žival — jadranskega tjulenja, ki mu pravijo obmorci tudi morskí človek (Monachus monachus hermann). V Splitu bodo postavili fontano, katere osrednja figura bo pet metrov visoka kamnita plastika enake oblike, kot je maskota.

FRANCE ŠTIGLIC, filmski režiser, snema nov slovenski celovečerni film Praznovanje pomladi. Scenarij za film je narejen po igri Frančka Rudolfa Koža megle. Poleg znanih igralcev Radka Poliča, Zvoneta Agreža, Zvezdane Mlakar, Daretu Ulage, Lojzeta Rozmana, Angelce Hlebce tove in Rele Bašiča bo v filmu nastopilo več kot sto statistov, med njimi bodo tudi ptujski kurenti. Menda gre za najdražji slovenski filmski projekt doslej.

BOŽIDAR JAKAC, slikar, je na slovenski televiziji v treh oddajah pokazal svoje predvojne dokumentarne filme, med njimi tudi tiste, ki jih je v tridesetih letih posnel v Združenih državah Amerike. Oddaje so naletele na veliko zanimanje.

»PREPROST SEM ČLO

Na Slovenskem se že po tradiciji, od nekdanj, veliko poje in igra. Simfonična in druga žlahtna glasba ima svoje uveljavljene kulturne hrame, operi v Ljubljani in Mariboru in v obeh mestih tudi filharmonična orkestra, v glavnem mestu akademijo za glasbo, po vsej deželi pa tudi gosto omrežje glasbenih šol vseh stopenj, ki jih obiskuje več deset tisočev otrok in mladih. Povrhu tega skrbi za glasbeno vzgojo in dejavnost tudi organizacija Glasbene mladine Slovenije. Na posled velja s posebnim poudarkom omeniti še dve mogočni glasbeni trdnjavi, radio in televizijo ter njuno Produkcijo kaset in plošč in pa tovarno plošč Helidon. O vseh večjih in manjših glasbenih prireditvah, festivalih in taborih, ki se vrste med letom, ne kaže govoriti na tako tesno odmerjenem prostoru.

Domalega vsaka večja vas ima tako ali drugačno skupino glasbenikov, pevski zbor, godbo na pihala, vokalno-instrumentalni ansambel, bodisi narodno zabavni, bodisi popevkarski ali rockerski. Za primer vzemimo samo oktete pevcev. Nekaj sto jih je! Povezuje jih tradicionalni vsakoletni pevski tabor v Šentvidu pri Stični, kot bleščeč vzor pa jim sijejo imena Slovenskega okteta, Okteta Gallus, Koroškega akademskega okteta, ki gre o njih ubranem petju glas po vsem svetu.

Začetki slovenske tako imenovane zabavne glasbe segajo še v čas po prvi svetovni vojni in so predvsem z vdorom ameriške zabavne glasbe dobili veliko spodbudo. Nastajati so začeli razni plesni ansambli, ki so po pravilu nosili ime »jazz band« in so spočetka v naši glasbeno močno konservativni srenji zbužali pravo »pohujšanje«, a so morali popustiti pred zahtevami mladine in tudi

razvijajočega se meščanstva. Leta 1945 je začel delovati plesni orkester radia Ljubljana, ki je še vedno med vodilnimi evropskimi »big bandi«. Vzporedno z njim so se začeli pojavljati tudi domači komponisti, omenimo Bojana Adamiča, ter vokalno-instrumentalni orkestri ter že prvi posamezni izvajalci novejših zabavne glasbe. Posebno spodbudo pa je prinesel festival Slovenska popevka, ki se je začel leta 1962 na Bledu in se pozneje predstavil v Ljubljano ter lani v Celje.

V začetek šestdesetih let pade tudi vdor britanske in ameriške pop glasbe. Zdaj gre le za resnično glasbeno in vsebinsko vrednotenje našega domačega rocka, ki so ga takrat priklicali veliki vzorniki, posebno sloveči Shadows in še slavnejši Beatles. Razvoj gre naprej in tudi naš rock, ki ga je pomagal uveljavljati Tomaž Domicelj in ga zdaj z Andrejem Šifrerjem, Markom Brecljem in Buldožerji pa ansambli Prah, Predmestje, Izvir, September, Horizont in drugi tako raznolično razvijajo, počasi dohiteva evropsko povprečje.

TOMAŽ DOMICELJ — NAJSTAREŠI SLOVENSKI MLADOLETNIK

Mladi so — nekaj drugega. Moč, glavno besedo v sleherni družbi imata stara in srednja generacija, oni odločata, kaj je lepo in kaj koristno in kaj zabavno. Mladi pa so nekaj drugega. Tudi v glasbi, še posebno v glasbi. Po vseh mestih sveta.

Tudi Tomaž Domicelj iz Ljubljane je nekaj drugega. Še huje, posameznik je. Pa zdaj že nekaj let ni več rosno mlad: končal je študij jezikov, odslužil vojsko, že davno je goden za poroko. A je še zmerom fant brez zlatega obročka na prstancu in če-

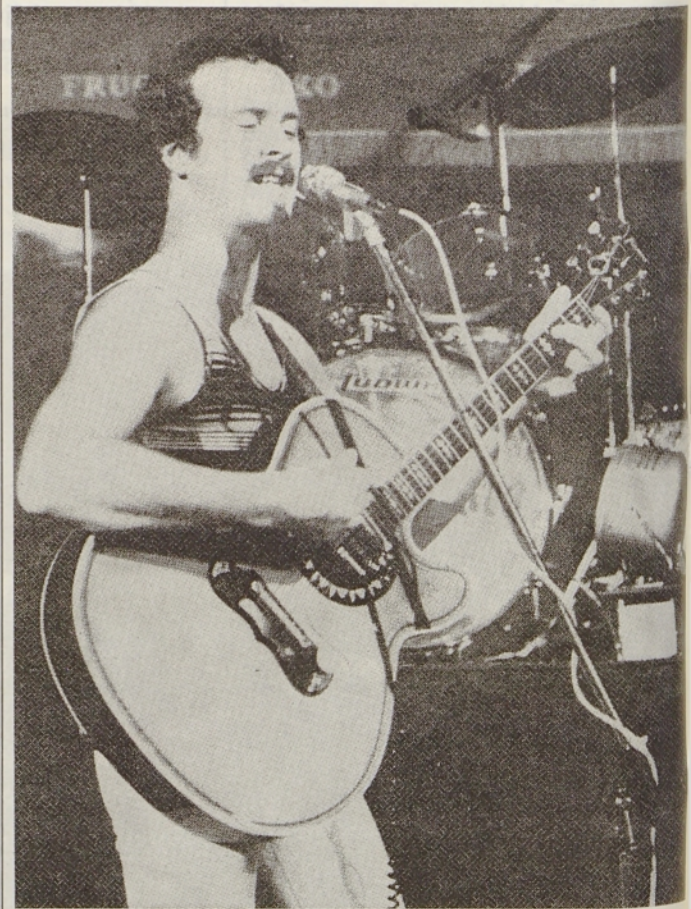
prav se rad izgubi v deklisških očeh, ostaja najbolj zvest eni ljubici — kitari. Res, tako vdan svoji pesmi in svoji glasbi, si zasluži vzdevek »najstarejšega mladoletnika«. Tomaž je namreč prvi slovenski rock kantavtor. Na rock sceni je že trinajsto leto, skoraj dlje, kot ta sploh obstaja. In zdaj že šesto leto živi od glasbe. Ni v službi!

»Da bi od glasbe neupravičeno bogatel, ne, te nevarnosti ni. Če bi mi polena, ki so mi jih na glasbeni poti metali pod noge dobri ljudje, tako ne ustrojila kože, da je, kot poje Prešeren, čez in čez podplat postala, bi kvečjemu upravičeno izgubil živcel!« — pravi Tomaž in se vedro sme-

ji. Dolgih, rahlo skodranih las je vsemu navkljub polhudomušnosti. Še ga kdaj kdaj prime, da ponagaja dobrim ljudem s kako hipijevsko preobleko, z murčkom, zlatim uhanom v enem ušesu, predvsem pa z žolčnimi verzi. Pa, denimo, s povabilom na koncert: Za . . . baval vas bo Tomaž Domicelj. Potem pa v dvorani resnično zabava in vznemirja mlado, a vse več tudi zrelejše občinstvo s svojo virtuozno kitaro in vznemirljivo pesmijo pa z duhovitimi domislicami.

»Kdo ga pozna?« — se je o njem vprašal kritik, in sam odgovoril: »Jezni mladenič, so mu pravili. Pa protestniki in kdo ve, kako še vse. Na-

TOMAŽ DOMICELJ, pionir slovenske rock scene, ostaja kljub temu, da velja za »najstarejšega mladoletnika« in protestnika, zvest svoji kitari in svojim pesmim

VEK JAZ...«

zadnje se je iz vsega izcimilo le ime Tomaž... Je res vase zaverovan narcisoidni tip, kakršnega nam skušajo predstaviti, ali pa je preveč resnicoljuben in brez dlake na jeziku?»

Vendar je Tomaž v jedru resen, celo rahlo melanholičen. V pesmi »Preprost človek« se opiše:

*Preprost sem človek jaz,
preprost kot se le da,
in preprosto si želim
preprostih le stvari.*

*Vendar preprosto ni,
tako želeti*

— pa čeprav sem le glasbenik.

Kot Tomaževa osebnost tudi njegova glasba prinaša vedno v izobilju melodijska

in vsebinska presenečenja, ki jih izvaja s prvi hip sila neprizadetim, v resnici pa notranje napetim glasom in pa kar grozljivo spretnim igranjem na kitaro. Nekatere njegove pesmi iz zadnjega časa, kot so »Mlada Anka« in »Živela je deklica« so kar nekaka urbana folklorja naših dni. Spet druge, kot »Gospod direktor« ali »Kadar mama ni doma«, »V dvoje je lepše« pa »Franci, kako ležiš« so polne ironije, včasih kar žolča ter rezkega rockerskega »šibanja«. Tretje, vzemimo, »Daleč je sonce« ali »Irena, lahko noč« so lirične, njegovi uspešnici »Stara mama« in »Danes bo srečen dan« sta že skoraj popevki...

In zanimivo, s Tomažem se njegove pesmi ne »stara-jo«, narobe, niso vseč samo »starejšim mladoletnikom«, ampak, in to očitno vedno bolj, tudi »jeznilim« najmlajšim, ki sicer hrepenijo po tako imenovanem punk rocku, tako glasbeno kot vsebinsko najbolj divjem in poenostavljenem rocku mladoletnih mestnih osemletkarjev. In kar je še bolj osupljivo: Tomaževe pesmi gredo vedno bolj v uho tudi resnim meščanom...

KITARIST, PEVEC KOMPONIST IN PUBL

Na glasbeno pot je Tomaž stopil že v gimnaziji, ko je

osnoval svoj ansambel, v katerem sta sodelovala tudi danes znana glasbenika Janez Bončina-Benč in Jernej Jung. Dvanajst let je tega. Nedavno pa je pri Produkciji kaset in plošč RTV Ljubljana izšel njegov album »TOMAŽ V ŽIVO« — krona njegovega dolgoletnega dela.

Čeprav je sodeloval na ducat festivalih in požel pol ducata nagrad, ostaja zvest rocku. Več kot sto je že njegovih skladb in besedil, mnoge so posneli in jih pojejo tudi drugi pevci. Posnel je več plošč in nastopa toliko kot malokdo na Slovenskem. Omenimo pa le, da je lani v septembru na Coupe d'Europe Musicale v Beljaku sode-

MARKO BRECELJ, sam močno intelektualistično in satirično usmerjen kantavtor je hkrati tudi vodja zelo samosvojega rock ansambla Buldožer

ANDREJ ŠIFRER je pravzaprav šansonjer na začetku vzpona. Svoje blago satirične pesmice spremlja sam na kitaro, včasih pa tudi že s spremljavo drugih glasbenikov

loval v jugoslovanski ekipi, ki se je uvrstila na četrto mesto, in pa njegovo lansko pomladansko turnejo po Sloveniji, med katero je priredil triin- trideset samostojnih koncertov. Nekatere med njimi so tudi neposredno posneli in iz najuspešnejših posnetkov so Tomaž in tehniki na london- ski BBC sestavili dvakrat po dobrih 23 minut glasbe, na- povedi in domislekov, ki so povezane v omenjeni album dobile zgovorni naslov »To- maž v živo«. Ta album je za zdaj še prvi in edini v živo posneti album kakega našega pevcu in laskave ocene kriti- kov širom po Jugoslaviji obe- tajo dokončen Tomažev pro- dor tudi na širši trg.

Končno je treba omeniti tudi Tomaževo publicistiko. Veliko piše o rocku in v spe- cializirani reviji za radio, te- levizijo, film, gledališče in za- bavno glasbo redno obvešča slovensko javnost o dogaja- njih na svetovni rock sceni, posebno še britanski, ki jo pozna neposredno. V njego- vem prevodu je izšla tudi avtobiografija slavnega ame- riškega ljudskega pevcu Woo- dija Guthrija »Zapisan slavi« za naš knjižni trg kar dokajš- nja žanrska novost. Prav v teh dneh dokončuje prevod in redakcijo Scadutove knjige o Bobu Dylanu in že priprav- lja še en prevod...

Trdoživ in mnogostranski »najstarejši mladoletnik«!

Bogdan Finžgar

Tomaž Domicelj

RAD BI VEDEL, KAJ RESNIČNO HOČEM

*Premlad sem, da bi umrl,
prestar, da bi se spet rodil.
Prelep sem, da imel bi
obraz poln brazgotin.
Prenežen sem na grobosti,
pregrob za nežnosti,
prepameten, da verjel bi,
kar govore mi vsi.*

*Rad bi vedel, kaj resnično hočem,
in česa si želim.*

*A vseeno je presneto lep občutek,
če dobro vem, zakaj molčim.*

*Rad bi vedel, kaj resnično hočem,
in česa si želim,*

*vendar je presneto lep občutek,
če dobro vem, česa nočem.*

*Zapisal bi se vragu,
če mislil bi, da res živi.*

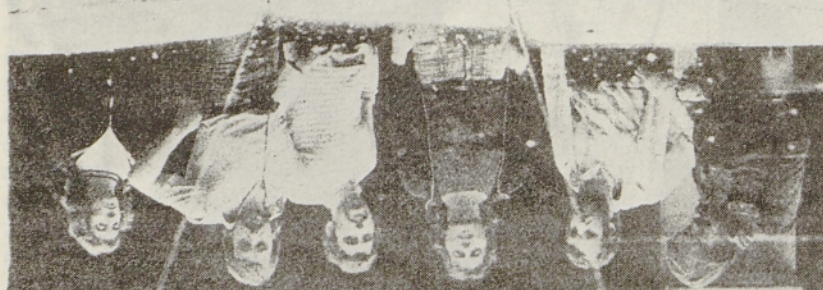
*Odrčal bi v nebesa,
če bi pustili mi.*

*Čudne se te želje
po glavi mi pode,
a čuden tudi kraj je,
kjer sem znašel se.*

Rad bi vedel...

IZVIR se skupaj z mlajšimi rock skupinami, kot so Predmestje, Horizont, Prah in drugimi v zadnjem času vedno bolj uveljavlja

Tudi rock skupina BULDOŽER je doživela že veliko lepih uspehov

PLUG NI VEČ TRPLJENJE

Slovenija je kljub majhnim površinam in pretežno goratemu svetu še vedno tudi kmetijska deželja. Posebno nižinski predeli so primerni za razvoj sodobnega kmetijstva. Družbena kmetijska posestva po vsej naši domovini dokazujejo to trditev, saj smo pri obdelovalnih površinah in kulturi žitaric napravili velik korak naprej, čeprav je res, da se število kmečkega prebivalstva krči in se deželja vse bolj industrializira.

Številne nekdaj velike kmetije so zdaj zapuščene domačije z ostarelimi ljudmi in le ponekod najdemo mlade naslednike. Toda vse več je tistih, ki si želijo nazaj na kmete, saj so mesta prenaseljena in vse preveč onesnažena za zdravo življenje.

Nekoč, v še ne tako daljni preteklosti, pa je bilo kmečko delo osnovni vir zaslužka naših ljudi, saj je bilo skoraj devetdeset odstotkov vsega prebival-

tudi srečo, čeprav je bilo potrebno vstajati zgodaj zjutraj, nakrmiti živino in se odpraviti posebno v sušnih mesecih še pred svitom na njivo, da se je plug ovlažil od rosne trave in je bila živina še varna pred obadi.

V črtici Jirs in Bavh je slovenski pisatelj Prežihov Voranc napisal pretresljivo pripoved o kmečkem delu in o neumrljivi želji po boljšem življenju. O mukotrpni kmetovi vztrajnosti, da ostane na svoji zemlji, zakoreninjen kakor plevel, ki ga tudi nenehna iztrebljanja ne morejo nikoli do konca zatreti.

Zgodovina pluga je stara kakor civilizacija. Že stara ljudstva, Babilonci in Asirci pa stari Grki in stara slovanska, germanska in druga plemena so na svoj način orala zemljo in sejala ali sadila zrnje in razne gomolje. V Zgodovini človeštva piše:

Še dolgo po zatonu rimskega cesarstva je ralo splošno prevladujoča

čas pred lemež železno črtalo. Težko zemljo srednje in vzhodne Evrope je treba obdelovati globlje, to pa z navadnimi rali ni mogoče. Ta problem je rešil šele ogonski plug, ki s črtalom navpično reže zemljo, jo z železnim lemežem vodoravno odtrga od podlage in grude privzdigne, te pa potem s plužno desko odloži na eno stran.

Srednjeveške evropske pluge, nekatere s kolesi, druge brez njih, je navadno vlekla dvojna volovska vprega; to je vodil en mož, medtem ko je drugi ravnal s plugom. Ko se je razširila raba ogonskega pluga, se je spremenila tudi zunanja oblika obdelovalnih površin...«

Tudi za nas Slovence lahko trdim, da je plug staro orodje. Preprostejše orodje od pluga je ralo, ki nima deske in včasih tudi ne črtala, ter zato zemljo le ruje in je ne obrača. Stare oblike pluga so izginile in jih imajo le še za muzejske zanimivosti. Ponekod tudi pri nas še orjejo z napol lesenimi plugi, ki pa so odlično izpopolnjeni in niso nič slabši od železnih.

V Jurni vasi pod Gorjanci so še pred desetletjem skoraj vsi kmetje orali z navadnimi napol lesenimi plugi. Pozneje so si kupili železne, zdaj pa je na vsaki njivi traktor z vsemi mogočimi priključki in za volanom sedijo mladi fantje, še šolarji. Zdaj ni več potrebno vstajati zgodaj zjutraj, ampak se odpravijo na njivo takole popoldne in v nekaj urah je zoranih in pobranih toliko njiv, kot so jih včasih s tažavo obdelovali več dni.

Nerodno je samo zaradi kamenja. Toda tudi ta nadloga se da odpraviti.

Tudi spomladanska dela so zdaj pravo veselje. Mrvčev Jože je pravi kmet s šestimi hektari obdelovalne zemlje, pa je kljub kmetiji lahko tudi zidar. Traktor je pripomogel, da so se razmere na slovenskem podeželju v resnici zelo spremenile. Zdaj ni več potrebno z vso silo držati za ročice pluga. Traktorist samo malo privije vijak, zleze na svojega kozla in vesela vožnja po njivi se nadaljuje.

Res je, da na vasi ni več tistega miru kakor včasih, ko so sopli voli in hrzali konji. Moderni čas je prinesel nove odnose tudi med ljudi.

Spomladanska podoba na slovenskih poljih, ki je vse bolj redka. Foto: Janez Zrnec

stva kmečkega, to pa je pomenilo, da je bil skoraj vsak obrov preoran in da so bile njive tudi tam, kjer si jih danes niti približno ne moremo več predstavljati.

Kmečko delo in še posebno delo na polju je bilo naporno, tistemu, ki ga je opravljal z veseljem, pa je pomenilo

oblika pluga. Ko se v keltskem in rimskem času razširi raba železa, se prvotna oblika pluga toliko izboljša, da so gredelj okovali z železnim lemežem. V zadnjem stoletju pred našim štetjem začno v vzhodnorimskih provincah ob Donavi izdelovati kolesni plug. Tu pa tam namestijo že v tem

Slovenske dopolnilne šole v evropskih državah in tudi v nekaterih prekmorskih državah iz leta v leto obiskuje več otrok naših izseljencev oziroma naših rojakov, ki so v tujini načasnem delu. Za začetek organiziranega dela, ko so prišli med naše ljudi na tujem tudi prvi slovenski učitelji, štejemo leto 1971. Na stuttgartskem področju, v deželi Baden-Württemberg, je v prvem letu delovanja slovenske dopolnilne šole obiskovalo pouk okrog sto učencev, danes, po sedmih letih vestnega dela, pa obiskuje številne oddelke slovenskega dopolnilnega pouka v tej deželi že 517 otrok, ki jih poučuje šest učiteljev iz domovine. Podobno kot v tej nemški deželi je tudi na Bavarskem, v Westfaliji, v Hessnu in seveda tudi v drugih državah, kjer so zaposleni naši delavci. V Švici se lahko pohvalijo celo s tem, da so prvi začeli s slovenskim dopolnilnim poukom, res bolj na zasebno pobudo, zato pa nič manj resno. Na Švedskem imajo otroci priseljencev pravico do pouka materinščine ne glede na število učencev, zato pa so težave z učitelji, ki jih morajo iskati predvsem v svoji sredini. V Belgiji in Franciji je slovenski mladi rod že močno stopljen s tujim okoljem, saj predstavlja že drugo in tretjo generacijo našega življa v teh državah. V Avstriji so začeli s slovenskim poukom med zadnjimi, vendar kažejo tudi tam vedno nove možnosti za delo z našimi otroki.

In kako je z našimi šolarji v prekmorskih deželah? Vsaka država ima svoje posebnosti, v zadnjem času pa tudi tamkajšnje slovenske šole postajajo sestavni del njihove politike »multikulturalizma«, »etničnega pluralizma« ali kakorkoli se že imenuje načelo, naj posamezne priseljske skupine ohranijo čim več kulturnih tradicij, ki so jih prinesle s seboj iz rojstnih domovin.

POUK PO SODOBNIH METODAH

O šolanju slovenskih otrok na tujem smo se pogovarjali s samostojno svetovalko pri izobraževalni skupnosti Slovenije Hildo Bole, ki v zadnjih nekaj letih izjemno dobro pozna vsa dogajanja v zvezi s to problematiko. Priporočevala nam je, da so izredno zadovoljni z napredkom, ki so ga dosegle slovenske dopolnilne šole oziroma

njihovi posamezni oddelki v zadnjih letih, težave pa jim povzročajo le različen položaj, ki ga imajo te šole v posameznih državah. V Zvezni republiki Nemčiji, kjer je največ slovenskih otrok, je položaj teh šol različen celo po deželah. Zato vsekakor ne morejo delati po enem, splošno sprejetem načelu, temveč morajo obravnavati skoraj vsak primer posebej. V zadnjem

Hilda Boletova: »Dober učitelj lahko naredi izredno veliko.«

VZGOJA « NA TUJEM

času so veliko svojih skrbi posvetili učnim programom, ki jih želijo prilagoditi naj sodobnejšim izkušnjam na tem področju, zavod za šolstvo iz Ljubljane pa pripravlja še ustrezne učbenike, ki jih učenci in njihovi učitelji že težko pričakujejo. Treba je povedati, da v večini držav slovenski dopolnilni pouk ne pomeni le učenja materinskega jezika, temveč da predstavlja tudi »domovinsko vzgojo«, ki naj našim mladim rojakom, ki odrasčajo v tujem okolju, na preprost in zgoščen način pove čim več o njihovi domovini ali domovini njihovih staršev, o naši bogati kulturni preteklosti, jih seznanja z velikimi dogodki iz naše zgodovine, ter jim objasni številna vprašanja tako o geografskem kot političnem položaju naše domovine. Te smotre pa lahko naši učitelji uresničijo lahko le, če imajo na voljo dovolj primernih učbenikov in sodobnih pripomočkov od filmov, diafilmov, kaset, gramofonskih plošč in drugega.

Vse več možnosti se odpira tudi za ustanovitev predšolskih oddelkov z materinskim vzgojnim jezikom, od katerih prvi taki oddelki že delujejo v Švici in na Švedskem.

V VSAKI DRŽAVI DRUGAČE

Omenili smo že, da šolanje tujih otrok vsaka država rešuje po svoje. In razumljivo je, da je tudi položaj slovenskih učiteljev različen od države do države. Švedska, na primer, skrbi za učitelje sama. Doslej so jih iskali predvsem med našimi ljudmi, ki so že po več let v tej državi, v zadnjem času pa so tam ustanovili celo posebne katedre za izobraževanje tujih učiteljev. Seveda pa bo tak pouk usmerjen veliko ožje, kot si ga zamišljamo pri nas doma, zgolj v jezikovno vzgojo. V Zvezni republiki Nemčiji so slovenski učitelji ponekod v delovnem razmerju s svojimi »matičnimi« šolami v domovini, ponekod pa z nemškimi šolskimi oblastmi, v vsakem primeru pa je večina prišla iz domovine. V Avstriji so učitelji v delovnem odnosu z avstrijskimi šolskimi oblastmi, iz domovine pa morajo dobiti dodatek, ker so za zdaj še vsi oddelki prešibki. V Švici so vsi učitelji honorarni, ker se doslej še ni pokazala možnost, da bi bil kateri izmed učiteljev redno nastavljen bodisi doma, bodisi v Švici.

Edina slovenska učiteljica, ki je trenutno v Belgiji, je v delovnem razmerju s svojo domačo šolo, učiteljica, ki je pred nekaj meseci odšla med naše rojake v Francijo, pa si še prizadeva, da bi prišlo do ustanovitve slovenskih šolskih oddelkov, ker je bilo doslej to področje že precej pozabljeno.

»Dober učitelj lahko naredi zelo veliko,« pravi Hilda Boletova in nam razlaga, da je pogosto prav od učitelja odvisno, koliko učencev bo imel v posameznem oddelku, čeprav mu pri sami organizaciji veliko pomagajo tudi tamkajšnja slovenska društva in tudi šolski konzuli pri diplomatsko-konzularnih predstavništvih. Velik problem je v tem, ker nihče — ne naša predstavništva ne tuje oblasti — ne vodijo točne evidence po posameznih narodnostnih oziroma jezikovnih skupinah. Za Slovence pa je poleg tega še znano, da v tujini žive zelo razkropljeni in da je izredno težko zbrati dovolj močne šolske oddelke.

V TUJINO SAMO IZKUŠENI UČITELJI

V evropskih državah je trenutno 34 slovenskih učiteljev, s katerimi je izobraževalna skupnost Slovenije v stalnih stikih. Po kakšnih kriterijih izbirajo tiste, ki jih v tujino pošljejo neposredno iz domovine? Pri izobraževalni skupnosti imajo za to posebno komisijo, ki zbira interese na osnovi javnega razpisa, kot pogoj pa postavljajo pet let delovnih izkušenj in druge splošno uveljavljene pogoje za učitelje. Trudijo se predvsem, da bi v tujino poslali resnično dobre pedagoge in metodike ter take, ki jih še posebno veseli delo z našo mladino na tujem.

Domače institucije učiteljem na tujem pošiljajo vso potrebno pedagoško literaturo, vsako leto organizirajo zanje dva seminarja, zveznega in republiškega, na katerih jih seznanjajo z najnovejšimi izsledki na pedagoškem področju in seveda tudi z aktualnimi političnimi dogodki ter s problematiko v zvezi z našimi rojaki na tujem. Zvezni seminar ima še poseben pomen, ker si tam slovenski učitelji lahko izmenjujejo izkušnje z učitelji drugih narodov in narodnosti Jugoslavije. Slovenski učitelji se redno srečujejo tudi ob novoletnih počitnicah, ko je priložnost, da razrešijo marsikateri trd oreh ter se pogovore o delu.

UČITELJI KOT DRUŠTVENI DELAVCI

Izobraževalna skupnost Slovenije podpira sodelovanje učiteljev pri slovenskih kulturno-umetniških društvih na tujem, želi pa, da sodelujejo zlasti tam, kjer je njihova pomoč najbolj potrebna. Učitelji naj bi ne bili tajniki ali blagajniki društev, temveč predvsem nosilci njihovih kulturnih dejavnosti. Večina izmed njih je usposobljena za vodenje dramskih, folklornih ali pevskih skupin, zato naj bi jih društva »izkoristila« predvsem v tem pogledu. V vsakem primeru pa je zaželeno, da učitelji kar najtesneje sodelujejo z društvi, saj so v marsikaterem primeru prav društva dala pobudo za ustanovitev slovenskih dopolnilnih šol, po drugi strani pa so v nekaterih primerih ob že obstoječih šolskih oddelkih nastala nova društva ali sekcije.

Za otroke, ki obiskujejo slovenski dopolnilni pouk, so izredno koristna tudi letovanja v domovini. Večina izmed njih preživlja počitnice v domovini s starši, še več pa pridobijo, če se vključijo v organizirane počitniške kolonije, kjer so nenehno v živem stiku s svojimi vrstniki iz domovine. Otroci si tako ustvarjajo trajne vezi, zlasti pa si v domačem okolju utrjujejo in razširjajo znanje materinega jezika. Pri organizaciji teh počitniških kolonij imajo pomembno vlogo prav učitelji, ki morajo staršem pojasniti pravi pomen in vrednost teh vzgojnih smotrov v sicer brezskrbnem počitniškem času.

Mnogi naši učitelji in tudi ustanove v domovini, ki se ukvarjajo z vzgojo otrok, se ob svojem delu seznanjajo tudi s številnimi težkimi problemi, ki izvirajo iz zanemarjene vzgoje, iz premajhne skrbi za mladoletne otroke, pogosto pa tudi iz hotenj nekaterih staršev, ki žele skrb za vzgojo svojih otrok prenesti na druge.

Naša skupna skrb je usmerjena predvsem v to, da našim otrokom, ki žive in odrasčajo v tujem okolju, nudimo vsaj osnovni pouk iz materinskega jezika ter iz naše zgodovine in zemljepisa, da se ne bodo počutili tujce ob lastnih starših, in da bodo tudi ob vrnitvi v domovino čutili, da so prišli med svoje ljudi.

Jože Prešeren

GROHARJEVA

»POMLAD«

Slika, ki si jo lahko ogledate na sosednji strani, ni samo izredno lepa, ampak je okrog nje spleten kos slovenske kulturne zgodovine. To ni samo Pomlad z veliko začetnico, ampak je tudi pomlad v umetništvu slikarja Ivana Groharja in pomlad slovenske umetnosti sploh.

Grohar je svojo Pomlad naslikal spomladi leta 1903. Leto dni pozneje jo je z drugimi slikami in s slikami svojih umetniških tovarišev razstavil v galeriji Miethke na Dunaju. To je bila prva skupinska predstavitev mlade slovenske umetnosti na Dunaju in kjerkoli zunaj slovenske dežele sploh, če odštejemo sosednji Zagreb. Razstava mladih slovenskih umetnikov je bila za sicer razvajeni Dunaj pravo presenečenje. O njej so pisali vsi vodilni avstrijski kritiki zelo pohvalno, nekateri kar z vznesenimi besedami. Na prvem mestu so vsi zapovrstjo omenjali prav Groharjevo Pomlad, v kateri so odkrivali prelesti slovenske zemlje. Ob pogledu na to sliko se je vzradostil tudi takrat na Dunaju živeči mladi pisatelj Ivan Cankar. Menil je, da je Groharjeva slika prava podoba lepote rodne domovine. V njem in v njegovih tovariših Jakopiču, Jami in Sternenu je začutil sorodno misleče umetnike. Bil je tako navdušen nad razstavo, da je o njej v pismih poročal svojim najboljšim prijateljem, zatem pa se je o razstavi in mladi slovenski umetnosti tudi temeljito razpisal. Vrh uspeha razstave je pomenila novica, da je vrsto razstavljenih slik odkupilo tedanje avstrijsko prosvetno ministrstvo.

Slika Pomlad, ki jo je danes mogoče videti stalno razstavljeno v prostorih Narodne galerije v Ljubljani, je nastala v nenavadnih okoliščinah. Sli-

kar Ivan Grohar je bil ob njenem nastanku star petintrideset let, torej v zreli moški dobi. Za njim sta bila dolgotrajno umetniško prizadevanje in študij. Povejmo, da je bil doma iz Sorice, iz vasi visoko v hribih nad Selško dolino. Rojen je bil v najnižji plasti slovenskega prebivalstva — gosačem. Z revščino je bil zaznamovan že ob samem rojstvu, z njo se je otepal vse življenje.

Njegov posebni dar za risanje je opazil že njegov učitelj v soriški šoli. Pomagal mu je, kot je vedel in znal. Mladi Ivan Grohar je moral kljub nardarjenosti najprej za pastirja, nato za hlapca in gozdarja. Svojo veliko željo po slikarskem poklicu je sporočil domačemu župniku. Ta bi fantu sicer rad pomagal, zavedal pa se je, da je takšna pot za revnega hribovskega pobiča nedosegljiva. Da bi ga odvrnil od misli na umetništvo, ga je povedel v Škofjo Loko in mu tam razkazal imenitno zbirko umetnin v Strahlovem gradu. Ko je Grohar videl tamkajšnje slike, se je samo še bolj navdušil.

Že skoraj odrasel je nastopil težko pot iskanj. Delal je v različnih domačih cerkvenih delavnicah. Nato je moral v vojsko. Življenje v vojski ga je hudo dolgočasilo, zato je iz nje pobegnil v Benetke. Slišal je namreč, da je v Italiji vse polno umetnikov in je upal, da se tam najhitreje izšola za slikarja. Po nekajmesečnem potepanju in stradanju se je javil avstrijskim oblastem, bil kaznovan z več meseci težke ječe in na eno leto daljše služenje vojaškega roka. Zadnje leto je služil v Gradcu, zvedel za tamkajšnjo slikarsko šolo in se po odsluženju vojski uspel vpisati vanjo. V treh letih jo je končal z odličnim uspehom. Zatem je želel študirati na dunajski akademiji. Tudi tam

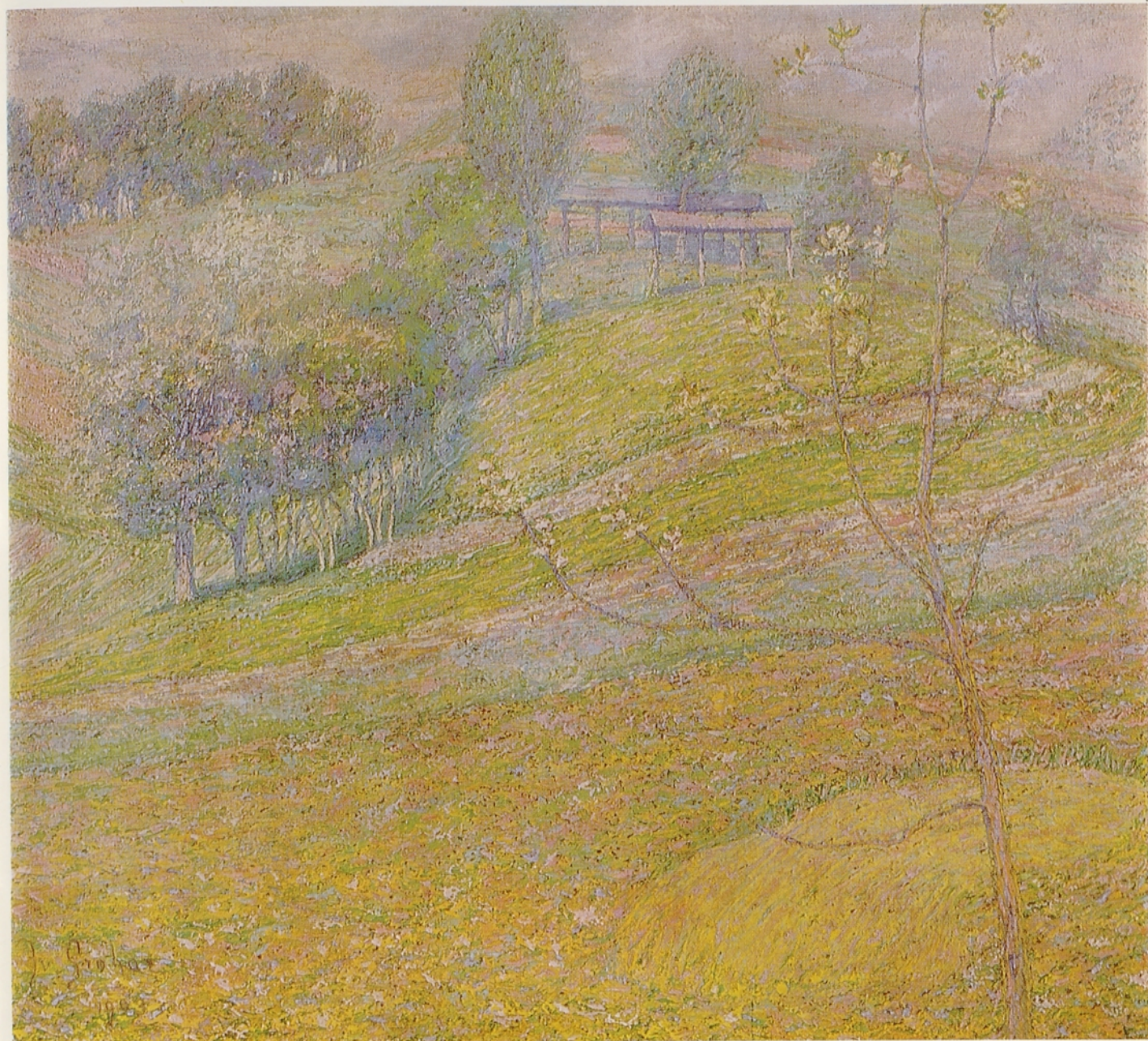
je opravil izpit z odličnim uspehom, zaradi pomanjkljive splošne izobrazbe pa je bil odklonjen.

Poslej je kopiral slike v monakovski pinakoteki, študiral je v slavni šoli slovenskega slikarja Antona Ažbeta v Monakovem. Zatem se je naselil v domovini in izdeloval različna cerkvena naročila, delal pa je tudi žanrske slike. Zaslovel je kot odličen cerkveni slikar in kot odličen portretist. Slikal je tako, kot se je naučil v graški šoli — po starem. Leta 1900 je skupaj s tovariši pripravil prvo slovensko razstavo v Ljubljani, ki jo je domača kritika zelo pohvalila in ki je bila tudi zelo dobro obiskana.

Dve leti pozneje je bila v Ljubljani druga razstava. Na tej so Ivan in tovariši razstavili svoje najnovejše slike, ki so bile izdelane povsem drugače, kot so delali dotlej. Namesto sivih in temnih slik so zavladale na drugi razstavi svetle barve, s slik je pogledovalo sonce in zelenje. Nove podobe so bile narejene v sami naravi, medtem ko je bilo občinstvo vajeno le ateljejskih slik. Tudi Ivan Grohar je razstavil na tej razstavi svoje najnovejše podobe, narejene na novi način. Bile so še okorne, vendar je bilo videti v njih veliko umetniško prizadevanje.

Razstava je bila slabo obiskana. Občinstvo in kritiki so umetnike zmerjali s kozolčarji, ker so na slikah upodabljali tudi kozolce, zmerjali so jih z rumenjakarji in jajčarji, ker so bile njihove slike svetle, zmerjali so jih s špinačarji, ker so radi upodabljali zelenje. Naposled jim je nerazumeva-joči kritik zabrusil v obraz, da so tuji in da v njihovi umetnosti ni ničesar domačega, slovenskega.

Ivan Grohar je tedaj preživljal najtežje obdobje svojega življenja. Pogosto je ostajal več dni zapovrstjo brez vsake hrane. Odvzeli so mu že dano veliko cerkveno naročilo. Nesreča ne ostane nikoli sama. Iz njegovega v obupni sili storjenega skromnega prekrška proti družbenim normam tedanjega časa so napravili velik zločin, ga izkoristili v političnem boju med klerikalizmom in liberalizmom in ga zavrgli. Brez denarja in osramočen se je znašel pri dobrih ljudeh na Brdu pri Domžalah. Tam je iznenada zmogel zbrati svoje velike ustvarjalne moči. Naslikal je Pomlad in še vrsto drugih slik.

Malo pozneje ga najdemo že na Dunaju, kjer je organiziral slovensko razstavo. Pripravljaj jo je z velikim navdušenjem, čeprav je zraven ves čas hudo stradal.

Po razstavi se je vrnil domov, v Škofjo Loko, kjer je v osmih letih ustvaril dolgo vrsto odličnih slik, tako Sejalca, Moža z vozom, Štemarski vrt, Kamnitnik, Škofjo Loko v snežnem metežu in Črednika. Dosegel je velik uspeh pri kritiki. Razstavljal je v Beogradu, Sofiji, Berlinu, Varšavi in Londonu. Vsepovsod so njegove slike postavljali na prvo mesto.

Vendar mu je uspelo prodati le redkokatero sliko. Njegovo življenje je bilo zato sestavljeno iz neprestanega stradanja. Želel se je stalno zaposliti in se oženiti, vendar mu tedanja družba tega ni dopustila. V dolgih letih neredne prehrane in lakote si je nakopal bolezen siromašnih — sušico ali jetiko. Že hudo bolan je končno dobil, kar si je želel vse življenje — državno štipendijo za umetnostno potovanje po Italiji. Preden pa je mogel odpotovati, je moral v bolnišnico, kjer je umrl v sanjah o sončni Italiji.

Janez Kajzer

*Ivan Grohar:
Pomlad (olje, 1903)
Lastnik:
Narodna galerija v Ljubljani*

SUHA ROBA NA INDUSTRIJSKI NAČIN

Doma sem iz Ribniške doline, iz Sodražice, in bi bil zelo hvaležen, če bi v reviji kdaj kaj natisnili o mojem rojstnem kraju.

*Dominik Hočevar
Lorain, Ohio, ZDA*

Mrzlega zimskega dne, ko se je Ljubljana kopala v temačni megli, je nad Sodražico sijalo sonce. Prijazno so se bleščale hišice na obeh straneh potoka Bistrice, stare in popolnoma nove, saj je prvi obiskovalčev vtis, ko vidi Sodražico, da tu veliko zidajo. Družinske hiše domačinov, zaposlenih doma, in tistih, ki se vračajo iz tujine ter trije industrijski obrati, dajejo kraju kar pomemben, mestni videz. Središče kraja je na desnem bregu Bistrice, kjer so vsi uradi, trgovine in sedeži društev. Na levem bregu, ki ga je do nedavnega povezoval s centrom le lesen, odslužen most, pa so hiše v bregu Strmce, ob cestah proti Žlebiču in Svetemu Gregorju. Vrh Strmce se dviga cerkvena Žalostne matere božje, zgrajena na začetku prejšnjega stoletja kot spomin na kugo. Potok Bistrica, ki loči kraj v dva dela, je krajanom prizadel nemalo skrbi in škode, zlasti lani, ko je sicer pohlevni potoček narasel in poplaval precej kletnih prostorov. Najbolj sta bila prizadeta šola in vrtec. Pravijo, da take povodnji Sodražica ni doživela že tristo let. Vodovje je močno načelo sicer že odsluženi most, da so ga morali nadomestiti z novim.

Prav pri mostu je daleč znana gostilna pri Kaprolu. Tisti dan, bil je torek, je bila žal zaprta. Le leseni hlapec Bernard, s pipo v ustih in rogovilo v roki, je stražil na Kaprolovem vrtu. Hlapca Bernarda je poznala vsa Sodražica, baje je pred mnogimi leti prišel h Kaprolom za pastirja nekje s Hrvaškega in ostal do svoje smrti. Zvestemu oskrbniku obsežnega grunta je rezbar samouk Košir, prijatelj Kaprolove hiše, napravil lesen spomenik.

Ko sem omenil les, sem se spomnil, po čem je Sodražica pravzaprav slavna. Po suhi robi vendar. Kdaj se je začelo izdelovanje suhe robe, je težko določiti. Verjetno pa že takrat, ko je človek prvič začutil potrebo, da neha jesti z rokami in si je napravil leseno žlico. Obilje lesa, saj gozdovi skoraj od vseh strani obkrožajo Sodražico, in skopa zemlja za obdelovanje so prisli-

lili ljudi, da so skušali dobiti sredstva za preživetje s prodajo svojih lesenih izdelkov. Sčasoma so se specializirali, tako da je ena vas izdelovala le žlice, druga spet škafe, keblince in podobne posode, tretja rešeta, sita in vse drugo, kar ima luknjice in tako naprej. Zobotrebce so delali tam, kjer je bil tudi gozd reven, bilo pa je dovolj leščevja. Seveda so vse to delali ročno, od najmlajšega do starih dedkov, ki jim rezilnik, oblič ali nožiček še ni zdrsnil iz rok. Redki so bili tisti, ki so izdelovali in tudi prodajali ob enem. Nekateri so se ukvarjali le s preprodajo in popravili, drugi z izdelovanjem. Po izgradnji železnice je menda nekaj suhorobarjev stalno živelo na Dunaju, kjer so sprejemali izdelke svojih rojakov in jih nato prodajali po avstrogrškem cesarstvu.

Ta obrt do danes seveda ni mogla izumreti, se je pa močno spremenila. Ljudje imajo možnost zaslužka v industriji in drugih službah, tako da pri suhi robi vztrajajo le redki. Pa tudi ti izdelujejo vse strojno in v velikih količinah. Da je res tako, nam priča podatek, da se kmetijski zadrugi Ribnica in Velike Lašče ter podjetje Dom kar pulijo za izdelke in izdelovalce z ugodnejšimi odkupnimi pogoji in višjimi cenami. Ko smo se mudili na dvorišču odkupnega suhorobarskega skladišča Dom, se je pred vrati ustavil avtomobil s prikolico, naloženo z valjarji. »Kaj hočem«, je dejal voznik, »naš Pakižev rod se s tem ukvarja, kot pomnim, štiri rodove.« Medtem se je na dvorišču ustavil še pravi furman, ki je pripeljal zaboje s kuhlamicami. Vse to blago gre takoj naprej, večinoma v izvoz.

Tam, kjer je danes odkupna postaja suhe robe, sta imela pred vojno Evgen in Adolf Ivanc tovarno. Še danes pravijo, da so bili njuni delavci v Sodražici gospodje, saj so imeli stalen in dober zaslužek.

Kako pomembna je bila Sodražica, nam priča podatek, da so imeli osnovno šolo že v časih Marije Terezije. Od takrat, ko so mladi krajanje dobivali v glave učenost v mežnariji, do današnjega sodobnega poslopja, ki je bilo zgrajeno 1949. leta, se je šola selila v več poslopij. Danes je v matičnem poslopiju enajst paralelk, mala šola in vrtec, zraven pa spadajo še dve po-

družnici na Gori in pri Svetem Gregorju.

Kljub razmeroma nagli industrializaciji kraja in obljubam, da se bo tovarna Donit v kratkem še razširila, je še precej ljudi na delu v tujini. Pri letošnjem vpisu v prvi razred so ugotovili, da je 12 otrok s starši v tujini, precej pa je takih otrok, ki živijo pri starih starših, medtem ko oče in mati delata v tujini. Za tiste otroke, ki se med letom vračajo in nadaljujejo šolanje doma, prireja šola poletni dopolnilne tečaje, predvsem iz slovenskega jezika.

Vse manj je tistih, ki so se morali voziti na delo, celo v Ljubljano. Veliko delavk, ki so se morale voziti po ukinitvi obrata Torbice, dela zdaj v Pletenini, ki nadaljuje delo v prostorih konfekcije Krim. Obrat Inlesa, ki zaposluje več kot sto delavcev, se je specializiral za izdelavo vhodnih in garažnih vrat, obrat tovarne Donit iz Medvod pa izdeluje žične izdelke, predvsem mreže. Tako se socialni sestav prebivalstva počasi menja, manj je kmetov, saj se ljudje vključujejo v delo v industriji. Mladi pa, ki ostajajo na kmetijah, so se v sodelovanju s kmetijsko zadrugo iz Ribnice usmerili predvsem v živinorejo. Poljedelstvo v večjem obsegu zaradi hribovitosti in bližine z divjadjo bogatih gozdov niti ni mogoče. Razvito je le v smeri proti Žlebiču, kjer se dolina razširi in so polja primernejša za strojno obdelavo.

Sodražica in njeni prebivalci so veliko trpeli med vojno. Ko so Italijani 25. maja ustrelili pet talcev iz Žimaric, so Sodražičani množično odšli v partizane. To je okupatorje tako zbegalo, da so čez tri dni zapustili Sodražico. Potem so jo dan za dnem bombardirali z letali in obstreljevali s topovi iz Ribnice. Po kapitulaciji Italije so z zverinskimi početjem nadaljevali Nemci. Od stare Sodražice ni veliko ostalo, po vojni je bila zgrajena nova.

Okolica nudi obilo zanimivosti in možnosti za izlete, le škoda, da kraj ni preveč turistično razvit. Turistično društvo oskrbuje dom na Travnici gori, ki je vreden obiska poleti in pozimi. V okolici doma je zraslo pravo naseleje počitniških hišic. Močna in bogata je tudi lovska družina, saj so lovišča polna divjadi od fazanov do jelenov, merjascev in medvedov. Na Travnici gori obratuje pozimi tudi vlečnica za

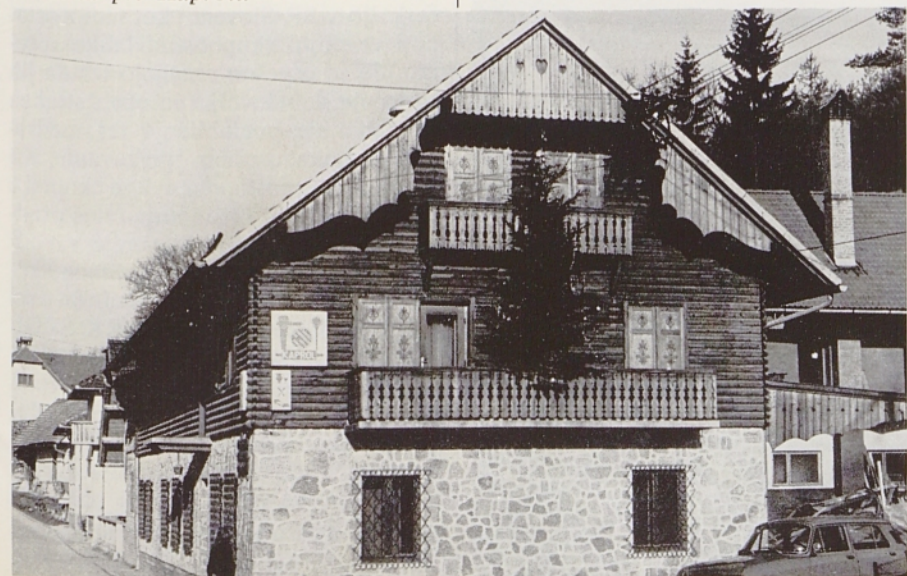
Panorama Sodražice

Četrti iz Pakiževega rodu je pripeljal valjarje na odkupno postajo Gostilna pri Kaprolu

Spomenik hlapcu Bernardu pred Kaprolovo gostilno

smučarje. Drugi izleti so k Svetemu Gregorju, k čudovitim splavam Kadiče, na Boncar in Novo Štifo z znano cerkvijo iz sredine sedemnajstega stoletja, ter Jelenov žleb, kjer so partizani slavili prvo veliko zmago nad okupatorjem, saj so popolnoma uničili italijanski bataljon Macerata in zaplenili vso njegovo opremo.

KAJ SO SODRAŽANI POSEBEJ POUDARILI

Trgovino sicer imajo, vendar bi radi še eno, saj morajo predvsem manufakturne izdelke kupovati drugje.

Pekarno imajo eno in to privatno. Vendar je dovolj in so zadovoljni. Pek Ajdič, za peka ne bi mogel imeti boljšega priimka, peče več vrst izvrstnega kruha.

Zdravstveni dom je prostoren in sodoben. Prehvaliti pa ne morejo svojeja zobozdravnika in pa dr. Kumelja, specialista splošne medicine.

Kulturno življenje je hira. Pred vojno je imel dramski krožek trideset aktivnih igralcev, zdaj pa nič več. Imajo pa tri pevske zборе.

Gasilec se ni treba bati za podmladek, saj v njihovem okviru deluje na šoli dr. Ivana Prijatelja gasilski krožek.

Številne so narodne noše, baje jih je kar osemdeset in so se vsako leto polnoštevno udeležile kmečke ohceti, dokler je bila.

Tudi šola, ki je bila v naglici zgrajena 1949. leta in jo požrtvovalno vodi ravnateljica Zinka Benulič, bo treba v kratkem obnoviti. Dokončno bo potrebno odpraviti posledice poplave in popraviti še marsikaj.

V okviru TVD Partizan so najbolj aktivni rokometaji.

Bistrici bo treba dokončno zapreti pot, da se bo držala svoje struge in ne bo več delala škode po Sodražici.

Asfalt na cestah proti Loškemu potoku in Blokam tudi ne bi škodoval.

Drago Košir, rezbar samouk, ki je napravil tudi Kaprolovega Bernarda, kar naprej rezlja. Edinstvena je njegova serija lesorezov o Martinu Krpanu.

KOPER — ŠKOFIJSKO MESTO

Po daljšem zavlačevanju, nekaj manj kot dve leti po podpisu osimskih sporazumov med vladama Jugoslavije in Italije, s katerimi je bila dokončno urejena meja med obema državama, je papež Pavel VI. s posebnim apostolskim pismom z dne 17. oktobra 1977, da bi ustregel »tako koristim kot potrebam množice kristjanov«, končno ločil koprsko škofijo od tržaške in jo osamosvojil. Hkrati je imenoval dotedanjega apostolskega administratorja za Slovensko Primorje, titularnega škofa dr. Janeza Jenka za prvega rednega škofa obnovljene škofije. Škof dr. Janez Jenko bo maja letos dopolnil 68 let. V duhovnika je bil posvečen v ljubljanski škofiji, dolga leta pa je služboval v beograjski nadškofiji, nazadnje kot generalni vikar, za apostolskega administratorja za Slovensko Primorje pa je bil imenovan l. 1964.

S tem aktom je rimskokatoliška verska skupnost v SR Sloveniji dokončno cerkveno-pravno urejena razen župnije Razkrižje v Prekmurju, katere ozemlje je večinoma v mejah SR Slovenije, spada pa pod cerkveno jurisdikcijo zagrebške nadškofije. Obnovljena škofija je bistveno povečana z velikim delom goriške nadškofije ter s

pomembnim delom tržaške in reške škofije. Segra od Julijskih Alp mimo Posočja in Vipavske doline, do Pivke, čez Kras do slovenske Istre. Obsega zahodno obrobje slovenskega ozemlja vzdolž jugoslovansko-italijanske meje. Površina znaša približno 4400 km² in ima okrog 240 000 prebivalcev, od od katerih jih cerkev prišteva med vernike 205 000. Škofija se deli na 16 dekanij in ima približno 209 župnij. V štirih obalnih župnijah imajo redno bogoslužje tudi v italijanskem jeziku. Nova škofija je vključena tudi v tako imenovano ljubljansko cerkveno pokrajino — metropolijo, ki ji je sedaj poleg Maribora pripadel še Koper. Cerkev v SR Sloveniji je s tem pridobila tudi svojo pokrajinsko škofovsko konferenco, čeprav bodo slovenski škofje tudi vnaprej sodelovali v delu jugoslovanske škofovske konference.

Temelj za sedanjo cerkveno-pravno ureditev Slovenskega Primorja predstavljajo meje nove Jugoslavije, pri čemer pa je potrebno posebej poudariti zgodovinsko odločitev II. zasedanja protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije ob priključitvi Istre in Slovenskega Primorja k Jugoslaviji.

Ob tej priložnosti ne bi smeli mimo zaslug našega primorskega človeka, kmeta, delavca, izobraženca, ki so med seboj trdno povezani na tem prelepem koščku slovenske zemlje ohranili slovensko dušo in srce, ne glede na vse pritiske italijanske iredente in v času fašizma. Končno je dobila zadoščenje velika večina katoliške duhovščine Slovenskega Primorja in slovenske Istre, ki je v izredno težkem obdobju fašističnega nasilja in raznarodovanja, kot tudi v obdobju narodnoosvobodilnega boja dokazala svojo neomajno privrženost slovenskemu narodu in njegovemu boju za svobodo in boljšo ter pravičnejšo družbeno in politično ureditev. Primorski verniki in duhovniki so pravzaprav šele v novi Jugoslaviji pridobili pravico do svoje enotne cerkveno-pravne ureditve z novo koprsko škofijo. Zanimivo je, da je primorska duhovščina že kmalu po priključitvi k Jugoslaviji ob koncu II. svetovne vojne na pobudo Ciril-metodijskega društva slovenskih katoliških duhovnikov naslovila na Sveti sedež spomenico s prošnjo, naj se vse slovensko primorsko ozemlje, do tedaj v treh škofijah združi v eno samo škofijo. V času od leta 1964 do leta 1977 je bilo v Rim poslanih vsaj 15 uradnih prošenj, ki pa so žal ostale vse brez odmeva. Neizpodbitno zgodovinsko dejstvo torej ostaja, da je šele politična rešitev meje med Italijo in Jugoslavijo v osimskih sporazumih omogočila ustanovitev nove škofije.

Za odnose med socialistično samoupravno družbo in rimskokatoliško cerkvijo v SR Sloveniji kot tudi z ostalimi verskimi skupnostmi lahko rečemo, da se uspešno razvijajo ter da jih označujejo dobra volja na obeh straneh za nadaljnje poglobljanje ter medsebojno razumevanje in spoštovanje. Ko je na svečanosti obnovitve koprške škofije v Kopru 8. januarja letos predsednik Komisije SR Slovenije za odnose z verskimi skupnostmi Stane Kolman novo imenovanemu škofu in vsej duhovščini čestital v imenu RK SZDL izvršnega sveta Slovenije ter komisije, je izrazil željo »da bi novi škof vodil obnovljeno in hkrati najstarejšo slovensko škofijo kot del slovenske metropolije v duhu razumevanja za sodobne tokove in na osnovi načel, ki oblikujejo našo socialistično ureditev.«

Črt Podvornik

Koper, središče Slovenskega primorja, v večernem soncu, foto: Janez Zrnc

MED ROJAKI PO EVROPI

KJE SMO IN KAM GREMO?

DOVOLJ ANONIMNOSTI

Slovenci na Švedskem se lahko štejejo med relativno starejše priseljence, saj smo v večini tukaj od sredine šestdesetih let. Temu sledi, da smo sorazmerno dobro navajeni na švedske razmere, premostili smo jezikovne težave, prevzeli nekatere navade in vrednotenja tukajšnjih prebivalcev in postali skoraj anonimni. Anonimnost pa ima dobre in slabe lastnosti. Kadar objestni huligani kričijo za priseljenci »črnoglavci«, »makaronarji« in »prekleti tujci, poberite se domov«, takrat je morda dobro potegniti glavo med ramena in biti anonimni. Kadar se tovariši na delu šalijo na račun priseljenцев, takrat je dobro potegniti glavo med ramena, se smejati z njimi in biti anonimni. Nevarnost je samo ena: da človeku, ki prepogosto potegne glavo med ramena, tam tudi ostane. Anonimnež je brez identitete, brez imena in brez osebnega dostojanstva. Prozoren je kot zrak in tako se okolica do njega tudi vede.

Slovenska društva na Švedskem se že dolgo in zagrizeno bojujejo proti anonimnosti. Njihov glavni argument je: Slovenci, tudi tisti, ki nameravajo ostati na Švedskem, nimajo razloga, da bi se sramovali svojega jezika in svojega poklica, ampak morajo po svojih močeh prispevati k boljšemu razumevanju med različnimi narodnostmi s tem, da ohranjajo in razvijajo svojo kulturo in spoznavajo in cenijo kulturo drugih narodov. Na Švedskem bomo ostali tujci vse življenje, to so nas naučile izkušnje, in morda bodo kot tujci sprejeti tudi naši otroci, ki so že tukaj odrasli.

Morda je ob gledanju nekaterih televizijskih programov, ki so obravnavali problematiko priseljenstva in njihovih relacij s švedskim prebivalstvom, marsikdo doživel šok, ko je videl, kako razširjena je mržnja proti tujcem. Ta je vcepljena že otrokom v mali šoli, globoko zakoreninjena pri šolski mladini in vse tja do upokojencev. Pa vendar je ta mržnja slabo definirana, porojena iz mnogih predsodkov in bolne fantazije. To je strah pred nečem novim in neznanim, nad senco, ki še ni dobila prave oblike in obraza. Ta senca smo mi priseljenci. Mi, ki nismo hoteli, ali nismo mogli pokazati kdo smo in kaj smo. Seveda je pojav veliko bolj zapleten, kot ga navajam, vendar dejstvo ostane: kar je v naši moči, moramo storiti za premostitev tega prepada.

Kdor je dlje časa aktivno delal pri organizaciji v družtvih in pri poskusih šolanja naših otrok, se je večkrat srečal s pojavi malodušja in sumničenja na eni in drugi strani, zato nad prikazanimi dejstvi na televiziji ne more biti presenečen. Lahko smo veseli, da so stvari prišle na dan in se sedaj javno obravnavajo.

Na sestanku Koordinacijskega odbora slovenskih društev, kar je nedvomno pozitivno in kaže na to, da se delegati prišli do marsikaterih pozitivnih zaključkov, ki bodo gotovo pripomogli k boljšemu sodelovanju med družtvih. Med drugim je bilo ustanovljeno društvo slovenskih učiteljev, za kar je bil že zadnji čas, saj je šolstvo najbolj pereče vprašanje, ki zahteva hitrih in temeljitih rešitev. Društvo se je takoj vključilo v Zvezo jugoslovanskih društev, kar je nedvomno pozitivno in kaže na to, da so si učitelji zavedajo teže problemov, katerih rešitev vidimo le v skupni akciji vseh Jugoslovancev na Švedskem.

Glede »Našega glasa« je bilo sklenjeno, da bo le ta izhajal še naprej v enaki obliki kot doslej, s to razliko, da se v list uvedejo oglasi in reklame, kar naj bi pomagalo k izboljšanju finančnega stanja. Debata o glasilu je bila živahna in ne samo pozitivna. Bilo je več pomislekov, predvsem glede stroškov, ki jih imajo posamezna društva z dotacijami za »Naš glas« in povsem upravičeno se je pojavilo tudi vprašanje, ali časopis s svojim informativnim materialom odtehta bremena, ki jih društva nosijo.

Moje mnenje je, kar se morda zdi nekoliko presenetljivo, da časopis kot informativno glasilo ne odtehta teh stroškov. Vendar pa se moramo zavedati, da je »Naš glas« kljub temu še nekaj več kot samo informativno glasilo. Je edini samostojen slovenski časopis na Švedskem in kot tak vreden, da živi naprej. Ne zaradi informativnosti, ampak zaradi kreativnih možnosti naših rojakov, ki lahko z besedo in sliko na preprost način najdejo krog ljudi, ki živi in dela v enakih pogojih in enakem okolju. In prepričan sem, da si imamo drug drugemu marsikaj povedati. Res je, da nas vsakodnevne informacije dosega z vseh strani, vendar bi rad videl Slovence, ki si upa trditi, da je s slovensko besedo preobremenjen.

Druga alternativa »Našemu glasu«, po kateri naj bi se glasilo priključilo Jugoslovanskemu listu, ni bila sprejeta. Jugoslovanski list izhaja od novega leta naprej v štirinajst-dnevni intervalih in bo imel kot doslej eno ali več slovenskih strani. Mišljeno je bilo, da bi Jugoslovanski list vsaka dva meseca izšel samo v slovenskem jeziku, vendar je bil pogoj za to, da dobimo med Slovenci dva tisoč naročnikov, kar pa je za sedaj nemogoče. Zveza jugoslovanskih društev bo »Našemu glasu« kljub temu pomagala, kolikor je to v njenih močeh. Tako bomo v prihodnosti lahko uporabljali njihov novi stavni stroj za stolpce in deležni bomo finančne pomoči, zlasti v obliki dotacij za informacije in oglase.

Ena glavnih ovir za polno sodelovanje med Koordinacijskim odborom in Zvezo jugoslovanskih društev je dejstvo, da je še vedno več slovenskih društev, ki niso člani zveze. Čas je, da se o tej stvari resno razmisli. Zveza jugoslovanskih društev zastopa vse Jugoslovance na Švedskem v pogajanjih s švedskimi organizacijami, daje mnenje na predloge glede zakonskih sprememb in sodeluje v različnih komisijah, ki obravnavajo problematiko priseljenstva in materialno in socialno stanje priseljenцев. Člani nekaterih teh komisij so tudi Slovenci, zato bi bilo več kot zaželeno, da so pri tem procesu udeležene vse slovenske organizacije na Švedskem.

Tone Jakše, »Naš glas«, Švedska

KAJ JE BREZ CARINE?

DOMAČI OSTALI BREZ DARILA

V Rodni grudi sem pred časom bral, da lahko mi delavci, ki smo na začasnem delu v tujini več kot 2 ali 4 leta, lahko prinesemo v domovino ob obisku enkrat na leto blago do skupne vrednosti 2000 din, ne da bi morali za to plačati carino. To ugodnost sem hotel izkoristiti med novoletnimi prazniki, ko sem želel domačim podariti tranzistori radio. Na meji pa carinik ni hotel nič vedeti za kako ugodnost in mi je rekel, da moram plačati 1800 dinarjev carine. Ker se mi je zdelo to preveč, sem raje prijavil aparat za začasen uvoz in ga po praznikih odnesel nazaj v Nemčijo. Zanima me, ali je bilo napačno razloženo v Rodni grudi, ali pa carinik ne pozna predpisov?

J. K. ZR Nemčija

Vsi, ki ste na začasnem delu v tujini več kot 2 oziroma 4 leta, in tudi tisti, ki ste v tujini več kot 10 let, lahko uvozite enkrat letno predmete do skupne vrednosti 2000 din, ne da bi plačali carinske dajatve. Ta ugodnost velja od

1. 9. 1976, ko je bil sprejet in začel veljati novi carinski zakon (Uradni list SFRJ št. 10/76 in št. 35/76). Delavci lahko koristite to ugodnost ob začasnem prihodu v domovino ob dopustu, praznikih ali iz kakšnih drugih razlogov. Predmeti ne smejo biti namenjeni nadaljnji prodaji. To se pravi, da so zakonska določila popolnoma jasna. Vendar vas moram opozoriti na vrednost predmetov, to pa zaradi tega, ker vam je carinski delavec hotel zaračunati 1800 din carinskih dajatev. Iz tega ugotavljam, da je bil tranzistorski sprejemnik dražji kot 2000 dinarjev, ker znašajo carinske dajatve in prometni davek približno 40 do 50 % vrednosti blaga. Vrednost blaga za uvoz s strani fizičnih oseb se ugotavlja po seznamu carinskih osnov, ki so predpisane v Uradnem listu, kadar pa vrednost ni predpisana, se ugotavlja na osnovi cenitve s strani carinskega delavca. Osnova za cenitev vrednosti blaga je povprečna cena na zunanjih tržiščih, dodani pa so še povprečni stroški prevoza in dostave do jugoslovanske meje. Če stranka predloži račun o ceni blaga, le-ta za carinskega delavca ni obvezna, torej lahko vzame ceno iz računa ali pa jo samostojno določi.

Ugodnost, za katero se zanimate, je torej resnično predpisana, vendar je določena tudi maksimalna vrednost predmetov, ki jih lahko stranka uvozi brez plačila carinskih dajatev.

Franc Košir, dipl. oec.

POVEZANOST Z DOMOVINO

POČASTILI SMO JUBILEJE

Res je, da živimo daleč od naše domovine, a večina izmed nas je vendarle z dušo in srcem še vedno v domovini. Z zanimanjem spremljamo dogajanja, ki se odvijajo v domovini in po naših močeh tudi prispevamo k njenemu razvoju. V okvir teh prizadevanj nedvomno sodijo tudi vse proslave ob jubilejih SFRJ. Naj s tem v zvezi omenim proslavo ob dnevu republike, ki smo jo imeli lani v Malmöju, ki so jo organizirala vsa jugoslovanska društva na jugu Švedske. Zbralo se je nad tisoč obiskovalcev vseh jugoslovanskih narodnosti, prisotni pa so bili tudi predstavniki švedskih oblasti, predstavniki jugoslovanskega generalnega konzulata in ambasade ter predstavniki iz domovine. Ekipa RTV Sarajevo je snemala celoten program za jugoslovansko televizijsko mrežo. Navzoče je v uvodnem govoru pozdravil ambasador SFRJ na Švedskem Feliks Gorski, ki se je zahvalil za tako številen obisk. Sledil je kulturni program, ki ga je vodil Ljubo Curovič. Nit tega programa je bila nedvomno ohranjanje in utrjevanje nacionalne zavesti med našimi rojaki na Švedskem. Najlepše točke tega sporeda so prispevali naši najmlajši.

V sporedu so sodelovali tudi mladi člani SKD Planika. S pesmijo »Kajžica« so nastopile Milena Franceus, Snežana Petrina in Suzana Pucko, ki jih je spremljala tudi na kitaro. Pogumno zapeta pesem Valentina Pečovnika »Superavtomat« je bila nagrajena z burnim aplavzom in posebno nagrado. Tako je tudi naš mladi rod skromno a iskreno pokazal svojo pripadnost domovini.

Ivan Pucko

PRAZNOVANJE

VEDNO VEČ OBISKOVALCEV

Slovensko kulturno društvo Planika je ob zadnjem Novem letu že tretjič zapored organiziralo novoletno prireditve s prihodom dedka Mrza. Zadnjikrat je bila v dvorani Ungdums, ki jo je napolnilo nad 180 naših rojakov. Naši rojaki, ki živijo v Malmöju, iz leta v leto v večjem številu obiskujejo družabne prireditve tega društva. Razveseljivo pa je tudi število mladine, saj se je tokrat zbralo kar 76 mladih.

Za uvod je vse zbrane člane pozdravil predsednik društva Jože Myndel, zatem pa je povezovala program Angela Pagon. Do prihoda dedka Mrza so imeli obiskovalci priložnost spremljati spored, ki so ga pripravili otroci. Nastopili so predvsem učenci slovenske dopolnilne šole, ki so zapeli več pesmic, recitali, uprizorili pa so celo otroško igrice. Nastopil je tudi moški pevski zbor SKD Planika, nato pa so mladim članom zavrtili nekaj risanih filmov. Spored je bil vsebinsko dovolj bogat in pester.

Dedek Mraz med našimi mladimi rojaki v Malmöju

Po napetem pričakovanju otrok se je prikazal dedek Mraz, ki ga je spremljal harmonikar. Ko se je navdušenje nekoliko poglelo, je dobri dedek vsakemu od navzočih otrok stisnil roko in mu izročil darilo. Starejši pa so se zatem veselo zabavali ob zvokih Martina Pečovnika.

Za pripravo nastopajočih otrok gre vsa zahvala učiteljema slovenske šole Marjeti Isaevski in Francu Šprahu. Hvaležni pa smo tudi odboru SKD Planika za pripravo te izredno uspele prireditve.

Ivan Pucko

SEKCIJA PLANIKE

PRIJETEN VEČER V THAYNGENU

V soboto, 17. decembra 1977 je kegljaška sekcija »Soča« iz Schaffhausna priredila družabni večer za svoje člane v Thayngenu. Sekcija, ki deluje v sklopu Slovenskega društva »Planika« iz Winterthura od marca lani, je doslej pokazala veliko aktivnost in vsi člani so se resno lotili tudi organizacije tega družabnega večera. Sami so organizirali vse od ureditve dvorane do jedache in pijače ter do zabavnih točk. Za domačo glasbo je poleg harmonikarja skrbela tudi dobra izbira gramofonskih plošč s stereo ozvočenjem.

Predsednik matičnega društva Marko Urbas je v pozdravnih besedah nagovoril vse navzoče, posebno še častnega gosta, zastopnika občine Thayngen Heinza Schneiderja. Le-ta se je nato vsem prisotnim zahvalil za prisrčen sprejem in jim zaželel veliko zabave.

Na družabnem večeru v Thayngenu v Švici

Priveditelji so organizirali več zabavnih točk, zato je razpoloženje naraščalo iz ure v uro. Na zabavi se je zbralo več kot sedemdeset ljudi. Organizatorji so bili zadovoljni in potihem so že pripravljali načrte za prihodnost.

Helena

KLIC NA POMOČ

TRAGEDIJA V DRUŽINI

Bilo je sobotno popoldne. Dan je bil oblačen, nič kaj prijeten za potep. Rahlo je rosilo, ko smo Marjan, Mario in jaz sedli v avto. Pred nami je bilo 88 km poti, naše razpoloženje je bilo podobno vremenu. Vso pot smo govorili skoraj nepomembne stvari in skrbno pazili na kažipote, da ne zaidemo. Vsi smo bili v mislih pri družini, kateri je usoda v delcu sekunde prestavila tek življenja na novi tir. Vsak od nas je zbiral v sebi besede, ki bi bile najbolj primerne ob srečanju s Slavko in njenimi tremi malčki. Okrog 2. ure popoldne smo se ustavili na naslovu — SLAVKA PLEVNIK, Åbrniken, 3 b 710 30 GYTTORP.

Zazvonilo je, vrata so se odprla, pozdrav, nekaj obveznih besed in led je bil prebit. Slavka je hitro postavila šopek vrtnic v vazo, otroci so se zaposlili vsak s svojim škrcicljem slaščic in že smo bili zbrani v dnevni sobi. Takrat nam je Slavka začela pripovedovati to žalostno, a resnično zgodbo:

»Zgodilo se je 20. julija letos (1977, op. ur.). Z otroki sem bila v domovini. Dobila sem obvestilo, da se je mož hudo ponesrečil in naj se takoj vrnem na Švedsko brez otrok, kajti za moža ni več rešitve. V nekaj urah sem bila na Švedskem. Štiri dni sem bila pri možu v bolnišnici. Njegovo stanje je bilo vedno isto. Diagnoza zdravnikov: huda poškodba malih možganov. Stanje je še danes isto, mož je še vedno v nezavesti. Prestal je dolgo operacijo, vendar vidnih uspehov še ni, ker je poškodovan najvažnejši organ človeka. Tiste poletne dni sem bila vsa iz sebe. Okrog in okrog sama praznina. Po štirih dneh sem bila zopet v Sloveniji, kajti otroci, moje edino bogastvo, morajo biti pri meni. Tako so mi potrebni sedaj v teh težkih dneh!«

In Slavka nam je povedala dolgo zgodbo od takrat, ko je spoznala svojega moža Rudija, do prihoda na Švedsko in vse do današnje sobote. Slavka je doma iz Škofje Loke. Tam v Poljanski dolini in po njenih hribih je vtepla v male glavice učenost iz slovenskih knjig, kajti njen poklic je učiteljica. Njen mož Rudi je doma iz Josipdola na Pohorju. Njegov poklic je delo pod zemljo — rudar. Ko se je odločil za tujino, je tudi na Švedskem iskal delo rudarja. Dobil ga je. Rudi ni nikoli mislil na nesreče v rudniku, čeprav mu je čelada mnogokrat obvarovala glavo pred padajočim kamenjem. Ko se je bližala brezposelnost, si je Rudi iskal delo drugod. Žena Slavka je bila gospodinja in mati treh otrok, zato mora biti vsakdanji kruh zagotovljen. Službo je dobil v tovarni dinamita. Tam pa mu je usoda ubrala drugo pot. Poleti, ko je čas dopustov, v tovarni ni veliko dela, zato si je Rudi iskal delo sam še okrog tovarne. Bil je deloven človek, pohajkovanja ni poznal. V roke je vzel koso, da bo videz pri tovarni lepši. Tam pa se je zgodilo najhujše. Bil je sam. Nihče ne ve, kako se je zgodilo. Našli so ga na trdem betonu v nezavesti. Ali je Rudi slutil, da na površini zemlje ni dela zanj, saj je ženi večkrat potožil: »Veš, žena, želim si nazaj v rudnik. Tam je delo zame, tam sem bolj zadovoljen.« — Kdo bi si mislil, da bo 32-letni rudar tako nesrečen ob košnji trave? V rudniku, kjer prežita nevarnost in smrt iz vsake luknje, je bil zadovoljen. Nesreča ga je čakala na sončni trati. Nihče ne ve, kako se je zgodila nesreča. Vendar to je sedaj mimo, pred nami je danes mati s tremi majhnimi otroki in možem, katerega življenje visi na nitki.

Slavka Plevnik s svojimi tremi otroki iz Gyttorpa na Švedskem

Jani ima 5 let, Janica 4 leta in Erik 3 leta. Ves čas materinega pripovedovanja so bili zaposleni s sladkarijami. Tudi mi smo bili bolj redkobesedni. Otroci so se spomnili na svoje igrače in nam jih pokazali. Slavka pa pretrga mučno stanje s povabilom na kavo. Medtem si ogledujem sobo. Lepa je, na oknih so rože, ki jih neguje skrbna roka, pohištvo je v beli in rjavi barvi. Ob vsakem delu pohištva sem v mislih pri nesrečnem Rudiju. Kolikokrat je moral mahnuti s krampom, da je izruval švedsko krono, katero je dal za lepo omaro, za lep lesteneč, za lep dom svoje družine. Slavka me vidi, ko si ogledujem veliko sliko na steni, ki je sestavljena iz morda tisoč ali še več delcev. Prikaže del slovenske pokrajine.

»To sliko je sestavil moj mož,« mi pove. Kot blisk preprêde njene besede nekaj lepega. Verjetno jo je za trenutek obšel spomin na čas, ko je mož sedel ob mizi in sestavljal ta del domovine. Ob kavi se poskušamo razživeti. Ogledujemo si album, poln slik. Med slikami iščemo obraz Rudija. Najbolj se mi vtisne v spomin slika, na kateri vidim Rudija kot srečnega očeta s svojimi otroki v naročju. V pogovor se bolj usmerita moja spremljevalca. Moje besede so vedno bolj redke. Opazujem to mlado učiteljico in se poskušam vživeti v njeno vlogo. Nikoli prej nisem slišala zanj, čeprav sva si stanovski kolegici. Je v najlepših letih, tako kot njen mož. Postave je vitke, za očali pa se skriva dvoje prijaznih oči. Poskušam razumeti njeno srce, ki je najbolj skrito, vendar odkrito kot na dlani. Je skromno, a velikodušno, je drobno, a veliko, je krhko — a voljno sprejeti najtežje breme, ki ga lahko prejme srce skromne Slovenke v tujini v najtežjih trenutkih. To drobno, pa vendar tako veliko srce dobro ve, da mora biti sedaj še večje, še bolj odprto za male otročičke, ki iščejo zavetje le ob njem. Otroci vprašujejo za očeta vsak dan. Vsako jutro je prvo vprašanje: Kje je ata? Kdaj bo zdrav? Kdaj se bo vrnil? In še in še. Mati pa mora stisniti vase svojo bolečino in jim odgovarjati na vsako vprašanje z lepimi, prepričljivimi in spodbudnimi besedami, katerih je sama najbolj potrebna. — Vprašam jo, kako gleda sedaj na življenje, kako misli, da bo v bodoče.

»Mož nam je bil v družini vse. To občutim najbolj sedaj, ko ga ni. Ta 'vse' pa se je sedaj prevalilo na moja ramena. Prvi spopad imam s švedskim jezikom. Ker je prej vse urejeval mož, se nisem preveč poglobljala v učenje švedščine. Danes pa se moram. Štiri ure dnevno sem zaposlena v tovarni, tako imam stalen stik s Švedi. Medtem pa so moji otroci v otroškem vrtcu. V tem mestu smo edina slovenska in hkrati jugoslovanska družina. 5 km iz mesta živi neka srbska družina, katera mi je vedno na voljo za pomoč.«

Terezija Hlep, Köping, Švedska

DVA RODOVA V FRANCIJI

Pokrajinska podoba severne Francije (Nord, Pas de Calais) je precej nenavadna za tistega, ki pride tjakaj prvič. Kamor seže oko, je ravnina, ki se zlagoma spušča proti tistemu delu atlantske obale, na katerem so se v zadnji vojni izkrcali anglo-ameriški zavezniki. Kot bi jih tja v en dan nametal, pa se iz ravnice dvigajo kar precej visoki črni piramidasti griči iz odpadnega materiala tamkajšnjih rudnikov, Francozi jim pravijo »terrible«. Premogovnikov je namreč tu veliko in iz njih črpajo rudo že več desetletij. Ta del Francije pa se ponaša tudi z žalostnim rekordom: v rudnikih okoli Lensa, središča premogovnega bazena, se je v začetku tega stoletja zgodila ena največjih, morda celo najhujša rudniška nesreča, v kateri je naenkrat izgubilo življenje več kot tisoč rudarjev.

Proletarska zavest delavcev je tu že zdavnaj pognala globoke korenine in ni zamrla nikoli. Ves čas ima trdno osnovo v internacionalnem sestavu delavskega razreda, saj živijo tu pripadniki kdo ve koliko narodov iz Evrope in zunaj nje. Ta napredna usmerjenost prebivalstva se kaže med drugim tudi v tem, da ima Sallaumines župana, izvoljenega na listi komunistične partije, v kateri so včlanjeni tudi naši rojaki. Spričo razmer, kakršne so bile, je razumljivo, da napredno gibanje ni obšlo tudi naših rojakov v severni Franciji, kar se je pokazalo večkrat, bodisi pred vojno, med njo in po njej, ko se je precej naših ljudi iz teh krajev vrnilo v Slovenijo, da bi pomagali domovini do obnove in napredka. Tisti, ki so ostali, pa so društveno zaživeli v Združenju Jugoslovanov v severni Franciji, ki obstaja še danes in zlasti za dan republike — 29. november vsako leto prireja proslave.

PRVI ROD — JUSTIN ČEBULJ

Justinu Čebulju, predsedniku Združenja Jugoslovanov v severni Franciji, nikoli ne bi prisodil, da nosi že osem križev in še nekaj povrh! Čeprav je bil dolga leta rudar, večkrat sklonjen kot vzravnani pri delu, hodi pokonci kot mladenič. Takega smo srečali tudi na lanski proslavi dneva republike, ki jo je Združenje priredilo v Montigny en Gohelle. Kot predstavnik domačina je pozdravil jugoslovanskega veleposlanika iz Pariza Radomira Radovića in spremljevalce ter delegacijo občine Trbovlje, ki je pobratena z rudarskim Sallauminesom.

»Delavsko gibanje med slovenskimi rudarji v severni Franciji se je začelo organizirano leta 1930, ko smo v Lièvinu ustanovili jugoslovansko sindikalno sekcijo CGT. Podobno je bilo tudi v drugih krajih, kot v Sallauminesu, Winglesu itd. Pravzaprav lahko rečem, da kar v vseh kolonijah, kjer so živeli Slovenci.«

— Delavska zavest pa se je v naših ljudeh še bolj utrdila, ko so prišli v Francijo nekateri napredni, ali če rečemo, revolucionarni možje iz domovine?

»Res je! V letih pred vojno je prišlo k nam precej ljudi iz Trbovelj, ki so jih doma označili za komuniste in so zaradi tega morali iskati kruh drugje. Prišli so v Francijo in tu dobili delo.«

— Poleg teh pa so delovali med vsemi tudi nekateri poznejši vidni politični delavci Slovenije in Jugoslavije?

»Da, tudi to je res! Med njimi sta bila Tomo Brejc in Miha Marinko. Marinko je delal v tukajšnjem rudniku, koliko časa ne vem, Brejc pa je organiziral neke odbore in urejal napreden časopis za izseljence. Ampak to je že dolgo, natančno se vsega ne spominjam več. Rečem pa lahko, da smo tudi podpirali španske borbe in da so nekateri naši rojaki odšli v Španijo in se tam borili.«

Revolucionarno seme, ki so ga zasejali slovenski izseljenci — pionirji v severni Franciji, je rodilo sad. Mladi rojaki, njihovi potomci so šli po isti poti in zgledu. Med vojno so mnogi sodelovali v odporniškem gibanju, po osvoboditvi Francije so nekateri prostovoljno odšli k partizanom v Jugoslavijo, po vojni so mladinske delovne brigade mladih izseljencev obnavljale železniške proge in gradile ceste v Jugoslaviji. Zgled, ki so ga dali mladim rojaki Artič, Filipič, Martinčič, Čebulj in še mnogi drugi, je našel v njihovih potomcih vredne naslednike. In starši, žal jih veliko ni več živih, so na to ponosni. Zato si tudi Justin Čebulj ponosno pripne na prsi ob vsaki proslavi visoko jugoslovansko odlikovanje, ki ga je dobil za svoje delo v korist našega delovnega človeka v tem delu Evrope.

DRUGI ROD — VINKO MLINAR

Vinko Mlinar iz Mericourta je danes zrel mož, ki mu — brez diplom in spričeval — vse, kar prime v roke, uspe. Nenehno nekaj počne; ta čas ima opraviti s posebnimi električnimi lučmi. Če pa nanese, se rad spomni tistih dni, ko je bil ilegalec v francoskem odporniškem gibanju, pozneje pa borec — prostovoljec prekomorske brigade v Jugoslaviji.

Ko je okupator zasedel Francijo, je bil Vinko član Jeunesse communiste, to je francoske komunistične mladine. Star je bil 17 let, pa je že začel zbirati okoli sebe somišljenike, ki so bili pripravljeni za boj proti sovražniku.

»Treba je bilo pridobiti kar največ ljudi. Ni bilo lahko, saj smo vabili tudi člane drugih političnih strank. A je šlo, bil sem prvi, kmalu pa nas je bilo okoli dvajset. To je bila seveda ena skupina, za druge nisem vedel, kot tudi oni za za nas niso. Tajnost je bila nujna, saj bi nas drugače hitro odkrili.«

»Vedeli smo za partizane v Jugoslaviji. Najprej sem dobil enega, ki je bil pripravljen iti z menoj, oba sva dobila še druge, da nas je bilo kmalu trideset, ko pa smo šli na pot, jih je bilo v Parizu še več, v Marseillesu pa se nas je nabralo že več kot petsto! Izkrcali smo se v Dalmaciji in potem smo se bojevali do zmagovitega konca.«

— Kako pa se spominjate konca vojne?

»O, to je bilo pa čudovito. Napadli naj bi Ljubljano, toda namesto tega smo vkorakali v mesto. Ljudje so nas objemali, poljubovali, nam metali rože, tako so nas stiskali, da smo se umaknili v neko tovarno, kamor oni niso mogli.«

— To so bili gotovo trenutki, ki jih ne boste zlepa pozabili?

»Nikoli. In prav žal mi je, da ne morem še enkrat na svet, da bi doživel to, kar sem takrat. To je zares bilo nepozabno!«

IVAN KODEH — SLOVENSKI BARD V BELGIJI

Ko sem ga prvič zagledal, sem za hip obstal. To je bilo pred leti na srečanju slovenskih društev in klubov iz zahodne Evrope, nemara je bilo v Merlebachu v Franciji, podobnih občutkov pa se nisem nzebil tudi ob poznejših srečanjih z njim. Vselej sem si rekel:

»Tale možak bi lahko bil Martin Krpan, le še kobilico, mesarico in kij iz cesaričine lipe bi mu dali, pa bi imeli pred seboj Levstikovega junaka!«

Tako približno sem si namreč v mladostni domišljiji predstavljal korenjaka, ki je v znameniti slovenski povesti premagal samega Brdavsca in rešil cesarski Dunaj vsega hudega.

To je Ivan Kodeh iz Charleroi v Belgiji, upokojeni rudar, ki mu je korenjaško postavo napravila še mogočnejšo slovenska narodna noša, na prsi segajoča košata osivela brada pa je dajala obrazu podobo Vandotovega Bedanca, ki ga naši rojaki v tujini poznajo iz slovenskega filma o Kekcu. Ivan Kodeh je na srečanju slovenskih društev vodil pevski zbor, pa se mi je morda zdel še silnejši, ko je stal pred svojimi pevci in jim »žugal«!

Kar pomni, je Ivan Kodeh vnet za domoljubno kulturno delo, saj poje, je zborovodja, igra na odru, piše vesele kronike in je sploh gibalo kulturnega življenja med rojaki v tem rudarsko-industrijskem delu Belgije. No, mogoče bi bilo pravilneje, te trditve prevesti v pretekli čas, saj zaradi ne preveč trdnega zdravja in še nekaterih težav od zunaj, o katerih pa Ivan ne govori rad, to življenje ni več tako, kot je bilo še pred nekaj leti.

Če Ivana Kodeha ne bi videli, ampak ga samo slišali, bi rekli, da je govornik velik in postaven mož, tako globok in močan glas ima. Če pa ne bi vedeli, da je skoraj vse svoje življenje v Belgiji, bi menili, da se pogovarjate s človekom, ki še nikoli ni pokukal v svet izza domačega slovenskega plota, tako lepo mu teče materinščina.

ŽIVLJENJE PA TEČE SVOJO POT

Ivan Kodeh je invalidski upokojenec, težko delo v rudniku mu je načelo zdravje. Rojaki so povedali, da je bil pred nedavnim precej bolan, a je zdaj bolje, pa mu želimo, da bi čimprej povsem okreval in bil spet tisti stari, neuklonljivi, veseli Ivan.

Takrat pa, ko sva se pogovarjala, vsaj na zunaj ni bilo videti nobenih zdravstvenih težav.

— Rojak Kodeh, kako je z našimi ljudmi v tem delu Belgije? Življenje teče, po naravnem zakonu stari odmirajo, mladi nemara ne občutijo več tistega, kot ste vi v mladih letih in sploh, kaj lahko rečete o tem?

»Res je, kot ste rekli. Starejši odhajajo za vedno, upokojenci smo po večini rudarski invalidi in nam zmanjkuje moči, mladi rod se pa ne briga več tako za te stvari. To je navsezadnje razumljivo, saj so vse življenje tu in belgijski vpliv je zelo močan.«

Glavna nadloga rudarskih upokojencev je poklicna bolezen silikoza, katere je v tem delu Belgije veliko. Belgijski zakoni sicer omogočajo takim upokojencem kar dostojne prejemke, toda kaj nam bo denar, če pa v prsih duši in ne da dihati! Tako mi je rekel prenekateri rojak, tudi Ivan Kodeh.

— Koliko pa je po vašem mnenju v Charleroi še Slovencev?

»Na širšem območju mesta sodim, da mora biti dobrih petsto družin. Med njimi je seveda veliko mešanih zakonov, to pa povzroča težave pri narodnostni vzgoji otrok, posebno še, če je tujega rodu mati, saj se oče zaradi objektivnih vzrokov ne more dovolj posvetiti vzgoji. Zato so zelo redke mešane družine, v katerih bi otroci še govorili slovensko.«

— Kaj pa, po vašem mnenju, lahko pri tem pomaga slovenska dopolnilna šola, namenjena otrokom naših rojakov?

»Temu gre naše največje upanje! Šola bo lahko uresničila našo željo, da bi se tudi mladina zavedala, da smo slovenskega rodu. Res pa za zdaj s številom otrok še ne moremo biti zadovoljni. Da se starši ne zanimajo dovolj, je nekaj vzrokov. Največ so po mojem krivi mešani zakoni, saj če otrok že doma ne sliši slovenske besede, tudi nima toliko zanimanja in veselja, da bi se je učil v šoli. So pa žal tudi nekateri ljudje, ki jim je za to stvar še manj mar, saj poznajo menda kar dve različni slovenščini. Taki pa po svoji moči sploh nasprotujejo tukajšnji slovenski šoli.«

— No, spričo zavednosti takih rojakov, kot ste vi, bo tudi te težave mogoče premagati in uresničiti poglobitni namen slovenske šole ne samo v Belgiji, ampak tudi drugod po svetu, kjer zunaj meja Slovenije živijo Slovenci, da bodo naši najmlajši vsaj v zavesti ostali naši in se zavedali, od kod so njihovi starši.

»Seveda, saj to je edini cilj te šole. Samo enkrat na leto se peljati na počitnice v Jugoslavijo je premalo, če pa potem, ko se vrnejo, kmalu spet pozabijo, kar so se doma naučili.«

ŠE BESEDA O JADRANU

— Najbrž se spričo razmer tudi vašemu društvu Jadran ne obetajo najboljši časi, če seveda ne bo pomagala med drugim slovenska šola, ki naj bi mlade navdušila za kulturno delovanje v slovenskem duhu. Volje je na učiteljski strani dovolj, sčasoma je bo tudi na strani učencev. Vendar bi pa radi še zvedeli, kako deluje Jadran v sedanjih pogojih?

»Do zdaj je deloval pevski zbor, se pravi moški oktet, ki pa trenutno počiva. Vzrok je bolezen enega od najboljših pevcev. Potem imamo poseben odbor, ki skrbi za organizacijo družabnih večerov, na katerih se potrudimo dati kaj kulturnega, drugače je pa delovanje omejeno le še na nekatere priložnostne prireditve. Kot sem rekel, mi starejši smo utrujeni, mladi pa se ne zanimajo dovolj za delo v društvu. So pač mnogi postali že Belgijci. Imamo pa upanje, da prihodnost le ni tako črna in da bo slovenska šola dala našemu mlademu človeku poleg znanja materinščine tudi voljo do kulturnega dela v društvu.«

POTREB VEČ KOT DOLENJCEV

Kdor še danes misli, da je Dolenjska samo deželica majhnih in revnih kmetov, kot je to nekoč bila, tega kaj hitro lahko poučijo o drugem tako v službi za zaposlovanje kot v vodilnih delovnih organizacijah v metropoli ob Krki. Morda je najboljša ponazoritev velikih sprememb zadnjega desetletja (1965 do 1975) v tem, da se je v štirih občinah te regije (poleg Novega mesta še Črnomelj, Metlika in Trebnje) povečalo število zaposlenih od slabih 20 na preko 32 tisoč ali za preko 66 odstotkov, medtem ko je vsa Slovenija dosegla v istem obdobju le 32,2 odstotka večjo zaposlenost. Najbolj nazorno lahko skokovit razvoj svoje ožje domovine občutijo dolenjski zdomci: ne samo da bi jih lahko in radi vse zaposlili v prihodnjih letih, marveč bo ob vseh primanjkovalo do leta 1985 vsaj še tri tisoč delavcev.

Dolenjska regija ima — podobno kot vsaka druga — svoje posebnosti, med katerimi je morda najznačilnejša ta, da po prebivalstvu še zdaleč ne daje možnosti za skokovito rast zaposlenosti iz lastnih virov. Z drugimi besedami, v novomeških in belokranjskih tovarnah zaposlujejo veliko število delavcev iz hrvaških obmejnih občin, pa tudi iz drugih republik. Prav tako ne bi velike delovne organizacije, kot so IMV, Krka, Labod, Pionir in druge, v nobe-

Novo mesto: premalo je domačih delavcev

nem primeru mogle zadovoljiti vseh potreb po delovnih močeh iz območnih virov, z Dolenjci.

IMV zaposluje delavce, ki jih tudi po 54 kilometrov daleč vsak dan pripelje na delo 35 tovarniških avtobusov. Podobno se dnevno vozi na delo veliko število ljudi tudi v Krko. Dokler gre za nekvalificirane, priučene in delavce srednjih kvalifikacijskih stopenj, je stvar še rešljiva s priučevanjem teh, ki so še pred leti delali na kmetiji, ki imajo v občinah te regije (razen Krškega) svoje domačije. Ko pa potrebujejo inženirja, ko mu ponujajo celo prazno novo stanovanje — takrat se kadrovski problem v Novem mestu zaostri.

Organizacija združenega dela, druge organizacije in skupnosti ter zasebniki na Dolenjskem nameravajo v letih 1976 do 1985 zaposliti 22.685 novih delavcev. To je izsledok analize, ki sta jo junija lani pripravila samoupravna skupnost za zaposlovanje in zavod za izobraževanje kadrov in produktivnost dela v Novem mestu. Podatek po drugi strani pomeni, da naj bi v tem obdobju znašala povprečna letna stopnja zaposlovanja v vsej Sloveniji 3 odstotke (do leta 1980), v štirih dolenjskih občinah pa 5,5 odstotka. V občinah Novo mesto in Trebnje naj bi dosegli najvišjo stopnjo porasta zaposlenosti, in sicer 80 oziroma 79 odstotkov.

Največji porast zaposlitev predvidevajo delovne organizacije v prvem petletnem obdobju, se pravi do leta 1980. Glavni povod za takšna načrtovanja pa je že sedanje — včasih hudo — pomanjkanje kadrov, predvsem strokovnih, in to ne samo v proizvodnem gospodarstvu marveč tudi v šolstvu, zdravstvu in drugih negospodarskih dejavnostih.

V letnih poročilih o potrebah po kadrih so zainteresirane delovne organizacije in zasebniki (vsi se sicer obvezni anketi niso odzvali) za letošnje leto prijavili 3894 novih delovnih mest za delavce, pri čemer je zajeta regija omenjenih

stirih in krške občine. Poleg tega bi radi letos sprejeli 321 novih pripravnikov ter podelili 750 novih štipendij in razpisali 858 novih učnih mest.

»Žal nam že vrsto let planirani podatki o letnih potrebah po kadrih kažejo, da so le-ti predimenzionirani, saj je planirano povečanje zaposlenosti tudi do sto odstotkov višje od dejanske realizacije,« pripominjajo na to v samoupravni skupnosti za zaposlovanje v Novem mestu. Če naj bi se letos zaposlenost povečala za omenjenih 4215 novih delavcev in pripravnikov, bi to pomenilo glede na povprečno zaposlenost v letu 1976 povečanje za preko deset odstotkov. Tako najbolj nazorno prihaja na dan vse večji razkorak med načrti dinamičnih gospodarskih organizacij in realnimi možnostmi za zaposlovanje, se pravi med željami po povečevanju proizvodnje na eni in omejenimi viri delovnih moči in infrastrukturne opremljenosti (stanovanja, promet) po drugi strani.

Dolenjska regija ima še to ugodnost, da lahko precej enakomerno zaposluje moške in ženske. Glede na dolgotrajno zaostajanje za mnogimi drugimi regijami ima danes enako povprečje zaposlenosti med ženskami kot vsa Slovenija (okoli 42,5 odstotka). Vidik je toliko pomembnejši za zdomec, ki skoraj vedno iščejo rešitev za oba zakonca.

Lani so v regiji (vseh pet občin) pokrivali potrebe po zaposlitvi tako, da so slabo polovico delavcev zaposlili na račun spremembe delovnega mesta (fluktuacije), dobro petino so jih dobili iz delovnih rezerv, se pravi s podeželja, iz vrst iskalcev (prve) zaposlitve, 17 odstotkov jih je prišlo iz šol, skoraj toliko ali 1220 iz drugih republik (največ sosednje hrvaške občine) ter le 1,1 odstotka ali 80 iz tujine, torej zdomec — povratnikov.

Kako je z Dolenjci zunaj? Najprej je treba povedati, da Dolenjska še zdace ni tako izrazita emigracijska regija, kot je to Pomurje ali deli Štajerske. V letu 1968 so se skoraj vse delovne organizacije znašle v hudi zaposlovalni krizi; mnogo poklicev so pošiljale strokovne šole, pa jih tam nihče ni potreboval v tolikšnem številu (kmetijski tehniki ali fizioterapevti), hkrati pa je kmalu začelo primanjkovati drugih, posebej še kovinarskih poklicev.

V petih občinah dolenjske regije računajo po popisu prebivalstva iz leta 1971 in dodatnih evidencah, da imajo v tujini 2714 občanov, in sicer največ iz občine Krško (1024), ki ji sledi Novo mesto (716), pa Črnomelj (494), Metlika (283) ter Trebnje (197).

Nihče seveda točno ne ve, koliko je med temi zdomci nekvalificiranih in koliko si jih je pridobilo na delu v tujini kvalifikacije ter kakšne. Vsekakor jih je zelo malo z visoko (akademsko) izobrazbo. Po izkušnjah glede na to, kakšne poklice predvsem iščejo, oziroma kam so jih posredovali preko službe za zaposlovanje, računajo, da bi dobršen del dolenjskih rojakov bil primeren za delo v industrijskih panogah, ki se tod najbolj razvijajo (avtomobilska, lesna in kemična industrija).

Ob tako izrazitih potrebah po delavcih bi posebej v Novem mestu potrebovali nekakšno mesto, pisarno, ki bi zainteresiranim zdomecem dajala kompleksne informacije. Zadnje čase ne prihajajo domov več samo za novo leto in na poletne počitnice, marveč preko vsega leta. Splošni novoletni sestanki tudi ne morejo več zadovoljiti tistega, ki hoče dobiti čisto konkretne odgovore na konkretna vprašanja, tako glede zaposlitve in zaslužka kot o stanovanjih oziroma lokacijah za zasebne gradnje.

Dolenjska regija ima seveda tudi nekaj brezposelnih. Lani so vodili v svoji evidenci (in jim izplačevali nadomestilo) povprečno 1599 iskalcev zaposlitve, od katerih pa so jih 557 prevzeli že iz leta 1975.

Razmeroma ugodno zaposlovalno podobo opazimo šele, ko se vprašamo, kakšna je stopnja brezposelnosti glede na število zaposlenih: 1,73 odstotka ob koncu lanskega leta.

IMV IN KRKA

DELO DOBITA OBA

Obe vodilni delovni organizaciji v Novem mestu in na Dolenjskem, IMV in »Krka«, iščeta delavce. Precej srečno se dopolnjujeta še v tem, da je IMV pretežno moška, »Krka« pa ženska, se pravi, da v prvi najdejo zaposlitev predvsem »moški« poklici, v drugi pa se lahko zaposlijo njihove žene.

Nesmiselno bi bilo pričakovati, da bi ena ali druga delovna organizacija pripravljala kakšen posebni program za zaposlovanje zdomec-povratnikov, saj je tudi načelno, politično rečeno, da so tako v pravicah kot dolžnostih ti enakopravni državljani in delavci z vsemi drugimi.

»Naš program do leta 1980 predvideva zaposlitev dodatnih dva tisoč delavcev in strokovnih kadrov,« razgrinja načrte IMV direktor kadrovske službe Andrej Dular. Ker pa jim že zdaj primanjkuje dosti delavcev, računajo na največjo rast zaposlovanja v prihodnjem letu (1978). Prosta delovna mesta imajo tako za nekvalificirane oziroma priučene kot za kvalificirane delavce v kovinski in lesni stroki. Pripravljajo se že na sprejemanje novih delavcev za potrebe razširjene proizvodnje avtomobilov in prikolic. Tudi zdomec si lahko vsak čas ogledajo ta delovna mesta.

V novomeških obratih imajo 62 tistih, ki so se vrnili zadnje čase iz tujine, prav tako pa bi se našli v vseh drugih obratih po Dolenjski oziroma Beli krajini.

Izkušeni kadrovik se zaveda, da »nikogar nismo pritegnili z našimi dohodki«, marveč večinoma zdomec rešujejo vprašanje šolanja otrok. In ker se v Novem mestu še kar ugodno lahko zaposlita mož in žena, se odločajo za vrnitev. Vse bolj, vse več imajo pisemskih poizvedb, vse več obiskov.

Pa izkušnje s sedanjimi povratniki? »Hitro se vključijo v delo. Tisti, ki prihajajo iz velikih tovarn, dajejo v svoji okolici posebej slutiti, da so se navadili dobre delovne discipline, da imajo resen odnos do dela,« ocenjuje Dular izkušnje v IMV.

Njegova kolegica v »Krki«, Marjeta Potrč, direktorica splošne in kadrovske službe, ponuja za leto 1978 okoli sto odprtih delovnih mest tistim, ki bi se hoteli odločiti za vrnitev. Tudi »Krka« potrebuje zelo različne profile delavcev, od nekvalificiranih ženskih in moških do raznih obrtniških poklicev, kot so vzdrževalci energetskih naprav. V delovni organizaciji imajo možnosti za pridobivanje internih kvalifikacij, in sicer ob praktičnem delu ter dodatnih tečajih, ki zaobsegajo sto ur pouka in izpit.

Za novi obrat »Inis« v Bršljinu iščejo delavce za proizvodnjo izolacijskih steklenih vlaken.

Najbolj pa občutijo pomanjkanje strokovnih kadrov farmaceutske in kemijske stroke, tehnikov in diplomiranih inženirjev. Zdaj jih dobijo še največ s Hrvaškega, iz Karlovca in Zagreba.

Takšni kadri postavljajo v prvem trenutku zelo visoke zahteve. IMV ima, denimo, na voljo vrsto praznih družinskih stanovanj za visoko strokovne kadre. V »Krki« je s stanovanji trenutno še teže: ne da ne bi imeli sredstev za financiranje, ampak jih občinske službe onemogočajo, ko nikakor ne odločijo, kje lahko kdo sploh kaj gradi. Zavlačevanje urbanistične ureditve se nasploh izkazuje kot najtežji zaviralni dejavnik za še hitrejši razvoj dolenjske metropole.

Iz »DELA«

PARTIE EN FRANÇAIS

ASSEZ DE POSTES POUR LES RENTRANTS

D'après les renseignements de la Communauté de l'emploi de la République, il rentre chaque année en Slovénie environ deux mille Slovènes, travaillant temporairement à l'étranger. La plupart d'entre eux trouvent facilement un poste dans le pays, la période d'attente étant en général de six mois. Pour cette année on prévoit l'ouverture de plus de trois mille postes, surtout dans les secteurs que nos compatriotes ont quitté pour aller travailler à l'étranger. Bien plus vite que jusqu'ici se développera aussi l'artisanat qui assurera 1400 postes supplémentaires.

Il est intéressant de noter que pour le Nouvel an — au temps où la majorité de nos compatriotes était en congé pour les fêtes — on a ouvert à Lendava un nouvel atelier de l'usine Gorenje-Varstroj, où l'on fabrique des cabines sanitaires, tandis qu'à Črnomelj, en Carniole Blanche, on posait la première pierre d'une nouvelle usine de Gorenje, où l'on fabriquera des compresseurs pour les installations frigorifiques. Au cours des fêtes du Nouvel an, notre entreprise Olga Meglič de Ptuj a eu des entretiens avec nos compatriotes. Cette entreprise, qui fait partie de l'industrie métallique ELKOM, a l'intention d'ériger une usine d'éléments hydrauliques dans le village de Dolane à Haloze. Elle demande à nos compatriotes temporairement employés à l'étranger de prêter à la nouvelle usine les devises nécessaires à l'importation de l'équipement, leur assurant ainsi un poste à l'usine. Le prêt d'un montant d'au moins 10.000 DM serait pour une période de cinq ans, après quoi l'usine le leur rendrait avec 10 % d'intérêts.

DAVANTAGE DE VISITEURS PAR GLOBTOUR

L'agence de tourisme Globtour de Ljubljana amènera cette année en Yougoslavie plus de visiteurs étrangers que l'an dernier. Cela est avant tout le résultat des efforts de l'agence à l'étude du marché touristique étranger. Au Canada, Globtour a signé un contrat de cinq ans avec la Compagnie de fret Wardair, qui amènera chez nous dans la saison touristique prochaine 8 à 10.000 Canadiens. Elle a conquis aussi un nouveau marché en Suède, où elle a signé un contrat avec l'agence RESO, devant nous amener également 8 à 10.000 visiteurs cette année. La plupart des hôtes étrangers s'intéressent aux villégiatures de Dubrovnik et de la côte dalmate; ils s'intéressent fort aussi à des voyages circulaires dans les pays voisins.

LE JUBILÉ DE PUBLICATIONS DE NOTRE SOCIÉTÉ

Les publications régulières de la S. I. M. (Société des émigrés slovènes), la revue «Rodna gruda» et le Calendrier slovène, célèbrent cette année un quart de siècle de parution. Lors de la parution des numéros jubilaires, les rédactions ont convoqué une conférence de presse en vue de faire connaître d'une façon un peu plus détaillée au public du pays les publications en vogue parmi les Slovènes des cinq continents. A l'occasion de ce jubilé, presque tous les quotidiens et les hebdomadaires slovènes ont publié des articles sur nos deux publications.

ALOJZ GRADNIK (1822—1957)

Né à Medana dans le Primorje slovène, près de Gorica. Juge, poète et traducteur.

Il a écrit une série de recueils de poèmes, dont un choix paraît en traduction française aux Éditions Actuelles-Formes et langages à Uzès. Parmi les nombreux poèmes de ce choix j'ai choisi pour vous un «dialogue», qui me semble représentatif de l'oeuvre de ce poète slovène que nous rangeons parmi les plus grands — aussitôt après Prešeren et Župančič, dont nous célébrons cette année le centenaire de la naissance et que nous vous présenterons prochainement.

Dialogue

1

*Un est à présent le toit qui nous abrite
et un pour nous deux sur la table le pain,
un le tiède parfum des draps immaculés
et une la lumière qui du berceau jaillit.
Notre sang se marie, comme se mêle l'ouate des nuages,
afin de faire du troupeau blanc un seul mouton,
comme les voix s'unissent dans l'ample choeur,
jusqu'à ce que l'oreille n'en entende plus qu'une.*

*Et pourtant je devine la lutte secrète des deux courants
et je sais que je suis la vague qui à la rive se fragmente,
et le vent qui aspire à retrouver sa source.*

*Comment mon âme pourrait-elle se donner à la tienne,
alors que je me suis à moi-même étranger
et contre moi-même en lutte perpétuelle?*

2

*J'étais semblable au cristal, pur et dur,
et dans ton souffle je me suis fondue;
j'étais la glèbe chaste encore
et sous ton soleil mes graines ont monté.*

*Je t'ai tout donné et je suis sans regret,
je sais ce qu'est la force du destin, sa volonté,
je sais ce qu'est le poids et les légères ailes,
je sais que tu es vague et brise fugitive.*

*Mais si tu es le vent et que tu veuilles fuir,
tu ne sais pas toi-même que partout tu emportes
les feuilles de mes jeunes branches*

*et que, si tu es la vague acharnée contre la rive,
s'émiettent et flottent en toi les lambeaux de ma terre
qui retombent dans tes sombres profondeurs.*

Traduit par V. Jesenik

ZDRAVJE V ZNAMENJU KARA

Kakor tri srca Radence, tako karo z igralnih kart označuje Rogaško Slatino, znani zdraviliški kraj nedaleč od Celja, kjer so že pred štirimi stoletji ugotovili zdravilni učinek tamkajšnje vode, tri stoletja pa ga v korist zdravja ljudi že tudi z uspehom uporabljajo. Kar 300.000 nočitev ustvarijo zdravja željni gostje Rogaške Slatine na leto, 30 milijonov litrov slatine pa gre v steklenicah po Sloveniji in Hrvaški ter v druge države, med katerimi prednjačijo Avstrija, Nemčija in Italija. Iz teh držav pa — poleg domačinov — tudi največ prihajajo gostje. Celotna dejavnost zdravilišča in polnilnice mineralne vode v Rogaški Slatini ostvari 12 (starih) milijard letnega dohodka, tako da gre že za pravo industrijo zdravja.

Dr. Jožetu Kokovniku, enemu izmed vodilnih zdravnikov v Rogaški Slatini, se ne zdi prav nič zamalo, če v zvezi s to platjo dejavnosti zdravilišča govorimo in pišemo kot o industriji. »Tudi zdravstvene ustanove so industrija, ki živi od pacientov,« pripomni. Potem pove, da ima skoraj vsak peti Slovenec težave s prebavo in da je podobno tudi drugje. »Spričo tako velikega števila bolnikov je število naših pacientov še majhno,« pravi, »toda kdor enkrat pride, prihaja zno-

va, ko spozna, da se ta investicija v njegovo zdravje splača.«

Med kategorijami bolnikov, ki prihajajo v Rogaško Slatino ali pa slatino vsaj pijejo, so jetrni, žolčni in želodčni bolniki, črevesni bolniki in diabetiki (sladkorni bolniki), slatina pa pomaga tudi pri obolenjih ožilja, kroničnem zaprtju in naposled izvajajo pod zdravniškim nadzorom — kar velja za vse zdravljenje v tem kraju — celo hitro in neškodljivo shujševalno kuro (10 kg v 14 dneh!). Najbolj močno koncentracijo zdravilnih mineralnih snovi ima vrelec Donat, sledi mu Styria, medtem ko je Tempel bolj namizna mineralna voda.

»Medicinski učinek naše slatine je kompliciran«, nadaljuje pripoved za Rodno grudo dr. Kokovnik. »Sestava vode je nekaj posebnega in telo odgovori nanjo na poseben način. Pri tem je važno, da naša slatina ne bremeni srca, ker ne vsebuje kuhinjske soli, spodbuja pa delovanje vseh žlez in tudi žolčnik se hitreje prazni. Ljudje, ki so zaprti, se z zastajajočo hrano zadržujejo sami, slatina pa tu pomaga. Sicer pa učinek zdravljenja v Rogaški Slatini najbolj izražajo pacienti sami, ko izjavljajo: po zdravljenju z mineralno vodo se počutim kot prerojen!«

Vendar pa so proti zdravljenju z mineralno vodo tudi pomisleki, celo nasprotovanja. »Katera stvar v svetu pa nima svojega proti?« odgovarja dr. Kokovnik. »V medicinskih krogih nas često ne jemljejo zelo resno. Toda zgodi se, da pride takšen zdravnik sam k nam na zdravljenje. No, za njim začno potem prihajati tudi njegovi pacienti. Treba je preskusiti...«

Zdravnikovo izjavo potrjujejo tudi nekateri konkretni podatki. Tako izostane z dela poprečni želodčni bolnik po 60 dni na leto, če se zdravi z mineralno vodo, pa le po 10 dni!

Seveda v zdravilišču Rogaška Slatina ne zdravijo le s pitjem in kopelmi v mineralni vodi, ampak uporabljajo tudi celo vrsto drugih medicinskih postopkov in pripomočkov, visoko pa so razvili zlasti svojo diagnostično službo. »Opremljeni smo za kompletno gastroenterološko diagnostiko, za splošne preglede in za specialne preglede v sumljivih smereh. Tako odkrijemo marsikaj, tako npr. tudi vsako leto nekaj rakastih obolenj, ki so jih do takrat zdravili kot hemoroide...!«

Rogaška Slatina je tudi stalni sedež gastrološke sekcije slovenskega zdravniškega društva in tu prirejajo mnoga posvetovanja, znanstvene raziskave pa so tudi stalno v teku. Našega sogovornika, zdravnika, povprašamo še po univerzalnem receptu za pitje rogaške slatine. »Donat se pije vedno na prazen želodec,« pove dr. Kokovnik, »voda se pije torej na tešče in večinoma mlačna. Tisti, ki so zaprti, je pijejo več, želodčarji manj, žolčarji več, sladkorni bolniki pa spet v manjših količinah, toda še vedno po 3 do 4 dcl na dan.«

Naj dodamo, da v Rogaški Slatini zdravijo poleg vode in drugih pomagal predvsem tudi drugačen način življenja in prehrane, sprehodi v čudovito gričevnato okolico, bližina ljudi s podobnimi problemi, skrb turističnih delavcev za prijetno in kulturno bivanje itd. Eno k drugemu — Rogaška Slatina je pojem in 300-letna tradicija zdravljenja z njeno mineralno vodo se nadaljuje v povečanem obsegu, ki bo z zidavo še enega hotela (poleg že obstoječih 15 hotelov s 1200 posteljami) dosegel že svoj višek. Pravijo, da prevelike gneče v Rogaški Slatini ne bodo dovolili, tako kot tudi ne preveč razgibanega življenja ne preveč bolnih gostov. Skratka: obdržati hočejo zdraviliški značaj tega kraja, kjer kar 850 prebivalcev veže svoje delo v tej dejavnosti in kjer s skrbjo za okolje skrbe tudi za ohranitev in razvitje tistih vrednot, ki so okvir in osnova njihovega delu ter zdravju njihovih gostov.

Zdravilišče Rogaška Slatina nudi pacientom tudi mir in razvedrilo v naravi.
Foto: Miroslav Zajec

MOJSTRI S KAMERO

JOŽE MALLY

Razcvetelo krompirišče (Komenda pri Kamniku)

Jože Mally, 53 let, poklicni fotografski mojster pri Kompas, se ukvarja s fotografijo že 32 let. V svoj fotografski objektiv, v zadnjem času je to objektiv dragocenega švedskega aparata hasselblata, je lovil najrazličnejše motive, ukvarja se celo s slikanjem gledaliških predstav. Jedro njegovega zanimanja predstavljajo slike slovenske pokrajine. Včasih so to čiste krajinske podobe, drugokrat upodablja značilne ljudske arhitekture ali celo samo arhitekturne detajle. S skupino takšnih slik Okna je dosegel uspeh doma in na tujem.

Največ uspehov je dosegel s svojimi barvnimi fotografijami. Pokrajine ne vidi na konvencionalen način. V njegovih očeh preraste v prave nadrealne vizije. Na pokrajino ne gleda kot nedeljski fotograf, ampak kot umetnik-slikar. Z vrhunskim obvladanjem fotografske tehnike se zatem trudi, da bi svoje občutenje pokrajine, ki je bolj notranje kot zunanje, prenesel tudi na fotografski papir.

Umetnostni kritik Aleksander Bassin je zapisal, da je Jože Mally »vnesel v svojo barvno fotografijo izredno notranjo dinamiko, prenesel nemir iz narave kot notranjo duševno prvino posameznika, človeka, ki se je še sposoben zagledati v naravo in ki hkrati odkriva v njej več kot samo romantično istovetenje. Mallyjeve fotografije prostranih razgibanih pejzažev z ogromnim, nemirnim obzorjem, dalje videnja skoraj nadrealnih rastlinskih tihožitij pred resničnostjo krajinske vedute — to so prav gotovo izrazni viški mojstra ubrane, zamolklo modre, zelene, rdeče tonalitete.«

Razstave. V zadnjih 30 letih je sodeloval skoraj na vseh slovenskih in jugoslovanskih razstavah kakor tudi na razstavah FIAP po Evropi in zunaj Evrope.

Priznanja. Bronasta plaketa na 6. jubilejni razstavi umetniške fotografije v Beogradu; bronasta plaketa na 9. mednarodni razstavi umetniške fotografije v Zagrebu, 1951; zlata plaketa na 3. republiški razstavi umetniške fotografije v Mariboru, 1951; Puharjeva plaketa na 5. republiški razstavi; diplome na razstavah v Rochestru, 1953, na zvezni razstavi poljske umetniške fotografije, 1958 in v Birminghamu, 1952. Kot fotograf-umetnik ima naziv kandidat-mojster fotografije. Mednarodna organizacija umetniške fotografije v Bernu ga je že leta 1957 odlikovala z nazivom Artist FIAP.

J. K.

Plitvice

Kašeljско zelje (v ozadju Šmarna gora)

Bela krajina (v okolici Metlike)

AVSTRALIJA

PODELITEV CANKARJEVIH NAGRAD

Na prvo literarno tekmovanje, ki ga je razpisal Triglav Community Centre v Sydneyu, je prispelo petinštirideset prispevkov. Komisija, ki so jo sestavljali voditeljica triglavske dopolnilne šole Mariza Ličan ter Boro Šedlbauer in Korl Dolenc, je proglasila naslednje zmagovalce: Pavla Gruđen (Cankarjeva nagrada za slovenski prispevek), V. Bracelj (Cankarjeva nagrada za prispevek v angleščini), Irene Kuret, Frank Čufa, Anica Kranjc (mladinska skupina), Rosemary Uljan, Danica Šajn, Vesna Kovčič (12 do 15 let), Alan Samsa, Dušan Samsa, Marko Jakšetič, Marko Lenarčič, Danilo Kovčič (8 do 12 let), Tanja Samsa, Marko Kropce, Michelle Mezgec (pod 8 let).

Zmagovalci so dobili knjižne nagrade, dar Kulturne skupnosti iz Slovenije, Slovenske izseljenske matice in gimnazije Ivana Cankarja iz Ljubljane. Denarno nagrado je prispeval Triglav Community Center. Nagrade je na slovesnosti podelil sekretar slovenskega PEN kluba, novinar Dela Bogdan Pogačnik.

KDOR NE DELA, NAJ NE JE

Ob koncu leta potegnemo v mislih črto in pregledamo, kaj vse smo naredili. Na podlagi uspehov in neuspehov si načrtamo prihodnost. V tem stavku bom segla dlje nazaj, kot pa v čas enega samega leta. Rada bi, da bi bralci zvedeli nekaj podrobnosti o Slovencih, ki živijo na tej oddaljeni veliki celini.

Vrsto let je Slovenec v Avstraliji poznal le garanje, ni si privoščil razvedrila in ne zabave. Njegov cilj je bil ustvariti si dom, streho nad glavo. Marsikdo bo rekel: »Slovenec v domovini nima lastne hiše, pa si vseeno privošči zabavo in počitek.« To drži, a tujina je drugačna kot domovina. V Avstraliji dobi vsak, ki je star 65 let in več, starostno pokojnino, s katero si lahko plača stanovanje (stane od 30 do 55 dolarjev na teden) pa mleko in kruh (pokojnina znaša od 45 do 48 dolarjev na teden). Če pa ima upokojenec svojo hišo ali stanovanje, se lahko s pokojnino preživlja.

Spomenik Ivanu Cankarju na Triglavovem zemljišču v Melbournu

Tega se naš Slovenec zaveda, pred tem ga je strah, zato napenja vse sile za ureditev lastnega doma. Nima veliko časa, utrujenemu se mu ne da na zabave. V kratkem času, ki ga ima odmerjenega za počitek, najraje tudi zares počiva. Rod, ki je prispel sem po vojni, si je doslej že opomogel in si prihranil kak tisočak. Začel je misliti na tisto, kar je doslej zamudil: na svoje običaje, na kulturo, ki je skoraj pozabljena.

Nastali so klubi. V samem Melbournu in okolici so štirje slovenski klubi, ki so si po svoji sestavi podobni, čeprav so prepričanja članov različna.

Večina klubov je v lepih odnosih z domovino. Ne mislim segati v podrobnosti posameznih klubov.

Osredotočila se bom na klub, ki mu pripadam, to je Slovenski socialni klub Jadran.

Pravila našega kluba temelje na reku »kdor ne dela, naj ne je«. Vsi člani imajo do premoženja kluba enake pravice.

Znano je, da smo s prostovoljnim delom zaslužili in kupili lepo zemljišče in na njem hišo, ki jo uporabljamo za kulturni kotiček. V njej je slovenska dopolnilna šola, ki obstaja že štiri leta. Šolo vodita dve kvalificirani učiteljici.

Melbourne: finalisti vseh disciplin z učiteljicama Ivanko Škof in Zoro Radojkovič ter referentom za šport

Druga soba je preurejena v sobo za sestanke in v knjižnico.

Potrebe naraščajo, število obiskovalcev kluba se je zelo povečalo, zato smo začeli misliti na dodatne prostore. Sezidali smo podstrešek, kjer se mladina uri v biljardu in igranju namiznega tenisa. Ob slovesnostih ga uporabljamo za plesišče.

Nismo pa se zadovoljili s tem, zato smo ponovno prijeli za orodje in postavili kočo z lepo dvorano in kuhinjo. Ker je dvorana skoraj končana, razmišljamo o ustanovitvi pevskega zbora in dramske skupine.

Ob lepih sončnih dneh se odrasli zabavajo na balinišču, ki ima štiri lepo urejene steze. Večkrat se pomerijo tudi z drugimi klubi; pokalov jim ne manjka.

Najmlajši so najraje na svojem igrišču, na katerem so gugalnice, tobogani in vrtiljaki.

Letos smo organizirali športni dan, na katerem so se pomerili mladinci vseh štirih klubov.

Pouk slovenske dopolnilne šole je le enkrat na teden in to ob sobotah. V šoli se otroci pretežno učijo slovenščino in spoznavajo svojo staro domovino ter pomembne slovenske osebnosti. Poleg tega štirikrat na leto prirede staršem koncerte, igrice in proslave. Šolsko leto zaključijo s prireditvijo in z obiskom dedka Mraza. V imenu otrok, staršev in učiteljev se zahvaljujemo Slovenski izseljenski matici za podarjene knjige in druge pripomočke, hvaležni smo tudi JAT, ki nam je knjige brezplačno pripeljal.

V šestih letih obstoja kluba smo imeli tri predsednike. Prvi predsednik in ustanovitelj kluba je bil Alojz Valenčič. Franc Vojvoda je za časa svojega predsedništva posvetil svoje sile zidavi nujno potrebnih objektov. Sedanji predsednik Herman Jaksetič skrbi predvsem za kulturo in šport. V mislih ima ureditev igrišč in odkritje spomenika slovenskemu pesniku. Če bodo člani v večini za Otona Župančiča, potem bi z odkritjem spomenika proslavili Župančičevo stoto obletnico rojstva. Naš klub je v trdnih stikih s slovenskim klubom Triglav v Sydneyu. V znamenje prijateljstva smo jim izročili naš prapor in grb.

Da smo dosegli vse te uspehe, se moramo zahvaliti našim odborom in pridnim članom, ki ne varčujejo z močmi. Posebna hvala gre skrbnim rokam naših žena, ki požrtvovalno skrbijo, da je vsak, ki pride delat ali pa samo na zabavo, postrežen z domačimi dobrotami. Naše žene niso nikoli preveč utrujene, pa če je treba postreči sedemsto ljudem. Nikoli jim ni preveč kilometrov in nikoli prevroče, saj pripeljejo otroke v šolo po

več deset kilometrov daleč in tudi takrat, ko se živo srebro v termometru povzpne na 33 stopinj Celzija. Veliko jim je do tega, da bi se njihovi otroci naučili slovensko besedo in pesem.

Na zabave vabimo tudi Avstralce, ki hvalijo našo kuhinjo, našo pesem in našo veselost. Vedno manj je Avstralcev, ki mislijo, da smo pripad-

gatem sporedu sosodelovali pevski zbor »Buenos Aires«, folkorna skupina mladine v narodnih nošah »Jorgovan«, argentinska folklorna skupina, folklorna skupina Belo zlato iz daljnega Caka, makedonski folklorni ansambel iz 2000 km oddaljenega Eskela iz province Chubut, tamburaški zbor »Zagreb« in folklorna skupina

Na slovesnost v Buenos Aires je prihitel tudi makedonski folklorni ansambel iz 2000 km oddaljenega Eskela

niki zaostalega naroda, brez kulture, Spoznali so, da je Slovenec delaven, skrben, vztrajen in dobre volje, kadar vrže s svojih ramen dnevne skrbi.

Ivanka Škof, Melbourne

ARGENTINA SLOVESNOST OB ŠTIRIINTRIDESETLETNICI

V Buenos Airesu so jugoslovanski izseljenci in njihovi potomci slovesno praznovali štiriintridesetletnico SFR Jugoslavije. Proslave se je udeležilo več kot 1500 povabljenecv in argentinskih častnih gostov. V izredno bo-

»Triglav«. Večerje po proslavi se je udeležilo petsto ljudi. Ob zaključku kosila so udeleženci vzklikali herojskim narodom Jugoslavije in njenemu predsedniku Josipu Brozu Titu.

ČILE SLOVESNOSTI

Izseljenska naselbina je slovesno praznovala jugoslovanski narodni praznik v Santiagu, Antofagasti in Ilikeu. Proslav se je udeležil tudi jugoslovanski konzul v Santiagu Miodrag Radović s soprogo in z drugimi člani konzulata.

S proslave dneva republike v Čilu

NASI PO SVETU

Na proslavah so sodelovali znani jugoslovanski zbor »Jadran«, folklorne skupine in pevski zbori. Večino narodnih noš so izdelale matere in stare matere članov umetniških skupin.

Na severu države je jugoslovanski konzul poleg jugoslovanskih središč v Antofagasti in Ikikey obiskal tudi Kapiapo, Valjenar, Serenu in Ovalje. Povsod so ga sprejeli z navdušenjem in simpatijami, kar je odraz privrženosti in ljubezni do stare domovine Jugoslavije.

V Antofagasti so praznovali tudi petdesetletnico športnega društva »Jugoslovanski Sokol«. Odigrane so bile številne prijateljske športne tekme.

FRANCIJA

DRUŽINSKI PRAZNIK

V rudarskem društvu svete Barbare v Jeanne d'Arc sta praznovala štiridesetletnico skupnega življenja dolgoletni predsednik društva Johan Pribošek in njegova žena Antonija, rojena Bračun. Družinski praznik ni ostal nezabeležen v lokalni javnosti rudarskega mesteca. Zakoncema Pribošek so se ob praznovanju pridružili številni člani društva in francoski prijatelji.

Johan Pribošek je bil rojen v Senovem leta 1915, v Francijo je prišel že leta 1929 in se izučil za rudarja. Po 38 letih trdega dela je stopil v pokoj leta 1967. Že več kot četrto stoletja je predsednik slovenskega rudarskega društva svete Barbare, ki je predlani proslavljala petdesetletnico obstoja, poleg tega pa je tudi aktiven član vrste francoskih stanovskih društev. Njegova žena Antonija je bila rojena v

Spominska slika ob družinskem prazniku zakoncev Pribošek

Gladbecku v Nemčiji v družini slovenskih rudarjev, ki se je leta 1922 preselila v Francijo. Tu se je izučila za šiviljo. Družina se je pozneje vrnila v domovino. Z Johanom Priboškom sta se poročila leta 1937 in se vrnila v Francijo. Imata dve hčerki, ki sta si obe že ustvarili lastni družini.

NIZOZEMSKA

SLOVENŠČINO SE UČI ŽE TRETJI ROD

Kar nekoliko razočarana sem bila, ko sem pripotovala v Limburgh. Ob pogledu na zemljevid sem si obetala, da se bom v tej skrajni južnovzhodni provinci Nizozemske znašla med planinami ali vsaj med hribi. Toda vsq dolgo pot iz Amsterdama je vlak brzel prek razsežne ravnine, ki Slovincu, vaje nemu goratega sveta, kaj kmalu postane dolgočasna. Šele nekaj kilometrov pred Heerlenom se je ravnina rahlo vzvalovala v gričke, ki komajda zaslužijo svoje ime.

Toda vse to pravzaprav ni pomembno, saj se v Limburgh nisem podala zaradi domotožja po hribih, pač pa zaradi naših izseljencev, ki v okolici Heerlena prebivajo že dobrih 50 let. Približno 400 jih živi v tem, nekdanj rudarskem predelu tik ob belgijski in nemški meji. Kljub temu, da se sedaj podaja v samostojno življenje že »tretji rod holandskih Slovencev«, kot sami pravijo (starši mladine, ki danes šteje od 15 do 20 let, so se rodili že na Nizozemskem), so še vedno ohranili slovensko besedo in izvirne slovenske običaje, predvsem pa stare slovenske pesmi, ki smo jih mnoge v matični Sloveniji že pozabili.

Priznam, da mi je bilo pošteno nerodno, ko pri Francu Jančiču, predsedniku pevskega zbora Zvon, marsikateri pesmi s posnetkov njihovega zbora nisem znala pritegniti. Toda Franc Jančič me je potolažil. Ko so bili leta 1969 ob 40-letnici zbora in leta 1974 na veliki turneji po Sloveniji, so mnogi iz občinstva nekatere pesmi iz Zvonovega programa prvič slišali.

»Pojemo pesmi, ki so jih iz domovine prinesli s seboj naši starši in celo stari starši. Precej starejših ljudi je bilo na naših nastopih po Sloveniji res ganjenih, ko so po 40 in več letih ponovno slišali pesmi iz svoje mladosti, ki so jih že skoraj pozabili. Mladi ljudje pa so nas prosili za note, da bi se jih še oni naučili,« je povedal Franc Jančič z nemalo ponosa na svoj zbor.

Upravičeno je ponosen, saj ima prav pevski zbor Zvon največ zaslug, da se je med slovenskim življenjem, povsem vključenim v življenje nizozemske skupnosti, ohranila slovenska be-

se. Veliko mladih si namreč prizadeva naučiti se rodni jezik predvsem zato, da bi razumeli pesmi, ki jih prepevajo v zboru.

Pred 49 leti je zbor ustanovil holandski pater Tiotem, ki je bil duhovnik za Slovence. Takrat je bilo namreč v tem rudarskem predelu Nizozemske kar desetkrat več Slovencev kot danes. Malo pred svetovno gospodarsko krizo so jih naštelii okroglo 4000. V kriznih letih jih je mnogo zgubilo zaposlitev in so se vrnili domov.

»V hudih mesecih, ko je kriza zajela tudi rudnike v Limburghu, so tuje delavce kar z vlaki pošiljali nazaj domov. Tudi po petsto naenkrat so jih odpustili. Med njimi je bilo seveda tudi precej Slovencev,« je povedal Anton Kozole, eden najstarejših slovenskih izseljencev na Nizozemskem. Mineva že 50. leto, odkar je zapustil rodno Posavje.

»Najboljši delavci smo lahko ostali, opravljati pa smo morali najtežja dela v jami. Zato ni čudno, da nas od ,ta starih' živi le še približno trideset. Večino je pobrala rudarska bolezen silikoza,« nadaljuje Anton Kozole in pove, da se je sam, kolikor hitro je mogel, znebil dela v jami in se lotil svojega poklica — krojaštva.

»Hudo je delo v jami in ga ne bi nikomur privoščil. Zato tudi nisem vabil svojih rojakov, da bi prišli za menoj.«

Prišla je le njegova žena Terezija, s katero sta v krojaški delavnici garala tudi po šestnajst ur na dan, da bi čimprej privarčevala denar za vrnitev domov. V okolici Brestanice, od koder sta doma, sta si že kupila hišo, toda potem se je začela vojna, otroci so odrasčali, pa težki časi so se vlekli še nekaj let po vojni in počasi sta opustila misel na vrnitev.

»Prestara sva bila, da bi na novo začela v Sloveniji. Sicer pa jo tako ali drugače vsako leto obiščeva in prekrižariva po dolgem in počez.«

Danes Slovincem na Nizozemskem ni treba več v jamo. Rudnike so že pred dvanajstimi leti zaprli pa tudi sicer so se Slovinci večinoma že prej povzpeli iz rudniških jaškov. Od vseh tujih narodnosti, ki jih v krajih okoli rudnikov nekdanj skorajda ni bilo mogoče naštetii, so bili Slovinci še najbolj podobni Nizozemcem, tako po značaju in delovnih navadah kot tudi po zunanosti. Zato so kmalu prodrli na delovna mesta, običajno rezervirana le za domačine. Tako danes v Limburghu naletite na Slovence kjerkoli: v uradih, po šolah, v tovarnah, mladež tudi že študira na univerzah.

Toda čeprav so naši rojaki povsem vključeni v življenje Nizozemcev in se

od njih ne razlikujejo niti po socialnem položaju niti po življenjskih navadah in čeprav mnogim, mladim seveda, Slovenija ne pomeni več domovine, ampak predvsem deželo, kjer je prijetno preživeti dopust, je zanimanje za vse, kar je slovenskega, med njimi zelo živo.

Ne le pevski zbor, tudi slovenska folklorna skupina je zelo priljubljena in kdorkoli ima le malo smisla za ples, se poskuša v polki in valčku. In to ne brez uspeha, kajti s svojim petjem in plesom so naši rojaki na Nizozemskem tako uspešni, da so celo rojene Nizozemce pritegnili v svoje vrste in le-ti celo širijo slovensko besedo in pesem v tej oddaljeni deželi. Dirigent pevskega zbora je namreč Nizozemec (o njegovi vnukinji so mi povedali, da čeblja slovensko bolje kot marsikateri Slovenec), in kar me je resnično prese-netilo: celo učitelj slovenskega jezika je Nizozemec.

»Pred tremi leti smo se odločili, da organiziramo pouk slovenskega jezika,« je pojasnil Franc Jančič, rojen že na Nizozemskem. »Dvakrat na teden se tako rekoč skupaj z učiteljem učimo slovensko. Vsi, stari in mladi. Starejši zato, ker ne vemo, če smo se jezika pravilno naučili od svojih staršev, naši otroci pa zato, ker se nimajo priložnosti naučiti jezika v pravi šoli ali med vrstniki. Celó doma večinoma govorijo kar holandsko; vsaj kadar starih staršev ni poleg. Malo smo tega krivi sami. Toda Slovenija je preda-leč, da bi imeli praktične koristi zara-di znanja slovenskega jezika. Tako se vsi skupaj slovenščine učimo bolj iz navdušenja kot iz potrebe. Pač zato, ker se še vedno čutimo Slovence.«

Med našimi rojaki, ali bolje rečeno, med potomci naših rojakov na Nizo-zemskem se nista ohranili le sloven-ska beseda in pesem. V njihovih kuhinjah marsikdaj zadiši tipično sloven-sko; po zelju in klobasah, po krofih ali poticah, česar nizozemski jedilniki ne poznajo in kar tudi že na sodobne slovenske jedilnike zaide dokaj redko. Kot pesmi so namreč naši izseljenci pred dobrimi 50 in več leti prinesli s seboj tudi kuharske recepte. Tako sem v Limburghu, poleg naših rojakov se-veda, le našla Slovenijo — če ne v hriboviti pokrajini, pa na krožniku v obliki pristnih doma narejenih krvavic in kislega zelja. *Silvestra Rogelj*

ZDA MLADINA IŠČE SVOJ IZVOR

Znani poročevalec dnevnika Cleve-land Press J. Krawcheck je napisal vrsto člankov o priseljenki mladini, ki išče svoje korenine. Sestal se je s pripadniki najrazličnejših narodnosti.

Naj navedem nekaj izvlečkov iz teh člankov, ki se mi zdijo za nas izse-ljence zelo pomembni:

Ko so otroci pred petdesetimi leti v šolah peli America the Beautiful, so jo najglasneje peli otroci naseljen-cev. Ob patriotičnih praznikih so otroci, ki so prišli iz stranskih ulic, kjer so živeli tujci, najbolj živahno mahali z zasta-vicami. Hoteli so postati Amerikanci. Sram jih je bilo stare domovine, od koder so prišli njihovi starši.

Mnogi so se sramovali staršev in dedov, ker so govorili angleščino s tu-jim naglasom in nosili tujo obleko. Bolelo jih je, kadar so slišali psovke greenhorn, hunky ali Pollack. Ne-ka-teri otroci so si pomagali tako, da so si spreminjali imena. Neka slovenska šolarka je v tistih časih na vprašanje učitelja, katere narodnosti je, odgovo-rila, da je Francozinja. Mislila je, da je Francoz bliže Amerikancu.

Otroci priseljencev so danes urezani iz drugačnega blaga. Prav nasprotno kot mladina v letu 1920 hočejo spo-znati korenine svojega rodu.

Zanimiva priča teh sprememb je Maja Kollander (Kollander Travel Agency). Dejala je: »Slika je povsem spremenjena. V Evropo potuje zdaj petkrat več mladih ljudi, kot jih je po-tovalo pred desetimi leti. Mladi rod je doumel, da stara domovina ni tako nazadnjaška in da se civilizacija ne začne in ne neha z Ameriko.« Mnenje Maje Kollander je podprl tudi Bren-tar. Z obema agencijama je od me-seca maja naprej potovalo približno 18 000 potnikov, med njimi 4500 mlajših od 23 let.

Veliko zanimanje za priseljenka vprašanja vlada tudi v šolah. Na Cle-veland State University poučuje izse-ljence 45 učiteljev. V sobotne jezi-kovne razrede, ki jih je priredil pro-fesor Karl B. Bonutti, se je vpisalo več kot 7000 mladih.

Lucretia Stoica, direktorica Natio-nalities Service Center je povedala:

S Kardeljevega obiska v ZDA: Branko Lakič, konzul v Chicagu, Frank Groser, predsednik SNPJ in Edvard Kardelj

»Nekoč so Madžari, Italijani in pri-padniki drugih narodnosti želeli javno nastopati predvsem kot Amerikanci. Nato pa se je zgodilo marsikaj. Ame-rika se je znašla na kolesih. Avtomo-bili so prodrli tudi med priseljence. V hitrem tempu so si sledili Koreja, gibanje za državljanske pravice, Viet-nam, umor bratov Kennedy in M. Kinga. Sledilo je povečanje števila zlo-činov, uživalcev mamil, nixonizem in Watergate. Amerika naenkrat ni bila več zlata krogla upanja, ni bila več svetel vzorec dovršene dežele. Potom-ci naseljen-cev se tega zavedajo. Starši so ostali zvesti deželi, ki jim je dala upanje in je ne kritizirajo; otroci in vnuki so sicer zvesti, toda čutijo, da so plačali svoj davek in da lahko go-vorijo. Njihove misli se vračajo v Evropo. Zakaj? Mlad Clevelandčan je rekel: »Gledamo v stari svet, da do-bimo izkaznico, ki je v Ameriki nismo našli.«

Američan, ki se je več tednov mu-dil na Poljskem, je izrazil mnenje, da bi poljski način življenja lahko v marsičem koristil Ameriki. Življenje na Poljskem se mu je zdelo trajnejše in družinske vezi trdnejše. Všeč mu je bilo, da so poljske oblasti z zločinci strožje in je zato na Poljskem manj zločinov kot v Ameriki. Časnikar je sklenil svoje pisanje z ugotovitvijo, da se priseljenka mladina v Ameriki nič več ne sramuje domovine svojih staršev, temveč je celo ponosna nanjo.

Frank Česen

KANADA POPRAVEK

V februarski številki Rodne grude je v poročilu o pismu pisatelju Potrču na str. 34 med podpisniki pisma pomo-toma izpadel slovensko-kanadski ča-sopis »Dnevnik-Diary«. Urednik tega lista Ivan Dolenc je na željo drugih podpisnikov tudi sestavil to pismo in ga odposlal. Vsem prizadetim se za napako opravičujemo.

ZA MLADE PO SRCU

PIPEC

Otroci smo si najbolj vroče želeli dve stvari — košek in pipec. Košek, ki smo ga nosili na hrbtu, je moral biti tako majhen, da nas ni tolkel po petah. V njem smo prinašali domov za klobuk listja ali za pest dračja. Pipec pa je bil nožič s široko klino in lesenim ročajem.

Ta ročaj je bil nekaj posebnega. Lično izstrugan, živo zeleno, modro ali rdeče pobarvan. A rezilo je bilo tako topo, da smo z njim le s težavo prerezali hruško ali jabolko. Toda če je bil pipec nabrušen, je rezal tako gladko kot turška sablja. Bil je nevarno orožje. Če smo se urezali v prst, je tekla kri, nastal je jok in stok. Komur se je to zgodilo, so mu za nekaj časa skrili pipec. To je bila šele žalost vseh žalosti.

Zato najmlajšim nikoli nismo nabrusili pipca. Bili so veseli, da so ga le imeli. Kdor ga ni imel, si ga je tako želel, da se mu je pritikal še v sanje. Tako je bilo tudi z mojo sestrico Cilko.

Ta je umrla, ko ji je bilo le kakih pet let. Takrat, ko si je srčno želela pipec, je bila v četrtem letu. Plaha deklica z velikim rjavimi očmi in debelimi kitami. V očeta ni nikoli silila s kako posebno prošnjo, le želja po pipcu ji je gledala že iz oči.

Nekoč ga ji je oče prinesel s sejma. Molil ji ga je med dvema prstoma in se ji smehljajal čez ves obraz.

Cilka sprva ni mogla verjeti, da je zanj. Pogledala je vse po vrsti, nato je zagrabila dar z obema rokama in si ga privila na prsi.

»Pipec!« je vzkliknila. »Moj pipec! Mati, glejte, pipec!«

Vsa se je tresla od razburjenja in sreče. Morali smo se ji smejeti. A nji so solze radosti igrale v očeh. Tudi oče je bil ganjen.

Poslej se ni več ločila od pipca. Po noči ga je hranila pod vzglavjem. Hruške je rezala v drobne koščke in jih nato zobala kot češnje. Toda če je hotela kaj izrezljati iz polenca kot jaz, ni šlo. Od lesa so letele le drobne trščice. S tiho zavistjo je gledala moj pipec, ki je bil oster kot britev.

»Nabrusi mi pipec!« me je zaprosila.

Vedel sem, da tega ne smem. A imel sem jo rad, ker je bila tako

mila in poslušna pri igri. Nisem se mogel dolgo upirati njenim prošnjam.

Za hišo je stal brus na štirih majavih nogah. Nalil sem vodo v koritce. Cilko sem naučil, kako naj vrtil ročico. To je bilo zanj naporno. Bila je vsa zadihana, zardela v obraz, a ni odnehala.

Klina se je kmalu svetica, kakor da je iz srebra. Vzel sem vejo in jo gladko prerezal.

»Ne povej, kdo ti ga je nabrusil,« sem rekel. »In glej, da se ne urežeš!«

Cilka je vse obljubila. Bila je srečna.

A zgodilo se je, kar se je moralo zgoditi. Urezala se je v levi kazalec. In to se je zgodilo prav takrat, ko so prišli domov oče in mati, ded in babica. Pipec ji je zletel na tla. Vsa prestrašena zaradi krvi in zaradi občutka krivde je z desnico tiščala rano. Toda ni je bilo mogoče skriti. Kri ji je skozi prste kapljala na bose noge in na pipec. A če bi tudi ne bilo krvi, je vse izdajal že njen pogled in solze, ki so ji navrele v oči.

»Pokaži!« je rekla mati.

Tedaj je Cilka naglas zajokala.

Mati ji je obvezala prst. Oče je pobral pipec in s palcem preskusil njegovo ostrino. Pogledal me je z dolgim pogledom.

»Ti si ji ga nabrusil,« je rekel.

Molčal sem in se v zadregi prestopal z noge na nogo. Nisem si upal taji. Saj bi tudi nič ne pomagalo.

Tedaj se je zame oglasila Cilka.

»Ne,« je rekla.

Ni me hotela izdati. Ne le zato, ker mi je obljubila, ampak tudi zaradi dobrega srca. Tako je bila. Toda njen »ne« me ni rešil krivde.

»Ti si pa pameten!« mi je rekel ded.

»O, naš France je včasih zelo brihten,« je pristavil oče.

Ta porog sem mirno požrl. Da le ni bilo kaj hujšega. Gledal sem Cilko, ki je že nosila »punčko« na levem kazalcu. Tihe, proseče oči je upirala v očeta, ki je njen pipec vrtil v rokah. Ali ga ji bo skrili, da ga dolgo ne bo več videla? »O, samo tega ne, le tega ne!« ji je govoril pogled.

Očetov zresnjeni obraz se je razlezel v nasmeh. Pomolil ji je pipec, ki ga je željno zgrabila in ga kot prvič privila na prsi.

Zasmejala se je. Skozi solze. V tistem smehu je bilo toliko čistega veselja, da je šel do srca. Tudi oče se je zasmejal. Nihče ni znal tako globoko gledati v otroško srce kot on. Vsi smo se smejali.

France Bevč

MIŠKA SI SKUJE SREČO

Miška je sklenila:

— Skovala si bom srečo, lep košek mišje sreče si bom skovala in potem bom srečna.

Stekla je h kovaču, ki je ravno sedel, da bi pojužinal kos črnega kruha s salamo, splezala mu je po hlačnici in zavpila:

— Dober tek, kovač! Ko boš pojedel, bi te nekaj prosila, če lahko.

Kovač se je začudil:

— Kaj bi pa rada? Kar povej, miška!

Miška si je pogladila brčice, se prijazno zagledala kovaču v oči in zacvilila:

— Imaš majhen košek železa zame? Mi ga daš?

Ilustriral Matjaž Schmidt

— No, drobtinico železa bi že lahko pogrešal, je rekel kovač.

— No, je nadaljevala miška, potem bi te prosila, če bi mi ta košček železa segrel in mi posodil kladivo in nakovalo.

Kovač se je zakrohotal, da je miško skoraj odpihnilo.

— Pa menda ne boš kovala, miška?

— Bom, je odločno rekla miška, skovala si bom srečo, razumeš.

Nazadnje je kovač razumel. Naredil je miški majceno nakovalce in čisto majceno kladivce, segrel je drobtinico železa in jo položil na nakovalce:

— No, miška, kar začni!

Miška je z resnim obrazom prijela za kladivce in začela kovati drobtinico železa in je tako navdušeno tolkla, raztegovala in zvijala železo, da ji je pot curkoma lil s čela. Kovala je, dokler ni sonce zašlo.

— No, zdaj bo menda dovolj skovana, tale moja sreča, je rekla miška. Kovaču je pokazala svoj izdelek.

— Vidiš, je rekla ponosno, to je mišja sreča, sama sem jo skovala. Ker veš, vsak je sam svoje sreče kovač.

— Pa si prepričana, da je to res sreča, je vprašal kovač in se muzal v brke. Miška se je samo srečno zahihitala in zaklicala:

— Gotovo, da je! Če ne bi bila to sreča, ali bi se potem čutila tako srečna, kakor se čutim ravno zdajle?

Stisnila je mišjo srečo pod pazduho in oddrobnela po poti. Nikogar ni srečala.

Pa se je spomnila:

— Seveda, sreča, kaj pa drugega. Srečo imam, da nisem srečala mačke!

Ob potoku ji je spodrsnilo na mokrih kamnih pa je cepnila v potok. Komaj se je rešila na breg.

— Kakšna sreča, da ni potok de-roč! Pa sem se rešila, ej, srečo imam, seveda!

Čisto mokra je bila, mokra kot miš, kot pravimo, pa si je rekla:

— Srečo imam, da ni zima, sicer bi še zmrznila.

Zapihal je veter, mokro miško je zmrzilo.

— Kakšna sreča, da piha veter, tako bom prej suha, se je zahihitala.

Prišla je domov. Medtem so bili v njeni shrambi tatovi in so odnesli polovico njenega pšeničnega zrnja.

— Pa imam res srečo, si je rekla miška, lahko bi bili odnesli vse zrnje, pa so mi ga le pustili polovico. In razen tega je zdaj v shrambi veliko več prostora kot prej. To je pa res sreča!

Stisnila je k sebi svojo skovano mišjo srečo, se stisnila v kot in, preden je zaspala, si je še rekla:

— Oh, kakšna sreča, da imam srečo. Svetlana Makarovič

Novica

OTROCI SNEMAJO FILME

Učenec osmega razreda osnovne šole v Izoli Mladen Gasparini je na festivalu v Omoljici dobil prvo nagrado za svoj risani film Krava 2000. Ob tej priložnosti se je zvedelo, da deluje na izolski osnovni šoli že nepretrgoma deset let filmski krožek Zarja. Ves čas se učenci ukvarjajo s samostojnim snemanjem kratkih filmov, prvi v Sloveniji so začeli ustvarjati tudi risane filme. V celoti so doslej naredili

več kot petdeset filmov in dobili zanje veliko nagrad in priznanj. Nekateri bivši člani šolskega krožka so zdaj že odrasli in se še vedno ukvarjajo s filmanjem. Gotovo ni več daleč čas, ko bo kdo izmed njih postal znan snemavec ali režiser.

Lenka Hlebec

Oton Župančič

ČEZ NOČ, ČEZ NOČ

*Čez noč, čez noč
pregnila travica svet je,
čez noč, čez noč
na travo se usulo je cvetje.*

*In sapica
razkóšna hiti po livadi:
»Pozdrav, poljub,
otroci, od zlate pomladi!«*

*Veselje, vrišč
zarja pred mano, za mano,
in z rožami
in z deco je polje poslano.*

Oton Župančič

ZELENI JURIJ

*Jurij zeleni se z mavrico paše;
srečno, vesélo sêlo bo naše:
že za vodó čez travnike jaše.*

*Z glávo namigne — trava se vzdigne,
ôbraz okrene — veje odene,
z ôkom obrne — cvetje se strne.*

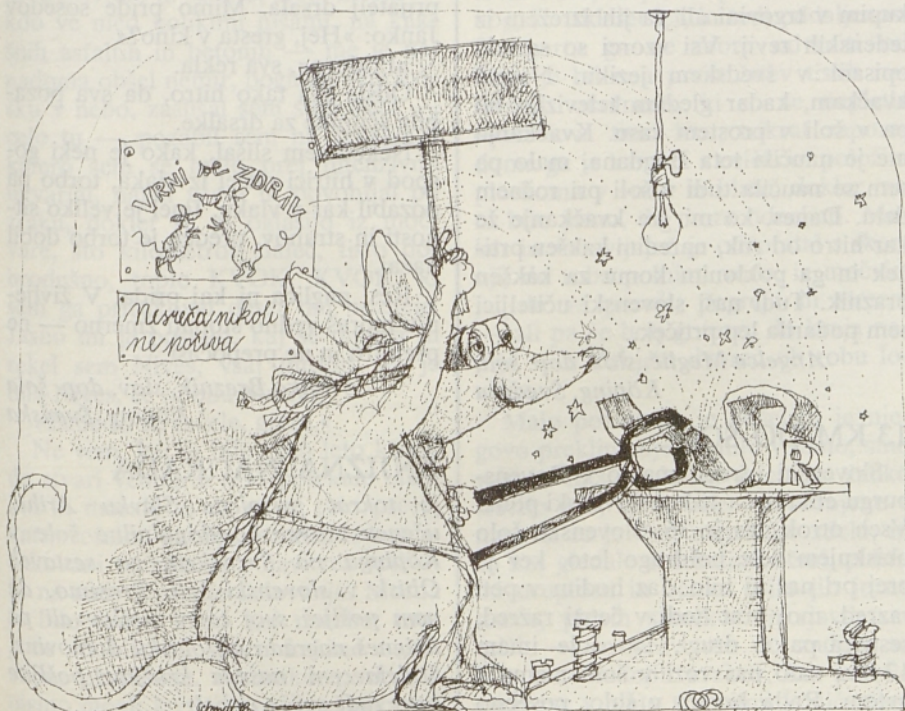
*Jurij zeleni, ne hôdi drugam,
vinca in pesmi poln je naš hram,
drago bo tebi, mило bo nam. —*

*Dobri ljudjé vi, jasno vam lice!
Rad bi popeval z vami zdravice,
ali golé so Slovenske gorice.*

*Jasno vam lice, misel najbolja!
Z vami ostati biló bi me volja,
a na Koroškem še pusta so polja:*

*Pusta so polja, slana in mraz,
treba hiteti, kliče me čas,
ali ob leti spet bom pri vas. —*

*Konja spodbode, v daljo izginja,
cvetje, zelenje za njim se razgrinja,
da nas zelenega Jurja spominja. . .*

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

OBISK V SLOVENSKI ŠOLI

Bilo je v soboto popoldan ob drugi uri. Učenci slovenske šole v Köpingu smo se zbrali k slovenskemu pouku. Bili smo vsi razen Marjana. Škoda, da ga ni bilo, saj smo se ta dan hoteli postaviti pred starši v branju slovenskega jezika! Živčno smo brskali po zvezkih in knjigah in se ozirali nazaj na starše. Tovarišica Rezka je stopila pred zbrane ter zaželela dobrodošlico.

Začela se je šolska ura. Drug za drugim smo brali povest iz knjige, ki jo je prinesla naša tovarišica. Po branju je sledila obnova povesti, ki smo jo potem tudi napisali. Branje povesti iz knjige ni bilo težko, pisanje obnove je bilo težje. Tudi to se je dobro izteklo, saj smo se otresli živčnosti, ko smo videli zadovoljne obraze.

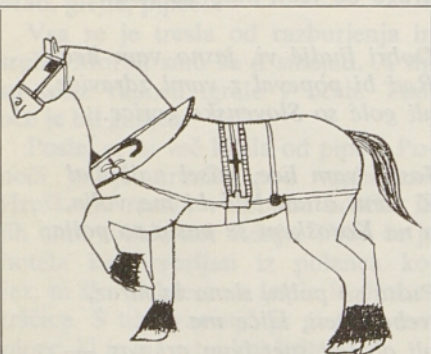
Zadnjo šolsko uro smo imeli tekmovanje v naštevanju mest, predvsem slovenskih, z določeno začetno črko, dopolnjevanju napol napisanih besed in reševanju posetnic. To je bila vesela ura za vse, saj so tudi starši napeto sodelovali. Za nas tekmovalce so bile nagrade sladke — lizike.

Še bolj kot sladke lizike je bila nagrada za naše starše zadovoljivo znanje slovenskega jezika. To sem videl na srečnih obrazih naših staršev, ko so zapuščali razred. Preden so odšli, so se zahvaljevali naši dobri in požrtvovalni učiteljici Rezki.

*Slavko Arih, slov. dop. šola
Köping, Švedska*

KAKO VARČUJEM

Moje največje veselje je, da si vsako leto prihranim nekaj denarja. Imam svojo hranilno knjigo. Ker doma prid-

*Delovni konj. Narisala Teresa
A. Tokarcik, 10 let, Yukon,
Pennsylvania, Združene države
Amerike*

no pomagam staršem, mi večkrat kupijo bencin za moj moped in tako ne gre nič denarja iz moje hranilne knjige. Bonbonov in drugih drobnarij si ne kupujem, ker mislim, da je bolje, da shranjujem denar za dopust. Kadar dobim otroški dodatek, ga nesem v banko in številke v hranilni knjigi se zopet povečajo. Mojega denarja v banki sem zelo vesel, hkrati pa sem hvaležen svojim staršem.

*Janko Meglič, slov. dop. šola
Köping, Švedska*

RAD IMAM ŽIVALI

Rad imam vse živali. Najraje imam ptice. Teh je veliko vrst in lepo pojejo. Naša hiša stoji blizu gozda, zato vidim ptice vsak dan. Poleti jih tudi poslušam vsak dan. Pozimi so ptice zelo uboge. Imam ptičjo krmilnico in jim dajem hrano vsak dan.

Moja stara mama v domovini ima psa. Imenuje se Belo. Belo varuje kokoške. Te so pridne, ker nam nesejo jajčka. Muca je tudi pridna. Ona lovi miši. Krava nam pa daje dobro mleko.

*David Zuppin, slov. dop. šola
Köping, Švedska*

MOJE NAJLJUBŠE OPRAVILO

Moje najljubše opravilo je kvačkavanje. Naredila sem že mnogo prtičkov različnih barv in vzorcev. Vzorce si kupim v trgovini ali pa jih izrežem iz tedenskih revij. Vsi vzorci so seveda opisani v švedskem jeziku. Največ kvačkam, kadar gledam televizijo ali pa v šoli v prostem času. Kvačkanja me je naučila teta Bogdana, malo pa sem se naučila tudi v šoli pri ročnem delu. Danes, ko mi gre kvačkanje že kar hitro od rok, naredim kakšen prtiček in ga poklonim komu za kakšen praznik. Tudi naši slovenski učiteljici sem podarila lep prtiček.

*Angelca Meglič, slov. dop. šola
Köping, Švedska*

13 KM DO ŠOLE

Slovenski otroci imamo v Ravensburgu enkrat na teden slovenski pouk. Vseh otrok nas je 36. Slovensko šolo obiskujem šele poldrugo leto, ker je prej pri nas ni bilo. Jaz hodim v peti razred, moj brat hodi v četrti razred, sestrica pa v drugi. Do šole imam 13 km, zato nas vozi v šolo mama z avtom. Rada hodim v šolo, posebno

zato, ker se učim pesmice na pamet in sodelujem na proslavah. Slovenska šola nam veliko pomaga, da nam bo potem, ko pridemo za stalno v Slovenijo, v šoli lažje.

*Natalija Krašovec,
Meckenbeuren, Nemčija*

POLENA, ŽARNICA IN RDEČ PAPIR ZA TABORNI OGENJ

Za Novo leto smo v slovenski šoli okrasili razred, imeli pa smo tudi novo leto jelko in taborni ogenj. Ogenj smo naredili iz polen, žarnice in rdečega papirja. Vsak učenec je prinesel darilce. Na vsak zavojček smo nalepili številko. Malo pozneje so prišli starši. Najprej smo peli in recitirali, zatem smo imeli igro. Ko je bilo tega konec, smo žrebali za darilca. Potem smo pa imeli ples. Meni je bilo vse zelo všeč.

*Borut Kokalj
Ravensburg, Nemčija*

KAJ ZNAM PEČI

Mislim, da znam najbolje peči jajce. Ko sem ga pekel prvič, sem vzel malo masti in jo dal v kozico. Počakal sem, da je bila mast vroča. Potem sem vzel jajce in ga strl kar v mast. Malo sem posolil, premešal z vilicami in počakal, da je bilo pečeno na oko. Medtem sem si odrezal kruh, katerega peče mama doma. Jajce sem pojedel s slastjo, saj je bilo zelo okusno.

*Jožek Meglič, slov. dop. šola
Köping, Švedska*

NAGLICA NI PRIDA

Delo, ki ga opravimo v naglici, ni nikoli dobro. Vem za prijatelja, ki je odšel v naglici kar s copati na sneg. Neki lepi zimski dan sva se jaz in moj prijatelj drsala. Mimo pride sosedov Janko: »Hej, gresta v kino?«

»Prideva«, sva rekla.

Odšla sva tako hitro, da sva pozabila ščitnike za drsalke.

Nekoč sem slišal, kako je neki gospod v hitrici odšel iz vlaka, torbo pa pozabil kar v vlaku. Imel je veliko sitnosti in strahov, preden je torbo dobil nazaj.

Res, naglica ni kaj prida. V življenju moraš vedno stopati zmerno — ne prehitro in ne prepočasi.

*Zvonko Breznik, slov. dop. šola
Köping, Švedska*

KNJIŽNA NAGRADA

je tokrat prisojena Slavku Arihu, učencu slovenske dopolnilne šole v Köpingu na Švedskem za sestavek *Obisk v slovenski šoli*. Prosimo, da nam pošljete svoj točni naslov ali pa dvignejo nagrado ob obisku domovine. Sodelavcem našega krožka: pošljite nam tudi svoje risbe!

UMETNIŠKA BESEDA

JONOV LET

To je bilo meseca marca, ko se je začela sezona lova na žabe.

Vsako leto približno ob istem času se množice žab z gorjanskih hribov, gozdov in travnikov zgrnejo v Krakovsko močvirje, kjer jih pričakujejo sladokusni dolenjski žabjelovci; sredi ljubeznivega objema jih prestrezajo njihove roke, pomečejo jih v vreče in bisage in odnesejo pod nože kuhinjskih mojstrov. Vsako leto, stoletja.

1970 je prišla vremenska otoplitev deset dni prej, kot smo jo pričakovali. Sneg, ki je na nekaterih vrhovih še pokrival Gorjance in se, že zmečkan in umazan, oklepal senčnih vrtač in osončnih travnikov, je na lepem pobralo, kot bi zavrnel film z večjo hitrostjo. Čez Dolenjsko so drli potoki in potoki, travniki so se prepojili z vodo, prej suhe struge so zavrele in žabje vojske so se kvakajoč zgrinjale od vseh strani v Krakovsko močvaro. Žabarje je prevzela panika in Jože Tihec iz Krakovskega močvirja, grof Žabjega dvorca, je moral vzeti predčasen dopust v službi in ni imel niti toliko časa, da bi mi poslal telegram, naj pridem. Telegram pa sem vseeno dobil — prišel je iz zraka, ki je toplo vzvalovil, iz žic sončnih žarkov, iz modrega nebesnega pljuska in iz brenčanja, ki je privrelo iz zemlje; sredi mesta — kdo ve med kolikimi hišami, na kakšnih asfaltih in betonih — me je nenadoma obšel nemir, pogledal sem kvišku v nebo, zaslišal sem šum muh — celo tu — pozabil sem na žensko, s katero sem se malo prej intenzivno ukvarjal, napel ušesa in povohljal po zraku, dokler se ni oglasilo iz močvare, sto kilometrov daleč, tisto dobrodušno, toplo KVOK, KVOK, ki sem ga pričakoval deset dni pozneje. Jasno mi je postalo, kaj se dogaja in rekel sem Nives, vsaj mislim, da je bila Nives, če ni bila Marija;

»Žabe so se začele, grem.«

Ne vem, kaj je bilo tisto leto krivo, da stvari vendarle niso potekale tako, kot bi morale in da so se celo precej katastrofalno zaključile; menda nepričakovani vremenski pojavi res vplivajo na naše notranje delovanje. Morda je bilo tudi z luno kaj narobe; mogoče so bile na soncu kakšne nenavadne eksplozije. Atomskih poskusov nismo mogli kriviti, ker jih ni bilo več

v atmosferi, a nekaj je bilo, da smo tisto žabjo sezono postali silno moralni in smo pobesneli, ko smo videli, da se drugi žabji lovci ne držijo predpisov in lovske etike — in to mi, ki smo smatrali, da so predpisi samo za to, da jih kršimo. Žabji lovci so trumoma navalili v naše lovišče in močvirje je bilo vse noči polno duhov, ki so cmokaje lezli po vodi, travi in gramovju, sledeč žarkom iz baterij in karbidovk, kot bi se nenadoma rodile v močvirju velikanske kresnice ali pa se prižigali plinski plamenčki; čofotanje in klici so se razlegali od vseh strani, ob robu močvirja pa je bilo toliko avtomobilov kot pred gostilno. Nas je bilo pet, z Jožetom sva brodila skupaj, drugi trije pa so šli vzporedno z nama po nekaj metrov narazen. Vsak od nas je nosil čez ramo obešeno plastično kantico s cvičkom, ki se je močno zbratil z žlahtnobo in žlehtnobo prave šmarnice. V močvirju je namreč ponoči hladno, zato smo menili, da moramo vzeti gretje s seboj. Lezli smo skozi temo, vlekli škornje iz blata, ki je grabilo po njih, in lomili veje, ko smo prodirali v središče goščave, sledeč dobrodušnemu glasu KVOK, KVOK, ki se je oglašal od tu in tam.

Zdomec Lojze, ki je prišel iz Nemčije samo zato na dopust, da bi šel lovit žabe, kajti to počne od malih nog, že trideset let, in tudi oddaljenost Stuttgarta ga ne more odvrniti od tega, je bil ena prvih žrtev tistih nesrečnih okolnosti, ki so se napletle okoli lova tisto leto; trikrat zaporedoma ga je kantica s cvičkom položila ploskoma v vodo in blato, dokler mu ni bilo jasno, da mora odnehati. Moker in zabavljajoč je odčofotal s škornji, do roba polnimi vode, iz močvirja, da se posuši, pogreje in strezni — ali pa še bolj gotovo, do kraja napije — v Žabjem dvorcu ob robu lovišča.

Malo potem ko je odšel in je njegovo preklinjanje utonilo v temo, smo v soju luči zagledali izjemno veliko število žab, ki so bile vse obrnjene v nas, ali se je vsaj nam tako zdelo, in so nas gledale z debelimi očmi, polnimi osuplosti in očitka. Bilo jih je na tisoče, plavili samčkov in rjavih samičk — in prav vse do zadnje so bile brez zadnjih krakov, kot bi bile zapicene v blato s svojimi koničastimi

ritkami. Nekdo jih je kar tu, na kraju lova, posekal, ne da bi jih prej ubil, kot bi moral, če bi se držal pravil etike. Mi smo dolgo stali pred temi invalidi in strmeli v njihove očitajoče oči, kot bi nas hipnotizirale. Čez čas je rekel Jože;

»Tudi samice so posekali.«

Pozneje, ko smo šli naprej in iskali nova mrestišča, je Tihec prišel k sebi in pobiral žabe kot prej — tako da je otresal samce s samičk in metal samo samce v vrečo — jaz pa sem se bal, da bom zgrabil žabo brez nog in sem odnehal. Moja vreča je bila tisto noč prazna.

1971 sem se znašel pred sodniki.

Smrt Nivesinega očeta ni bila omenjena v sodnem postopku, ki so ga sprožili proti meni, in seveda tudi ne na razpravi, vendar je bila nevidno prisotna v tekstu in govoru javnega tožilca. Bila je del krivde, za katero sem odgovarjal, čeprav sem za ta del vedel samo jaz. Toda če bi kdorkoli od teh, ki so bili vpleteni v mojo zadevo, vedel, da sem bil zraven, ko je Nivesin oče umrl, in da ga je infarkt zato, ker sem mu zagrozil z njegovim lastnim revolverjem, bi bilo to z velikim zadoščenjem za tožilca priloženo spisku mojih predhodnih dejanj, pa ne samo dejanj, ampak celotnemu načinu življenja, ki sem ga živel in je bilo v sodnih spisih natančno opisano. Rekli so, da je ves moj način življenja vodil v tragedijo. Olajševalnih okolnosti ni bilo — ali pa je bila ena sama, ki jo je prinesel na dan moj odvetnik na moje največje presenečenje, ampak to pozneje. Oteževalna okolnost je bila, da sem bil iz dobro situirane meščanske družine in nisem nikoli trpel pomanjkanja (kot da je pomanjkanje dober znak v naši družbi!). Otežilno je bilo, da sem prišel do izobrazbe, kajti če bi bil neuk, bi mi bilo lažje spregledati grehe. Tudi moten nisem bil, ravno nasprotno; tožilec je dejal, da je že to kriminalno, da sem svojo inteligenco usmeril v razdiralno delovanje, namesto da bi z njo pomagal pri graditvi družbe. Tudi olajševalna okolnost vinjenosti ni delovala, tako kot pri Muju z Jesenic, ki je zaklal natakario in bil zaradi vinjenosti obsojen na pičlih pet let; jaz bi namreč moral vedeti, kot pilot

športnega letala, da ne smem piti, kadar letim.

Odvetnik pa je kljub vsemu na neki način vztrajal na moji neprisebnosti. Bil sem namreč zaljubljen. Tako se je na sodišču govorilo poleg pijančevanja, pretefov, nezakonitega prekupčevanja, divjega lova, prometnih nesreč, mamil in žab, tudi o ljubezni. Če ne bi odvetnik vnesel tega momenta v razpravo tako prepričljivo, da sem v določenem trenutku začel jokati celo jaz, in to zares, zaradi Jelene namreč — bi dobil dosti večjo kazen. Tako pa so moji sodniki priznali, da sem ukradel cesso in vinjen povzročil z njo nesrečo ne samo zaradi splošne delikventnosti, ampak tudi zaradi ljubezenske zaslepljenosti, v katero me je pahnila Jelena.

Prve mesece, ko sem bil notri, me je pogosto hodila strašiti. Kamorkoli sem pogledal, je bila ona. Med stotinami moških, ki so krožili po velikem kompleksu zaporniških stavb, se je pojavljala ona, ženska, Jelena. Če sem pogledal na streho, je bila tam, ogrnjena v črn plašč, krilila je z rokami in tulila s čarovniškim glasom; v kantini je stala za prodajnim pultom in mi prodajala britvice in napolitanke; v jedilnici je hodila med mizami, oblečena kot bolniška sestra, ves čas obrnjena z obrazom proti meni. Ko smo zvečer gledali televizijo, je stala za televizorjem in s prstom kazala name. Kadar sem bil v samici zaradi prestopkov, je prihajala iz zidov in se mi spakovala. V mizarski delavnici, kjer sem delal, mi je namenoma, iz hudobije, silila pod žago cirkularko in ničkolikokrat sem ji odžagal noge, čeprav sem se obupno branil, da tega ne bi storil; in potem je prihajala vame krvava, z odrezanimi nogami. Njene noge so ležale okrog po tleh in mizah, bile so na sosednjih posteljah, kadar so bile prazne, padale so z omare za zdravila v ordinaciji, visele so z vrat in z rešetk na oknih, veliki divji volčjaki, ki so čuvali prostor med bodočo žico in zidano ograjo, so jih gledali in okrog pasjih ut so ležale oglodane kosti človeških nog.

Močvirje, 1976.

Tik preden se je dvignilo težko pričakovano jutro iz mračnega močvirja, sem moral še enkrat pasti v nedoloč-

ljivo stanje med spanjem in budnostjo, ker me je zajel najbolj grozljiv občutek od vseh, ki me lahko zajamejo, namreč občutek, da letim. Nekatere sanje se neprestano vsiljujejo in ponavljajo, tako kot nekatere misli, posebno najbolj nadležne. Če vidiš na ulici iznakaženega človeka, ali ti ne uhaja pogled nehote k njemu, čeprav veš, da je neprijeten? Ali nas ne vleče nekaj na mesto, kjer se je zgodila nesreča, gledat rane, kri in mrličje? Tako nas neka sila prisili, da ne moremo odvrniti misli od groze in nekaj usmerja sanje v moro, za katero si želimo, da se ne bi nikoli več ponovila. To, kar sem zdaj videl, je bil skupek dveh najbolj morastih možnosti, ki so mi bile na voljo, kajti v kabini cesse, s katero sem letel nad Barjem, sta bila poleg mene tudi moj sin mongoloid in Jelena. Videti je bilo, da je bilo moje stanje bližje spanju kot budnosti, ker je imelo sanjske zakonitosti, za katere je značilno, da hodijo najbolj nenavadna ustvarjalna pota. Osebe se v njih spreminjajo in prelivajo v druga bitja, oddaljeni kraji so blizu, čas se krči in razteguje in vse je mogoče; moj mongoloid je postal popoln Marsovec z naslovne strani Wellsove Vojne z Marsovci, Jelena pa je bila žaba. Oblaki so leteli ob letalu nazaj in sonce je stalo tik pred kljunom in mi vroče žarelo v oči. Spustil sem se niže; pod nami je bil brniški kontrolni stolp.

»Zdajle že norijo tam spodaj,« sem rekel Jeleni — žabi.

Jelena me je porogljivo gledala.

»Zakaj?« je rekla.

»Ker sem jim ukradel letalo, ker nimam več pilotskega izpita, ker so me vrgli iz službe, ker sem pijan,« sem govoril.

»Naredi luping!« je rekla.

»S cesso se ne da narediti lupinga,« sem odgovoril.

»Zakaj ne?«

»Ker ni tako skonstruirana in bi padla dol.«

Od nje je vel sam prezir. Jaz pa sem vendarle vse počel zanjo!

»Lahko pa letim pod žicami daljnovoda,« sem rekel.

»Pa leti pod žico,« je rekla Jelena.

Začel sem se spuščati nad barje, kjer sem poznal vse daljnovode.

Zelo zgodaj zjutraj je bilo, ko sem zapustil Žabji dvorec in šel peš po gozdarski poti h glavni cesti. Bilo je mrzlo in megleno in premalo sem bil oblečen, zato me je zeblo in oči so me pekle od utrujenosti. Ude sem s težavo premikal, mraz mi je lezel za ovratnik in v rokave in kožo na obrazu sem imel otrplo — prav nobenega dobrega počutja ni bilo več.

Velik del dneva sem preživel v avtobusu. Vmes, ko sem prestopal, sem imel čas, da sem pojedel velik sendvič in si kupil vitergin. Preskočil sem Ljubljano in edino mirno možnost, ki sem jo imel; posteljo, ki me je sveže postлана čakala pri starših. Tretji kot Bermudskega trikotnika, v katerem sem živel, je prihajal nasproti. Avtobus je šumel skozi Vipavsko dolino proti Gorici. Drevesa so bila v cvetju. Zrak je bil poln muh in čebel. Pred Bachusom in Argonavti so bile zunaj mize in goriški narkomani so s stegenjimi nogami ležali v stolih in čakali večera, da bojo šli spet na žur. Njihovi mozoljasti blede obrazi z globoko vdrtimi očmi so bili podobni glavam mrhojedih plešastih orlov.

Najel sem si taksi, ki me je peljal štirinajst kilometrov daleč. Pred hišo, ki je stala malo pomaknjena iz vasi, naslonjena na hrib, sem ga odslovil. Z dvorišča sem zaslišal znan ženski glas, ki je očitno klical piščance; »Pi, pi, pi!« Šel sem okoli terase pred vhodnimi vrati in se spustil po hribu dol k spodnjemu delu hiše, kjer so bili kurniki in hlev. Jelena je trosila zrnje piščancem. Sedela je na invalidskem vozičku z nogami na nožnem podstavku in je z eno roko poganjala kolo, z drugo pa metala pičo čivkajočim ptičem. Ko me je zagledala in prepoznala, je obstala v negibni drži. Čutil sem, kako je zdaj v zraku toplo, kako pomladna narava diha, koliko življenja je v zraku in na zemlji. Vedel sem, da sem prišel domov.

»Pa saj imaš noge,« sem rekel.

»Imam, ampak mrtve,« je rekla.

»Jaz pa sem vsa leta mislil, da jih nimaš,« sem rekel, »ampak z njimi mi ne moreš pobegniti.«

»Se spomniš, ko si nekoč prišel v to hišo in opazil, da imam na nogi opekline od izpušne cevi motorja?«

»Ja, vprašal sem, če je bil kawasaki ali suzuki.«

»Jaz pa sem ti povedala, da je bil norton,« je rekla.

Sedel sem na narobe obrnjeno vedro in pritekla sta moja psica Čikita in njen Jerry in divje mahala z repi.

SPOMIN

Kadar sem sam, pogosto zaplovem v svoja otroška leta. Takrat mi postane nepopisno težko. Rad bi se komu izpovedal, toda prepričan sem, da me ne bi nihče razumel.

Kot otrok sem živel pri starših na deželi. Doraščal sem v toplem družinskem krogu. Bil sem deležen materine ljubezni, kakršne marsikateri otrok nima. Staršem in sestram sem bil v veselje.

Spomin na predšolska leta je že zbledel. Učil sem se dobro, saj sem bil vedno med prvimi, nekajkrat tudi prvi. Moje starše je to zelo razveseljevalo.

Izučil sem se poklica in začel služiti vsakdanji kruh. Počasi sem se odločil za delo na tujem.

Usodnega jutra je bilo toplo kot malokdaj. Mama je vstala že pred mano ter pripravila zame vse potrebno. Spremljala me je na vlak, na tisti vlak, ki me je za vedno iztrgal iz družine. »Bodi priden in dober, moj otrok,« mi je rekla, kot da bi bil še vedno neogljen fantič. Še danes slišim njene besede. Nisem se mogel premagati in sem bruhnil v krčevit jok. Ko je vlak odpeljal, sem zrl nazaj na postajo, mame pa nisem več videl. V mislih sem že ugledal čudovito mesto, v katerem bom živel odslej.

V zaželeni tujini me je sprejelo nekaj nasmejanih obrazov. Zvečer, ko so že vsi spali, sem se splazil k oknu. Nebo je bilo pokrito z zvezdami, noč je bila svetla in topla. Začel sem misliti na mater, na njeni žuljavi, zdelani in vendar nežni roki, ki sta me dostikrat božali.

Tiho so polzele solze po mojih licih. Sam sebi sem se zdel še premlad za življenje na tujem, daleč od družine. Zaril sem glavo v blazino, da ne bi nihče slišal mojega ihtenja.

Začelo se je moje novo življenje. Družba razposajenih mestnih otrok me ni mikala. Dostikrat sem čakal na trenutek, ko sem se izmuznil na prosto, kjer sem se predal razmišljanju. Moje misli so splavale k ljubljeni mami in k prisrčnemu kmečkemu življenju, k mojim prijateljem, sošolcem in znancem. Nikoli v življenju mi ni bilo lepše kot takrat, ko smo se lovili na pašnikih, ko smo ob mraku sedeli na

trati sredi vasi ter sanjali o prihodnosti. Težko sem se privadil novemu življenju. Minila so leta, toda nikoli nisem pozabil materinih nežnih besed.

Franci Ketiš, Hatzenport, Nemčija

NOČNI LOV

Na drugi strani telefonske žice je zacvilil starčev glas: »Zdravo dragica, odlična noč bo za pobiranje glist. Boš prišla?« »Da, gospod,« sem razočarano zajecjajala, spustila slušalko in zmerjala hudiča, ki me je s svojim prepričljivim šepetanjem (tisoč glist — osem dolarjev, več glist — več dolarčkov) ponovno pregovoril, da sem privolila v delo, ki ni samo naporno, temveč tudi nevarno in ostudno. Kot že tolikokrat poprej sem spet navlekla nase opremo iz starih cunj, hlastnila po nočni svetilki in stekla na cesto, kajti starec je bil nepotrpežljiv in je iz zamudnikov zbijal neokusne šale. Stala sem ob cesti in premišljevala, kako bi ubežala nekam daleč daleč proč od vsega. Toda starec je vozil neusmiljeno hitro. V naslednjem hipu so se pred menoj odprla vrata kombija in močna roka mi je pomagala vstopiti. Prisedla sem k skupini ljudi. Njihovi obrazi so bili zaviti v temo. Nemogoče jih je bilo razločiti, a čutila sem, da so blede in izčrpani.

Pot do pobirališča je bila dolga. Tu in tam je utrujena glava pobiralca glist omahnila na rame drugega in s svojim smrčanjem pretrgala smrtno tišino, ki je vladala vse do časa, ko je bilo treba izstopiti in se pripogniti k tlom.

Po uri sključene hoje sem nabrala prvih tisoč glist. Z naporom sem zrvanala telo, ki se je kar privadilo živalske hoje in se ozrla naokoli, da bi našla drevo, ob katerem sem pustila lesene zabožke za odlaganje dragocene vabe. Drevesa ni bilo več videti. Pred menoj so bile le gliste in žabe, za menoj je mogočno stal teman gozd.

Pogledala sem proti nebu in za hip obudila spomin na tisto noč, ko sem tako stala sredi prostrane ravnine v moževem objemu. Spomnila sem se, kako sem takrat zrla v zvezde in sanjarija o Kanadi.

Še sem tako stala in strmela v nebo, a luna je izgubila svoj čar, zvezde so zakrili oblaki, regljanje žab je bilo podobno hudobnemu krohotu. Polastil

se me je strah. S polnim naročjem glist sem se pognala v dir, ne da bi vedela, kje sem in v katero smer moram teči. Na srečo sem kmalu ugledala glistarsko svetilko. Odprla sem usta, a Dora me je osorno prehitela: »Kaj hočeš? Poišči si svoje mesto. Nočem, da kdo pobira v moji bližini!«

Dora se ni zavedala, da je s svojim obnašanjem pregnala v meni tisto, zaradi česar sem prišla. Nič več me ni bilo strah. Po njenih besedah mi je bilo vseeno, če se tisti gozd, ki se je zdel tako grozljiv, odpre, me pogoltno ali pa prežveči in izpljune med gliste v zabavo gnusnim krotam. Razumela sem, zakaj so ti ljudje tako molčeči. Ni bila kriva le utrujenost. Na delu niso sklepali prijateljstev, ker prijatelji med seboj delijo, oni pa so hoteli ves prostor zase. Želeli so si več glist, kot so jih lahko nabrali.

Spet sem ostala sama. Dolgo sem se še sklanjala in iz vlažne zemlje pulila nočno golazen. Ko se je začelo daniti, se je vrnil starec, da odkupi živi zaklad in nas odpelje domov.

V stanovanje sem od utrujenosti bolj prilezla kot vstopila. Vse bi dala, tudi denar, ki sem ga zaslužila, da bi lahko legla. Za počitek sedaj ni bilo časa. Ob mojem prihodu se je prebudilo dete. Čakati sem morala, da se je z dela vrnil mož in prevzel varstvo otroka. Ko sem končno smela zatisniti veke, sem spet zagledala travo in gliste. Skušala sem se orestiti pogleda na neprijetni prizor in se potopila v globok sen. Spala sem vse do naslednjega dne. Ne vem, kako naj opišem svojo zmedo, ko sem namesto noči ugledala jutro. Razmišljala sem, kako to, da sem v postelji, ko sem vendar malo prej še šela gliste . . .

Z možem sva sedla k zajtrku. Prijel me je za roko in mi rekel: »Nikar mi ne hodi več na lov na gliste! Tako lepo je bilo spati v dvoje, čeprav si me s svojim štetjem v snu večkrat predramila. Čemu se le tako ženeš za denarjem? Saj denar ni vse. Mlada sva še, bo že čas prinesel svoje. Naučila se bova jezik in potem bova več zaslužila. Za sedaj bova v sonce pogledala skupaj in skupaj odhajala k počitku.«

Starec je še večkrat telefoniral in me silil na delo. Kadar sem bila v stiski, sem slišala vragov šepet, a prego-

voriti se nisem dala ne starcu ne vragu.

Od vsega težkega dela so ostali le spomini. Nekateri celo prijetni, a vseh ne morem opisati. Mudi se mi v posteljo. Tako zelo rada spim — morda še nisem nadomestila po nepotrebnem prečutih noči?

Mojca S., Toronto, Kanada
Po Diary — Dnevnik

SINKO

Mamica, igray se z menoj!

Kaj nisem tvoj?

Nocoj — ne, nočem še spati,

zakaj mi nočeš povestice brati?

Mama, mamica,

me slišiš?

Ko bom velik, ti bom kupil

rože in klobuk za rojstni dan.

Ne — nisem še zaspan — mamica.

Ko bom vozil letala,

boš šla z menoj

do konca sveta

in še malo naprej.

Jožica Kerin
Canberra, Avstralija

MAGDALENA V OČETOV DOMOVINI

Ne srečaš vsak dan človeka, ki ima nekaj tako rad, da zmore z nenavadno močjo to svoje navdušenje prenesti tudi na druge. Jovanka Noussair je eden takih ljudi. Je Srbkinja, doma iz Zemuna, poročena z Egipčanom in zdaj že dolga leta socialna delavka pri ministrstvu v Sydneyu v Avstraliji. Pri svojem delu se dnevno srečuje z našimi, jugoslovanskimi pa tudi slovenskimi rojaki. Bodri jih, če zgublajo voljo, pomaga, spodbuja, da ohranjajo v tujini stike z domom, s svojimi ljudmi, da gojijo čut pripadnosti narodu in domovini, iz katere so prišli. Prav zaradi trdnega prepričanja, kako pomembno je v tujini ohraniti narodno samobitnost in pripadnost, je Jovanka Noussair med svojim nedavnim letalskim poletom v Jugoslaviji občudovala mlado sopotnico in njeno odločitev, da pride za leto dni v očetov rojstni kraj, v Staro Fužino v Bohinju.

V očetovo domovino torej, kajti 18-letna Magdalena Odar se je rodila v Avstraliji. Je tretja po vrsti od šestih otrok matere Avstralke in očeta Slovenca. Oče Lojz, ki se je skoraj pred 30 leti poslovil od matere, sorodnikov ter prijateljev v Stari Fužini in se naselil v Avstraliji, v državi Viktorija blizu mesta Shepardon, ne more pozabiti svojega Bohinjskega kota. Otrokom v daljni deželi, ki leži na drugi polobli in na nasprotni strani sveta, pripoveduje o rodnem Bohinju, njegovih ljudeh, navadah, dogodkih, ki jih je doživljal kot otrok, kot mladenič. Tako podoživlja ta lepi, nikdar pozabljeni kraj in morda si tako vsaj malo poteši grenkobo domotožja. Kdove, zakaj si je prav Magdalena izmed vseh otrok najbolj zaželela poiskati kraj očetovega otroštva in mladosti.

V svoji mladi domišljiji si je zamišljala ta kraj lep kot v pravljici. Toda dokler je hodila v šolo, ni mogla priti, da bi se prepričala, kakšen je v resnici. Ko je šolo končala, si je našla delo prodajalke v neki trgovini in štedila, zaslužek za pot v očetovo domovino, ki jo je bilo komaj najti na zemljevidu sveta.

In zdaj je Magdalena Odar že od junija pri stari mami, Mariji Odar v

Stari Fužini. Uči se slovenščino, očetov jezik, kajti njena mati Avstralca je po očetu Irka, po materi Francozinja, vsakdanji jezik v družini, med prijatelji, znanci je — angleški. V Slovenijo je Magdalena prišla tudi zato, da bi bolje spoznala jezik, ki ga oče že pozablja. Še nekaj je spodbudilo Magdaleno, da je prišla v Staro Fužino — rada bi pomagala že ostareli očetovi mami.

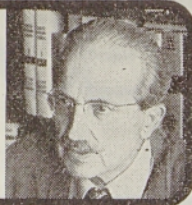
Je Magdalena našla kraje, kot si jih je po očetovem pripovedovanju zamišljala?

Našla je čisto drugačno deželo, kot si jo je predstavljala. V nepregledni, porjaveli in izsušeni avstralski ravnini, kjer živi, si ni mogla zamišljati svežega zelenila, bistrine voda, visokih gora, Bohinjskega kota v vsej resničnosti. Zdaj Magdalena vsak dan občuduje kaj novega, lepega in popolnoma drugačnega, kot je vajena iz daljne Avstralije. Občuduje stare gorenjske hiše, cvetje na oknih, švigajoče postrvi v čisti Savi Bohinjki, ljudi na polju z živinsko vprego, njihovo veselje nad rastjo okrog sebe, vnemo za vrtnarjenje, delovno zagnanost žensk in družin. »To je lepa dežela«, je sporočila v Avstralijo, »popolnoma drugačna od tiste, kjer živimo mi, in ljudje so drugačni, živijo drugače, mislijo drugače.«

Po nekaj mesecih se Magdalena, ki je ob prihodu v Slovenijo komaj znala kako slovensko besedo, že lahko sporazume v slovenščini z vsemi, s teto, s staro mamo, ki se je pred njenim prihodom naučila celo nekaj angleških besed, da bi se njena vnukinja lažje spoprijela s slovenščino in drugačnimi navadami. Našla je tudi precej prijateljev, bratrancev, sestričen, Marto, Urško, Anico, Ireno, Tjašo in z njimi lahko pokramlja v angleščini, kadar se ji stoji po rodni deželi in jeziku, ki ga je najbolj vajena. Včasih se pa tudi zgodi, da si za hip želi v Avstralijo ali pa da bi bil z njo kdo njenih.

Magdalena bo doživela v Sloveniji, v Bohinju vse štiri letne čase take, kot so pri nas, spoznala bo ljudi in se navezala na staro mamo, teto, prijatelje. Poleg narodne noše, ki si jo s pomočjo tete šiva, bo odnesla s sabo nešteto spominov, vtisov, doživetij.

Boža Škoberne

PISAVA OSEBNIH IMEN

Rojak iz Chicaga je vprašal, kaj sodi jezikovni strokovnjak Rodne grude o pisavi tujih osebnih imen, češ da jih slovensko časopisje — menda pod vplivom Tanjuga — piše večidel v srbski, torej fonetični obliki, čeprav slovenska slovnica zahteva pisavo tujih osebnih imen v izvirni obliki.

V prejšnjih dveh številkah Rodne grude smo se lahko prepričali, da so v angleščini in francoščini tuja osebna imena precej neobstoja iz preprostega tehničnega razloga, ker na pisalnih in teleprinterstarih strojih ni posameznih črkovnih znamenj.

Danes si oglejmo to vprašanje še za slovenščino. Že v začetku odgovora (v februarški številki) sem rekel, da je slovenski črkopis med zelo srečnimi, saj ima veliko črk, ki zelo gospodarno in enoumno povzemajo izgovor (na primer č, ž, š, pa tudi samoglasniška mreža). Seveda je naš črkopis prirejen za slovenščino in za slovenske glasove. Z drugimi besedami: slovenska pisava je na splošno precej fonetična. Od tega se odmika predvsem le pisava polglasnika in dvoustničnega u (tega srečujemo na primer v besedah volk, stol, hodil in podobno, ki jih ne izgovarjamo po črki, temveč vouk, stou, hodu in podobno).

Od latiničnih pisav je mogoče samo finska še bolj fonetična kot slovenska; drugače pa je s cirilico, naj bo že srbsko ali rusko. Ta je idealno prilagojena domačemu jeziku, da je doseženo tako rekoč popolno kritje: vsak glas ima svojo črko in vsaka črka ima svoj glas.

Če pa na latinico in cirilico pogledamo od druge strani — kako sta uporabni za zapisovanje drugih jezikov in s tem tudi imen iz drugih jezikov — potem vidimo, da ima slovenska latinica precej idealno možnost, da skoraj v celoti (razen d) prečkruje (transkribira) vso cirilico in da lahko z delno prilagoditvijo svojega črkopisa povzema tudi več drugih latiničnih črkopisov, medtem ko cirilica tega sploh ne more, temveč se tudi tu zateka k fonetičnemu zapisu.

Zato za slovenski pravopis velja načelo, da tuja lastna imena, zlasti osebna, ohranjamo v izvirnem latiničnem zapisu, cirilične pisave pa prečkrujemo v latinico.

Ni pa seveda nobenega pravila brez izjem in tako si moramo tudi to pravilo ogledati še od te strani, pa bomo videli, da je v resnici marsikaj drugače.

1. Za posebno znana imena je na splošno v rabi podomačevanje. To ne velja samo za imena vladarjev in papežev (Karel Veliki, Maria Antoaneta, Pa-

vel Šesti), temveč tudi za imena zelo znanih ljudi (Luter, Kolumb, Petrarca...). Tako podomačevanje gre zlasti v literaturi (v prevodih povesti in romanov) marsikdaj še dlje pri zapisu in sklanjatvi osebnih (krstnih) imen.

2. Ker imajo posamezne evropske latinične pisave sorazmerno veliko črkovnih znamenj, ki so v rabi samo pri posameznih narodih, se teh znamenj nabere kar hitro za še dodatno tastaturo. Pomislimo samo na francoski, nemški, skandinavski, poljski, portugalski črkopis, pa nam bo takoj jasno, da en sam stroj ne more imeti vseh teh črk na eni tastaturi.

3. Slovenija nima svoje industrije za izdelavo tiskarskih in teleprinterstarih strojev. Odvisni smo torej od tujih proizvajalcev. In ker tudi ti večinoma premorejo samo za splošne praktične potrebe prilagojene tastature, je jasno, da je mogoče ob nakupu takih strojev za slovenske tiskarne doseči le prilagoditev z vključitvijo nekaterih slovenskih črk (č, š, ž), pri tem pa je večinoma treba izločiti nekatere tuje, ki jih pri nas manj uporabljamo. Tako se je pred kratkim zgodilo, da je nakup ameriških strojev, ki za svoj jezik ne predvidevajo preglasov, povzročil povsem novo prakso v pisavi. Na te stroje namreč ni bilo mogoče natipkati na primer imen kakor Müller, Grün, Bäuchle, Röntgen, temveč smo si morali pomagati z e (Mueller, Gruen, Baeuchle, Roentgen).

4. Ko se je oblikovalo naše dosedanje pravilo o pisavi tujih osebnih imen, je bil njihov krog še veliko manjši, omejen večinoma le na Evropo. Danes, ki je ves svet tako rekoč tik ob nas in ko so se evropskim jezikom in pisavam pridružili azijski in afriški, za katere ne kaže več uporabljati angleškega, francoskega, španskega, portugalskega ali nemškega prečkruvanja (na podlagi nekdanjih kolonialnih vplivov), pa je nekdanji krog veliko presežen.

5. Povrh tega je dostikrat predloga, naj bo že Tanjugov zapis ali zapis v tuji knjigi ali časopisu, v resnici ne le zapeljiva, temveč edini vir za pisavo manj znanih osebnih in sploh lastnih imen, tako da v takem primeru tudi v slovenščini napišemo ime, kakor ga najdemo v predlogi.

Tako vidimo, da je vprašanje pisave tujih osebnih imen veliko bolj zapleteno, kakor je videti na prvi pogled, in da je treba nanj gledati tudi od povsem praktične strani, ki bo prihodnjim slovenskim pravopisom gotovo narekovala revizijo nekaterih pretogih ali v praksi že preseženih pravil.

MITJA GORJUP: KITAJSKI DNEVNIK, izdala založba Mladinska knjiga, 179 din. Preteklo jesen umrl 33-letni glavni urednik publikacij časopisno-založniškega podjetja Delo je veljal za enega izmed najvidnejših družbeno-političnih delavcev svoje generacije. Kot predsedniku Zveze novinarjev Jugoslavije mu je bila v letu 1977 zaupana odgovorna naloga vodje jugoslovanske novinarske delegacije na Kitajskem. S te poti je Mitja Gorjup napisal izvorno potopisno in politično poročilo, ki je že med objavljajanjem v časopisu vzbudilo veliko pozornost tako v domačem kakor tudi v tujem tisku.

ANTON INGOLIČ: GORELE SO GRMADE, izdala založba Mladinska knjiga, 189 din. Zadnje delo pisatelja, ki je v letu 1977 slavil 70-letnico rojstva, je nekakšno nadaljevanje romana Pradedje, ki je posegel v čas kmečkih puntov v 17. stoletju na Štajerskem. Tudi ta roman se dogaja v tem stoletju med Slovensko Bistrico, Mariborom in obronki Pohorja. To je bil čas zmed, ki jih je povzročila tridesetletna vojna, čas najhujšega preganjanja čarovnic in čas črne smrti, kuge. Pisatelj Ingolič posveča to knjigo svojemu pradedu, ki se je prav v tem času kot Uskok naselil na Štajerskem, in se poslovenil med domačini. Izjemno zanimivo in napeto branje.

MATJAŽ KMECL: LEPA VIDA ALI PROBLEM SVETEGA OŽBALTA, izdala založba Mladinska knjiga, 89 din. V knjigi sta objavljena dva kratka dramska teksta, posebej zanimivo pa je prav gotovo besedilo, po katerem ima knjiga naslov. »Lepa Vida...«, »dramska marginalija za eno osebo«, je tudi izredno zanimivo branje, ki nam prikazuje gledališkega kritika srednjih let, ki naj napiše kritiko o premieri Cankarjeve Lepe Vide.

MITJA VOŠNJAK: PROPOLIS, ZDRAVILO JUTRIŠNJEGA DNE, 80. din. Knjiga pripoveduje ne le o propolisu, čebelji zadelavini, ki velja za enega izmed najbolj aktualnih čebeljih izdelkov kot zdravilo zoper celo vrsto bolezni, temveč tudi o zgodovini slovenskega čebelarstva ter o številnih ozdravljenih z medom oziroma propolisom.

OTON ŽUPANČIČ: MLADA POTA, izdala Državna založba Slovenije, 150 din. Ob stoletnici rojstva pesnika Otona Župančiča je tokrat izšel ponatis knjige, ki v natisu pred petdesetimi leti ni prišla v roke bralcem. Knjiga je avtorjev izbor iz treh dotlej objavljenih pesniških zbirk: »Čaša opojnosti«, »Čez plan« in »Samogovori«. Nova izdaja knjige naj bi bila kar najbolj veran posnetek prve izdaje. Knjigo so še popestrile ilustracije Gvidona Biorolle.

NEPRIJETNA PRESENEČENJA

V življenju slehernega posameznika so obdobja, ki terjajo življenjske odločitve. Ena izmed takih je tudi odločitev, da se bomo poročili, da bomo ustanovili zakonsko skupnost in družino. Ta odločitev pa je zelo odvisna od izbire partnerja, s katerim ali katero bomo delili lepe in manj lepe strani življenja. A na začetku skupnega življenja, kljub opominom starejših in življenjsko bolj izkušenih ljudi, naj pomislimo tudi na to, da skupnost moškega in ženske ni le »med in mleko«, na to zelo radi pozabljamo. Veliko raje si predstavljamo le lepšo plat skupnega življenja; velikokrat si podobo bodočega življenja z njim ali z njo rišemo v lepši luči. In tako je končno tudi prav. Naposled, obstaja ne-napisano pravilo, naj si v začetku življenja v dvoje ne kalimo prijetnih dni z neprijetnostmi, ki nas lahko doletijo.

Zakaj sklepamo skupnost z njim ali z njo, je vprašanje, na katerega bi lahko odgovoril vsak po svoje. Znanstveniki, ki se ukvarjajo z zakonom in družino, so takšno vprašanje postavili že mnogim zakoncem. Prišli so do spoznanja, da vsi sklepamo zakonsko skupnost zaradi osebne potrebe po drugi osebi. Saj le tako združena moški in ženska lahko zadovoljita ne le biološke, ampak tudi mnoge psihične potrebe, kot so: potreba po nežnosti, varnosti, ljubezni, zaščiti, razumevanju, dajanju in sprejemanju, občutku moči in veljave itd. To je torej vrsta potreb, ki jih skušamo zadovoljiti ob intimnem odnosu med moškim in žensko.

Zaradi takšnih in podobnih potreb sta se pred petnajstimi leti odločila za skupno življenje tudi, recimo jima kar, Janez in Micka. Od začetka sta tako kot mnogi drugi uživala in užila vzajemno ljubezen in na svet spravila dva otroka — enega pred petnajstimi leti, drugega pred desetiimi leti. Tako kot marsikje drugje je tudi v njunem zakonu prihajalo do nesoglasij, pomiritev in ponovnega izražanja ljubezni ter pripadnosti. Potem pa je prišla skupna odločitev. Nekega dne, na prigovarjanje sosedu, ki je prišel iz Nemčije domov na obisk, sta se Janez in Micka začela pogovarjati o tem, da bi tudi ona dva poskušala najti srečo v tujini. Odločila sta se, da ne bosta dolgo in da bosta starejšega otroka, ki je že obiskoval šolo v domačem kraju, pustila doma pri stari materi. Mlajšo hčerko, ki je bila takrat stara štiri leta, pa bosta vzela s seboj, da ne bo čutila njune odsotnosti. Odpravila sta se na pot. V začetku je bilo veliko težav, toda oba sta jih prenašala trdno in brez večjih pritožb. Žena se ni zaposlila, saj je bilo treba doma

skrbeti za otroka, mož pa je garal skoraj vse dneve. Kar lepo plačo je prinašal domov, sebi in otrokom sta lahko privoščila lepo življenje. Tudi na sina, ki je ostal v domovini, nista pozabila, saj sta ga redno obiskovala vsako leto. V tujini sta bila že nekaj let in mož je začel razmišljati o vrnitvi, zlasti še zaradi tega, ker je tudi hčerka začela vse pogosteje spraševati po rojstnem kraju. Vse do tistega trenutka sta imela kar urejeno življenje. Tedaj pa se je zgodila nesreča, v kateri je bil mož hudo poškodovan. Postal je invalid, nesposoben za opravljanje kakršnegakoli dela. Po okrevanju in ugotovljeni nezmožnosti je predlagal, da se vrnejo domov.

Toda ... Žena o tem ni hotela ničesar slišati. Ukrepala je že v času moževega okrevanja — zaposlila se je. Odkrila je celo, da je možno zaslužiti tudi na lažji način, brez pretiranega garanja. Le nasmehni se je treba včasih kakšnemu rojaku, ki daleč od domačega kraja potrebuje žensko družbo.

Mož, ki je medtem okrevljal doma in ga je negovala mati, je lepega dne dobil zahtevek po razvezi. Čeprav s težavo, se je odpravil v tujino, da bi ugotovil — zakaj? Spoznanje je bilo težko. Edino, kar je lahko storil, je bilo to, da je vzel hčerko s seboj. Ob formalni razvezi na sodišču žena ni ugovarjala, ko so hčerko dodelili v nego in oskrbo njemu. Zdelo se ji je celo prav, ker je lahko brezskrbno uživala življenje, ki ga je odkrila.

Toda je že tako, da nam življenje nastavlja različne pasti. Čez nekaj let se je spomnila — ob bridkih izkušnjah »sladkega življenja« — da tako ne gre več naprej. Počutila se je opeharjeno, ker je mož ni hotel več sprejeti nazaj. Začel se je »boj«. Prvi poskus je bila pritožba nemškemu oblastem, da je invalidska pokojnina, ki jo prejema mož, previsoka. Drugi pa, da ni sposoben skrbeti za otroka!

Tako se je skušala maščevati Micka, ker nekoč najbližji niso odobraval nje-nega vedenja in življenja, ki si ga je izbrala. Kaj naj še povemo? Morda staro resnico, kako pomembno je, s kom zadovoljujemo osebne potrebe, ko se odločimo za skupno življenje. Osebo, s katero se podajamo na to pot, moramo predvsem dobro poznati, če se želimo izogniti neprijetnim presenečenjem. Čas spoznavanja pa je včasih zelo dolg.

Azra Kristančič
dipl. psihologinja

JEDI IZ PROSENE KAŠE

Jedi iz prosene kaše sodijo med naše najstarejše narodne jedi. Posebej priljubljene so bile na Gorenjskem. Po ugotovitvah zgodovinarjev so ponekod postregli z mlečno proseno kašo nevesti na ohceti. Bila jim je simbol rodovitnosti. Še danes so marsikje jedi iz prosene kaše priljubljena sprememba na naših jedilnikih doma. Tako vam bomo navedli nekaj napotkov za pripravo teh jedi.

POŠTENGANA KAŠA: Pol kg prebrane kaše v vroči vodi dobro operemo ter skuhamo v osoljenem kropu. Jed mora biti gosta. Kuhano kašo denemo v skledo ter z žlico, pomočeno v maščobo, lepo zgladimo površino. 15 dkg prekajene slanine zrežemo na kocke in na njej precvremo pol sesekljanе čebule. Na površini kaše z žlico naredimo stopničke in jo zabelimo s precvrto slanino in čebulo.

GOBOVA KAŠA: Sveže ali suhe gobe (te moramo prejšnji večer namočiti) zrežemo in pražimo na vroči maščobi, dodamo sesekljan zelen peteršilj in dva stroka strtega česna, malo kasneje pa še dva paradižnika ali žlico paradižnikove mezge. Ko se sok posuši, potresemo gobe z žlico moke in zalijemo z zajemalko mrzle vode, premešamo in dodamo kaši, ki jo posebej kuhamo v osoljeni vodi. Vse naj skupaj prevre, po potrebi jo še dosolimo in popopravimo. Jed mora biti gosta.

BURKAŠA: Kilogram dobre kisle repe pristavimo z nekaj več vode. Ko je napol kuhana, dodamo četrto kg v vroči vodi oprane, prebrane kaše, solimo in počasi kuhamo, da se kaša zmežča. Kuhano zabelimo z zaseko ali z ocvirki. Če se nam zdi prerodka, jo zgostimo s podmetom, ki ga pripravimo iz žlice moke in mrzle vode. Na podoben način pripravimo tudi kašo s kislim zeljem.

ČEŠPLJEVA KAŠA: V 2 litrih vode kuhamo deset minut pol kg opranih suhih češpelj (ki jim po želji lahko prej odstranimo koščice). Nato dodamo pol kg oprane prebrane kaše, solimo in kuhamo, da se kaša zmežča in zgosti. Kuhano damo v skledo in zabelimo z maslom ter potresemo s sladkorjem.

PEČENA KAŠA: Kuhani mlečni kaši primešamo surovo maslo, jo polijemo z gosto smetano, nato pa jo postavimo v pečico. Ko se zgosti in zgoraj lepo zarumeni, jo potresemo s sladkorjem in cimetom in z njo postrežemo.

FILATELIJA

JURAJ KLOVIĆ

14. januarja je Skupnost jugoslovan-
skih PTT izdala večbarvni znamki v
počastitev 400-letnice smrti miniatrista
Juraja Klovića in sicer za:

4.90 din — detajl slavljenčeve minia-
ture »Slovo Testaccia« iz Farnesejevega
horologija, ki ga hrani Pierpont Morgan
Library, New York, in

10.— din — El Grecov portret Juraja
Klovića, ki ga hrani Museo Nazionale
v Neaplju, Italija.

Juraj Klović (Grizane v Vinodolu,
Hrvatska, 1498 — Rim 1578) je že leta
1516 prišel v Italijo, kjer je z izjemo
nekaj let, ko je delal pri madžarskem
kralju Ludoviku II. ostal do svoje smrti.
Služboval je pri kardinalih M. Grimaniju
in A. Farneseju ter pri toskanskem voj-
vodi C. de Mediciju, za katere je ilustriral
številne rokopise. Med njegovimi
prijatelji so bili med ostalim tudi Mi-
chelangelo, flamski slikar Pieter Bruegel
in španski slikar grškega porekla Domi-
nikos Theotokopulos, znan kot El Greco.
Slednji je naslikal Klovićev portret
(okrog leta 1571) in Klovića skupaj z
Michelangelom. Tizianom in Rafaelom
na velikem platnu »Kristus izganja tr-
govce iz templja«.

Klovićevo najbolj znano delo je »Ho-
rae Beatae Mariae Virginis«, ki pred-
stavlja ilustrirani rokopis s prizori iz
Stare in Nove zaveze. Številna njegova
dela hranijo muzeji in galerije v Vatika-
nu, Rimu, Firencah, Neaplju, New
Yorku, Londonu, na Dunaju itd. V svo-
je miniaturre je včasih tehnično popolno
prenašal monumentalne kompozicije Ra-
faela, Michelangela in drugih sodobni-
kov tako, da številna njegova dela niso v
tolikšni meri miniaturre po svojem kon-
ceptu, kot so monumentalne kompozici-
je, skraćene na droben format miniaturre.

Grafično obdelavo obeh motivov za
znamki je oskrbel Andreja Milenković,
akad. slikar iz Beograda. Znamke je na-
tislnila »VEB Wertpapierdruckerei« v
Leipzigu, DR Nemčija, v večbarvni he-
liogravuri v običajnih polah po 9 kosov.
Ob izidu serije je izšel tudi ovitek prvega
dne.

Bojan Pečar

DOMAČE VIZE

Jubilejno leto ANSAMBLA BRATOV
AVSENIK, ki mineva v znamenju nji-
hove 25-letnice, je v polnem razmahu.
Najbolj slovesno bo seveda na jubilejnim
koncertu 21. aprila v dvorani Tivoli v
Ljubljani, kjer se bodo slavljeneci pred-
stavili tisočim ljubiteljev svojih napevov
s posebnim jubilejnim programom, v
katerem ne bo manjkalo uspešnic njihovi-
vih »srebrnih let« in ne najnovejših
skladb, ki bodo v kratkem izšle na dvojnem
jubilejnim albumu.

Z dvojnopolmesečne turneje po Združenih
državah Amerike in Kanadi se je te
dni vrnil OKTET GALLUS iz Ljubljane.
V organizaciji ameriške družbe Colum-
bia Artists je naš komorni ansambel
uspešno nastopil na 55 celovečernih kon-
certih v 16 ameriških zveznih državah
in v Kanadi, prav tako pa nastopil na
številnih srečanjih z našimi rojaki. Na
tej izjemno dolgi in zahtevni turneji so
se naši pevci predstavili s programom
domačih in tujih umetnih ter narodnih
pesmi.

Ansambel JOŽETA KREŽETA iz
Maribora slavi letos dvojni jubilej: po-
leg 20-letnice nastopanja še 15-letnico
izida prve plošče. Skupina, ki se je uve-
ljavila zlasti na ptujskem festivalu do-
mače glasbe in na mariborski Veseli
jeseni (z obeh festivalov ima nič manj
kot 23 nagrad!), je v teh letih posnela
12 velikih in 10 malih plošč ter pet ka-
set, prav tako pa redno nastopala v ra-
dijskih in televizijskih oddajah ter s
koncertnim sporedom po vsej Sloveniji.
Ob jubileju se je ansambel predstavil
svojim prijateljem s prazničnim koncer-
tom, na katerem so poleg »železnega
repertoarja« Krežetovega ansambla do-
bile mesto tudi vse nagrajene popevke
z »Vesele jeseni«, ki so jih peli Marjetka
Falk, Alfi Nipič, Karli Arhar ter Kreže-
tova »stalna« pevca — Helena Vergles
in Rudi Trojner.

Že prve dni letošnjega leta napoveda-
na bogata bera plošč z domačimi vižami
je postala te dni še bogatejša. Ansambel
DOBRI ZNANCI je izdal svojo jubilej-
no ploščo, objubljeno že sredi lanskega
leta, na prodajnih policah je tudi velika
plošča CELJSKEGA INSTR. KVINTE-
TA z naslovom »Voščimo Abrahamu«
pa »Rdeči nageljni« z ansambлом
FRANCIJA FLERETA in vokalnim
kvintetom DOBREPOLJSKI FANTJE,
svojo prvo ploščo je učakal tudi BLEJ-
SKI KVINTET — njen naslov je »Na-
zaj na Bled«, z izborom narodnih in
umetnih pesmi se na veliki plošči pred-
stavlja tudi OKTET JELOVICA iz
Škofje Loke. Vsekakor ponudba, v kate-
ri bo gotovo vsakdo našel vsaj nekaj za
svoj okus.

Brane Golob

VAS KOTICEK

MALI OGLASI

Prodam po ugodni ceni enonad-
stropno štirisobno hišo z vrtom v do-
brem stanju, takoj vseljivo, na lepem
kraju v Vinici pri Črnomlju.

Naslov:

*Jurija Podgorelec
Ljubljana, Kržičeva 4*

Hišo, takoj vseljivo, 20 km oddalje-
no od Ljubljane, prodam. Informacije:

Ivana Pleško

Lesno Brdo 51, 61360 Vrhnika

Prodam manjše posestvo z vrtom,
njivami, pašnikom, vinogradom in
gozdom v velikosti 7,5 ha. Hiša ima
tri bivalne prostore — gospodarsko
poslopje je potrebno manjšega popra-
vila. Cena je 52.500 DM ali 15.000
\$ USA. Informacije in ponudbe na
naslov:

George Požek

S Blue Island

2396 Chicago Ill. 60608, USA

Prodam hišo v Bovcu, velikost cca
11 × 12 m, končana tretja faza, pod-
kletena, z garažo v kleti, v pritličju
je kuhinja z jedilnim kotom, dnevna
soba, dve spalnici, kopalnica in ločeno
stranišče. V prvem nadstropju so tri
velike spalnice, balkon in velika po-
krita terasa ter kopalnica in stranišče.
Veliko podstrežje je možno preurediti
v dve spalnici. Hiša ima 800 m² zem-
lje. Prirejena je za oddajo sob v
turistične namene.

Informacije na naslovu:

Cveto Križnič

13 Stuart st.

London, Ont. N5Y 1S2, Canada

ali na telefon: 455-1071

Na Gorenjskem, blizu Kranja, prodam
starejšo hišo s parcelo ca. 1300 m².
Gradbena parcela je primerna za obrt
ali lokal. Za podrobnejše informacije
pišite na naslov: Bizjak Anton, Ober-
dorfstr. 102, CH-8968 Mutschelen,
Švica.

Prodam trisobno stanovanje, komfort-
no, s centralno kurjavo, telefonom in
garažo, na lepi lokaciji v Ljubljani.
Ponudbe pošljite na naslov: Viktor
Plaustainer, Pohorskega bataljona 8,
61000 Ljubljana.

TISKOVNI SKLAD

ARGENTINA: Francisco Mislej 2.— US\$.

AVSTRALIJA: Henrik Juriševič 0,54 Lstg, Ludvik Cerkvenik 2,72 Lstg, Karel Sedmak 1,50 Lstg, Primorski socialni klub »Jadran«, Diggers Rest 61,72 Lstg, Bruna Kesmič 2,64 Lstg, Leopold Oter 0,80 Lstg, Frank Koprivec 2,63 Lstg, Martin Bajzelj 2,66 Lstg, Stanko Cesar 0,41 Lstg, Ana Vogrinčič 3,93 Lstg, Rudi Kužnik 100.— din, Milena, Fred Mavko 1,96 Lstg, Anton Markočič 2,60 Lstg.

AVSTRIJA: Anton Rosc 45.— Sch.

BELGIJA: Michel Vehar 80.— Bfr, Anton Stemberger 190.— Bfr, Stanko Arh 30.— Bfr, Friderik Jošt 100.— Bfr, Tončka Terkaj 100.— Bfr, Katarina Cargo 500.— Bfr, Frančiška Mlakar 90.— Bfr, Alojz Cuzi 160.— Bfr, Familia Spital 90.— Bfr, Magdalena Kodeh 80.— Bfr.

BRAZILIJA: Janez Hlebanja 300.— US\$.

FRANCIJA: Jernej Bartol 5.— FF, Albin Mejovšek 10.— FF, Antoine Pirman 5.— FF, Ivan Gradišnik 50.— FF, Miha Grubič 10.— din, Maria Slekovec 10.— FF, Ivan Mlakar 5.— FF, Amalia Kropivsek 25.— FF, Antonia Kunej 10.— din, Marie Salmic 5.— FF, Emerik Jakic 10.— FF.

HOLANDIJA: Francka Kurnig 22.— Hfl.

JUGOSLAVIJA: Frances Kobilca 10.— din, Valentin Ručigaj 10.— din, Podružnica Slovenske izseljenske matice Trbovlje 3.000.— din.

KANADA: Viktor, Greta Zupanc 5.— US\$, Mirko Kump 7.— c\$, Jurij Papa 4.— c\$, Barbara, Stanko Čemas 7.— c\$, Marija Sopčič 2.— c\$, Vinko Babnik 25.— c\$, Leo Trček 1.— c\$, Franz Kreiner 2.50 c\$, Leslie, Irinka Hull 3.— c\$, Gustl A. Fujs 5.— c\$, Milan Bizjak 14.— c\$, Gabriel Uljan 1.— c\$, Anica Žen 2.— c\$, M. P. Fiorentino 9.— c\$, Venceslav Mlekuž 10.— c\$, Ivanka, Stane Pajnič 2.— c\$.

LUXEMBURG: Benjamin Medvešček 30,17 Sfr.

ZR NEMČIJA: Julijana Lampreht 11.— DM, Jožica Zosig 1.— DM, Ignac Tomažič 3.— DM, Anton Košir 6.— DM, Marija Schnell 4.— DM, Drago Juran 6.— DM, Alois Medle 30.— din, Filip Žgur 4.— DM, Alois Werlak 4.— DM, Vinko Korber 21.— DM, Alois Čokle 4.— DM, Stane Zemljak 3.— DM, Marija Juhant 11.— DM, Darinka Rzisnik 6.— DM, Johann Krivic 1.— DM, Gregor Zarnik 2.— DM, Ivan Gorjuk 2.— DM, Alois Stare 10.— din, Franz Slatschek 4.— DM, Matilda Vrankar 8.— DM, Teodor Margon 4.— DM, Drago Šober 4.— DM, Cvetko Černigoj 4.— DM, Ani Trček 8.— DM, Johann Mesaretz 2.— DM, Maria Schrenker 4.— DM.

ŠVEDSKA: Ernesta Maras 5.— Skr, Angela Primar 15.— Skr, Vida Kirn 8.— Skr, Adolf Vačun 5.— Skr, Ela Janfjäll 10.— Skr, Anton Bremetz 5.— Skr, Miro Kraner 5.— Skr, Miroslav Serjun 20.— Skr, Ivan Prša 5.— Skr, Jože Šutej 5.— Skr, Ivan Petrina 5.— Skr.

ŠVICA: F. Geel-Galuf 8.— Sfr, Marko Urbas 3.— Sfr, Alojzija Jerovšek 50.— din, Jože Ličen 8.— Sfr, Brigita Lovrenčič 11.— Sfr, Peter Zupan 8.— Sfr.

USA-ZDA: Joseph Cadonic 4.— US\$, Jennie Jesenovc 2.— US\$, Mary Iskra 8.— US\$, Helen Kapla 1.— US\$, Martin Matjan 5.— US\$, Kati Bernik 8.— US\$, Martin Sepaher 5.— US\$, Mr. Mrs. Jos. Klarich 2.— US\$, Frank Česen 2.— US\$, Raymond Kladnik 4.— US\$, Mary Cek 1.— US\$, Frank Kobilca v spomin na pok. sina Franka 5.— US\$, Rose Kovac 2.— US\$, John, Agnes Repovž 4.— US\$, Mary Ocvirk 1.— US\$, Jennie Janežič 3.— US\$, John Valencic 3.— US\$, Jennie Brumen 3.— US\$, Zora Abelaf 4.— US\$, John Kucic 4.— US\$, Frances Plevnik 8.— US\$, Stanislav Mavri 1.— US\$, Martin Lisac 2.— US\$, Frank Konsut 2.— US\$, Anna Zager 2.— US\$, Frances Bartol 3.— US\$, Mary Ivkovic 1.— US\$, Louis Yarm 2.— US\$, Darinka, Tony Tkalec 3.— US\$, Mary Zorko 2.— US\$, Julia Gorshin 7.— US\$, Mary Zaggar 1.— US\$, Robert Roblek 14.— US\$, Katherine Krainz, 4.— US\$, Andrew Grum 4.— US\$, Lydia Platt 4.— US\$ v spomin na pok. starše Katarino in Petra Judniča in pok. sestri Katarino Štajdohar in Pepco Jesih, Ludwig R. Harvatin 4.— US\$, Vida Kosir 1.— US\$.

Uredništvo in uprava Rodne grude se vsem darovalcem iskreno zahvaljujeta. Prispevki so bili vplačani do 20. januarja 1978.

INEX | adria aviopromet | Ljubljana

ZAČASNO ZAPOSLENI V NEMČIJI IN SORODNIKI DOMA

Poslužite se rednih tedenskih letov, ki so namenjeni samo vam in vašim sorodnikom doma, leti so do 50 % cenejši od rednih linij. Letimo:

Düsseldorf	}	Zagreb	}	Düsseldorf
Frankfurt		Split		Frankfurt
Hamburg		Beograd		Hamburg
Hannover				Hannover
Stuttgart				Stuttgart

IZKORISTITE VELIKONOČNE PRAZNIKE ZA OBISK VAŠIH NAJDRAŽJIH

Prodaja kart in informacije: **ZR Nemčija, Grimex & Co. KG**
Wilhelm-Leuschner Str. 25

6000 Frankfurt/Main ● Postfach 3009 ●
Telefon (0611) 25731 s filialami

6000 Frankfurt/M. ● Münchener Str. 42 ●
Telefon (0611) 23 34 56

4000 Düsseldorf 1 ● Steinstr. 20 ●
Telefon (0211) 32 98 78

2000 Hamburg 1 ● Lange Reihe 20 ●
Telefon (040) 24 30 29 + 24 68 08

4800 Bielefeld 1 ● Herforder Str. 31 (Berl. Platz)
● Telefon (0521) 63282

Ljubljana: Inex adria aviopromet, Titova 48,
Tel. 313-366 in vse turistične poslovalnice
v Sloveniji in Jugoslaviji

PAVLIHA

LIST ZA PAMETNE SLOVENCE ITD., V GOSTEH PRI RODNI GRUDI

SEM TER TJA PO MILI DOMOVINICI . . .

Slovenija, odkod lepote tvoje? Tako poje pesem iz vseh džuboksov, ni sicer narodna, je pa zlata, saj je Avsenikova. In res: od kod toliko prelesti tej majhni deželi?

Dolenjci, Gorenjci, Štajerci, Primorci, skratka vsi Slovenci smo ljudje in pol in se izredno lepo podamo v to našo izredno lepo deželo. Ljudstvo s tekmovalnim duhom smo, že od nekdaj.

Včasih so naši dedje tekmovali, kdo ima lepše konje. Zdaj tekmujejo, kdo jih ima več — pod pokrovom avtomobila. Včasih so se na žegnanjih topli, zdaj žegnanj ni več — tepemo se pa še. Včasih niso imeli urbanističnih načrtov in so zidali po pameti, zdaj so načrti in zidamo vsevprek. Včasih . . .

Od nekdaj smo Slovenci ušpičili take, da bi padel na hrbet od smeha . . . in jih še.

Naj zapišemo le nekaj primerov, bera je lanska, gre za zadeve, ki so nekako zašle v novinarsko beležnico, morale bi biti objavljene v novoletni številki, saj so nekako inventurnega značaja, brali jim bomo pa tudi sedaj.

In se smejali — ali pa nakremžili, kakor kdo.

»HONORAR ZA VBODLJAJ«

Zlobneži trdijo, da je ta zgodba s Štajerskega, a ne vem, če je res, saj na srečo nisem bil prisoten. Je pa naša.

Na kratko: Franček se ga je napil, Štef je jezikal nazaj, beseda je dala besedo in končalo se je zoprno folklorno.

»Čreva na plot!« je zatulil Franček in zaštilhal Štefa.

Naprej je šlo po protokolu: Štef v bolnico, Franček v arest. Ko sta se vsak na svojem koncu rehabilitirala, se je življenje vrnilo v stare tirnice.

Nekega dne pa je dobil Franček pisanje, na katerem je stalo nekaj o denarju in o Štefu. Ker branja, pisanja in računanja ni bil hudo večšč, je pisanje prebral po svoje.

Šel je v računovodstvo v svojem podjetju:

»Dobil sem pisanje, da je zame neki denar,« je dejal.

Pogledali so pisanje in bruhnili v smeh:

»Je denar, je, le da ga moraš ti dati, ne dobiti,« so mu pojasnili.

Neskončno je bilo Frančkovovo razočaranje. Da na tem svetu ni pravice, trdi. In da Štef toliko sploh vreden ni.

»ČIGAVA JE HIŠA?«

Ker bom v zgodbi omenjal mejo, boste najbrž ugotovili, da se je zgodila bržkone na Primorskem.

Torej: Pepo je kradel, da se je kadi-lo. In pri tem ni bil nič izbirčen, z

njim je šlo vse, kar ni bilo privezano in pribito, dejstvo, da je med Jugoslavijo in Italijo odprta meja pa je jemal dobesedno in je kradel tudi na oni strani.

In si je, priden kot mravlja zidal hišo.

Zidava hiše je draga stvar in največ stane material. Torej se je kraji gradbenega materiala še zlasti posvetil. Celo v tolikšni meri, da je kradel celo sebi.

Kako?

Pri obrtniku je, denimo, naročil okenske police. In ko je videl, da so narejene, je šel ponoči ponje in jih sunil, naslednjega dne pa opsoval mojstra, kako to, da jih še ni naredil. Ali pa: z gradbišča je odnesel vrečo cementa, ga skril v grmovje ob cesti, se potem veselo napil, pijan odvlekel vrečo domov, pozabil, da jo je odnesel in jo naslednjega dne zaman iskal v grmovju.

»Prekleti tatovi,« je bentil.

Žal so ga dobili prepozno, hiša že stoji. In obrtniki ugotavljajo, kaj vse je vanjo vgrajeno. Menda najdejo marsikaj, precej tudi uvoženega.

Pepo pa kolne, da se kadi in trdi, da se sploh ne splača biti priden ko mravlja.

Še bi vam lahko pisal zgodbe, pa jih ne bom, saj je stran že polna, prihodnji teden pa Pavliha spet izide.

»Doktor, dajte mi kaj, da ne bi več govoril v spanju.«

»Saj to ni nič huđega!«

»Kako da ne, ko pa se mi vsi v pisarni smejejo!«

»Kaj delam v omari? Vašemu možu šivam gumb.«

»Danes pa kar ves dan v bifeju, Jaka?«

»Ja, veš, za šolske počitnice vedno vzamem dopust, da sem čim več z otroki . . .«

»Prometna nesreča?«

»Ne, medsebojna poravnava ob karambolu!«

Vaš naslov je Slovenijales

SLOVENIJALES

TOZD
izvoz polfinalnih
izdelkov

SLOVENIJALES

TOZD
izvoz finalnih
lesnih izdelkov

SLOVENIJALES

TOZD
uvoz, izvoz,
zastopstva in
konsignacije

SLOVENIJALES

TOZD
lesni in gradbeni
material

SLOVENIJALES

TOZD
stanovanjska
oprema

SLOVENIJALES

TOZD
inženiring in
oprema

SLOVENIJALES

TOZD
troples

Pri Slovenijalesu dobite vse za gradnjo, adaptacijo in opremo stanovanj, uvoženo in domačo strojno opremo in repromateriale za obdelavo lesa in lesno industrijo.

SLOVENIJALES

slovenijales
trgovina

RODNA GRUDA 4

SLOVENIJA

ENGLISH SECTION, PAGES 19-25

Rojaki v USA, dvakrat na teden prihaja v vaš dom vaša prijateljica

PROSVETA

glasilo Slovenske narodne podporne jednote
Izhaja že 70. leto

Prinaša:

- novice iz Združenih držav Amerike in z vsega sveta
- sestavke o društvenem in družabnem življenju rojakov
- potopise s popotovanj po Ameriki in stari domovini
- pomembna obvestila in sporočila
- izbrano leposlovje

Naročnina za USA:

\$ 20 na leto za člane SNPJ,
\$ 22 na leto za nečlane.

Naročnina za Evropo, Kanado in druge tuje dežele:

\$ 24 na leto.

Naslov:

Uprava Prosvete,
166 Shore Drive,
Burr Ridge, Ill., 60521 USA
Telefon: (312) 887-7660

Slovinci v Kanadi,
sezite po vašem mesečniku

dnevnik
diary SLOVENE
CANADIAN

Objavljamo:

- ilustrirane članke o slovenskem kulturnem izročilu
- izvirne reportaže, povesti, pesmi
- informacije za priseljence
- poročila o delu slovenskih društev
- novice iz stare domovine

Dnevnik-Diary izhaja v slovenščini in angleščini

Letna naročnina za enajst števil je do konca aprila 1978 samo 5 dolarjev (pozneje bo naročnina višja).

Naročajte svoj edini slovensko-kanadski kulturni mesečnik!

Naslov:

20 Broadoaks Dr., # 610
Downsview, Ontario
M3J 1 E2, Canada
Telefon:
630-9881 in 881-3466

Slovinci na Švedskem,
vaše skupno glasilo je

NAS GLAS

Izdajajo ga:

Slovenska društva
na Švedskem

Redakcija:

Slovensko društvo v
Stockholmu, Box 301, 123 03
Farsta 3

V svojem glasilu boste našli:

- poročila o delu slovenskih društev
- važna obvestila in nasvete
- izbrano leposlovje
- privlačne strani za otroke

Postanite član enega izmed slovenskih društev na Švedskem:

Kulturno društvo
»Slovenija«, Eskilstuna
Slovensko kulturno društvo
»France Prešeren«, Göteborg
Slovensko društvo
»Ivan Cankar«, Halmstad
Slovenska naselbina
v Jönköpingu

Slovensko društvo v Köpingu
Slovensko društvo
»Lipa«, Landskrona
Slovensko društvo
»Planika«, Malmö
Kulturno društvo
»Slovenija«, Olofström
Slovensko društvo
v Stockholmu
Slovenska naselbina
v Värnamu
Društvo slovenskih učiteljev
in vzgojiteljev na Švedskem,
Sjöbo

ENGLISH SECTION

NEWS

ENOUGH JOBS AVAILABLE FOR RETURNING WORKERS

According to data supplied by the Republic's Head Office for Employment, every year a total of 2000 of our fellow-countrymen return to Slovenia from the countries where they have been temporarily employed abroad. Most of them can easily get a job at home; in general the waiting period for a job is six months. It is foreseen that a total of 3000 jobs will be made available during 1978. The majority of the jobs will be in those fields of labour in which most people find employment outside Yugoslavia. As well as this, crafts should be made to develop faster, and should provide an extra 1400 jobs.

It's interesting to note that at the New Year, at the very time when the most of our fellow-countrymen were spending their New Year holidays here, a new plant belonging to the Gorenje-Varstroj enterprise, which is to manufacture wash cabins, was opened at Lendava, whereas at Črnomelj in Bela krajina the foundation stone for a new Gorenje factory, in which compressors for refrigerators are to be manufactured, was laid. During the New Year holidays the Olga Meglič working organization from Ptuj, which is a part of the ELKOM metal industry enterprise, got into touch with our fellow-countrymen. In the village of Dolane in Haloze a factory of hydraulic parts is to be built by this organization; the idea was that our workers who are temporarily employed abroad should lend the new factory foreign exchange for the purchase of equipment, thus obtaining in return a job. The loan of a minimum sum of 10.000 Deutsche Marks would be for a period of 5 years; the factory would return the money to them after 5 years at an interest rate of 10 %.

NEW SLOVENE HOME IN GORICA

The foundation-stone for a new Slovene cultural-sports center was ceremonially laid at Gorica in Italy, recently. The center is being built on the initiative of the Slovene Cultural-Economic Association with financial help from Slovenia. The building has been designed by architect Edo Mihevc.

EXPENSIVE CRUDE OIL

During the first ten months of 1977 a total of 7.8 million tons of crude oil was imported into Yugoslavia. This is 15.8 % more than for the corresponding period of 1976. It is estimated that in 1978 a total of 19.8 milliard dinars will be needed to pay for Yugoslavia's crude oil imports,

which makes up more than 10 % of the whole of Yugoslavia's imports. Most of Yugoslavia's crude oil is imported from the U.S.S.R, Iraq and Libya.

INCREASE IN NUMBER OF GLOBTOUR'S VISITORS

This year more foreign visitors will be brought to Yugoslavia by the Globtour Travel Agency of Ljubljana than last year. This is mainly the result of efforts made in the research of foreign tourist markets. In Canada Globtour has signed a five-year contract with the Wardair Charter Company, and will be bringing 8 to 10 thousand Canadians over to us during the next tourist season. A new tourist market has been won in Sweden, too, where a contract has been signed by Globtour with the RESO Agency. According to this contract an equal number of tourists should be brought to Yugoslavia from Sweden this year. Most of the foreign visitors are interested in staying at Dubrovnik and at other places along the coast of Dalmatia. There is also a lot of interest for round-trip tours to Yugoslavia's neighbouring countries.

FIVE TONS OF GOLD

According to data from the Federal Statistics Office, in 1977 a total of 4886 kilograms of gold were produced in Yugoslavia, which is roughly 11,7 % less than in 1976. In Yugoslavia gold is mainly obtained from the mud which is left over after the electrolysis of copper and lead. As a smaller quantity of these two metals was produced in 1977 due to low selling prices, there was less gold, too. The use of gold in Yugoslavia is controlled by the Federal Executive Council with various regulations. Most of it is used for the making of jewellery, for artificial teeth and for industry.

TRAINS TO RUN AT 250 KM. PER HOUR?

At the proposal of the International Union of Railways work is being finished by experts of the Traffic Institute of the Railway Economy in Ljubljana on a very demanding project concerning a "jump in quality" on our railways. According to this project, by the end of the next decade the speed of trains on our main lines should be doubled. On our most important lines trains should run at up to a maximum speed of 250 k. p. h. The lines concerned here are Ljubljana—München, Jesenice—Dimitrograd, and Budapest to the Adriatic Ports. The document which has been prepared by Slovene experts forms one part of the programme for the modernization of the railways of Europe.

RODNA GRUDA
Magazine
for Slovenes Abroad
Cankarjeva 1/11
61001 Ljubljana
Slovenia-Yugoslavia
Tel. 061/23 102

Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana
Editors: Drago Seliger (Editor-in-chief), Jože Prešeren (responsible Editor) and Janez Kajzer
English translations: Milena Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 7 and 8 are published together as a double issue.
Yearly subscription for overseas countries is 6.— U. S., Canadian or Australian dollars. Payment can be made direct to our Account, No. 50100-620-010-32002-575 at Ljubljanska banka, or by international money order, or by check — payable to »Slovenska izseljenska matica — in a registered letter

JUBILEE OF THE PUBLICATIONS OF "SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA"

This year the 25-year anniversary of the first appearance of Slovenska izseljenska matica's two publications, the magazine "Rodna gruda" and the "Slovenski koledar", is being celebrated. On the occasion of the issue of our jubilee numbers a press-conference was held, at which the Slovene public was acquainted in somewhat greater detail with these two publications, which are so popular with Slovenes on all continents. On the occasion of the jubilee, articles appeared about them in nearly all the daily and weekly publications of the Slovene Press.

THE TUNNEL UNDER MT. UČKA — THE THIRD LONGEST IN EUROPE

Uneasiness may be the only feeling which one gets when passing through tunnels under mountains; "to get out into the daylight as fast as possible" — that's the only motto during the drive under Mont Blanc — 11,600 metres, St. Bernhard — 5,825 metres, Mt. Ivan — 681 metres or Ljubelj 1,570 metres). But such a feeling will, in the case of Učka tunnel, be neutralized by considerable pride, not only because this will be Europe's third longest tunnel but also because it will be built and financed by Yugoslavs.

Around May 1st this year the tunnel-drivers who started from the Istrian end and those who started from the Kvarner side will meet. This will be the first great moment of celebration. The next will be at the end of 1979, when the green light will be switched on at the start of the tunnel. Meanwhile there is still time to talk about the advantages of this tunnel; some small Istrian towns, those gems of architecture, will shine to meet visiting tourists, but on the other hand a lot of them will be practically turned into suburbs of Rijeka.

The new tunnel will be 5,070 metres long and will have two lanes, each 7,40 metres wide. Its height will be 6,5 metres. Air-conditioning equipment made by the French firm "Sofrair" will provide 450 cubic metres of fresh air per second. In one hour 1,800 cars will be able to pass through the tunnel, the flow of traffic being regulated by nine traffic-lights. The tunnel will be well lit and will include three turning points, telephones and other necessary facilities.

THE RECONSTRUCTION OF LJUBLJANA AIRPORT

At an extended meeting about the much-needed reconstruction of Ljubljana Airport at Brnik, which was held in Kranj at the end of December 1977, the illusion that the reconstruction works could be still further postponed was finally rejected. There are no doubts about this problem now, for there exist only two alternatives: either to close down Ljubljana Airport for good or to carry out the urgently-needed modernization works this year. Of course, at the meeting full support was also given to the suggestion that after the reconstruction Brnik Airport should not be the same as when it was opened in 1962 but that it should, when modernized, be improved so as to reach the next higher category, that is the second cate-

gory, thus becoming equal with Zagreb Airport in this respect.

During the past few years the runway has been tested several times by experts from the Institute for engineering and protective structures. Last year the tests showed that out of 2,250 concrete slabs as many as 715 (i. e. 31 %) were cracked and 1620 slabs were damaged on the surface. A runway in such a worn-out state can, of course, present all kinds of danger. The jet engines of planes can suck in small bits of concrete, which could damage the engines to such an extent that a disaster could occur.

At Brnik everything is ready for the reconstruction to be carried out during a short period of two months, from July 1st to August 31st. Many people, however, are posing the question of why the time for the modernization has been chosen so that it covers the two summer months at the height of tourist season, when the number of air-travellers is the greatest. For, as we know, modern roads are built in the spring and autumn, as well as in the summer.

According to the Committee for the Reconstruction of Brnik Airport, which has dealt with various questions concerning the modernization of Ljubljana Airport for quite some time, July and August have been chosen on the basis of meteorological observations made over recent years. The results of these observations show that in July and August the possibility for unfavourable weather conditions, such as frost, rain, hail and low temperatures, is the smallest. Besides, summer was the time chosen too for the modernization of Zagreb's Pleso Airport, which was carried out a few years ago.

During the modernization of Brnik a lot of work will have to be done on the worn-out runway, which is 3,000 metres long and was built in 1962 for planes weighing from 20 to 30 tons. At present five times heavier giant planes take off and land on this runway. In order to ensure a higher, i. e. second category for the airport, the runway will have to be lengthened by 300 metres in the direction of Ljubljana. As well as this new safety strips, each 7,5 metres wide, will have to be constructed so that the runway will be widened from the present 45 metres to 60 metres. A good clearing of the nearby woods, which have spread out considerably during the past decade, will be necessary, too. In addition to this the modernization will include a number of new devices and buildings, such as a new collector and a transformer station. A drainage system, fire extinguishing equipment, and machines for snow-clearance will have to be provided, too. Let us mention that at present Brnik Airport get its electricity supply from only one supply-line, which is not perfect, does not provide a sufficient measure of safety, nor is it in accordance with the regulations. Just think what a disaster could occur if during the landing of a plane the lights at Brnik suddenly went out. Therefore Ljubljana Airport most urgently needs a two-way independently fed electrical system with an automatic switch to the secondary reserve network.

At the meeting in Kranj the question of the re-direction of traffic during July and August when the reconstruction works will be going on practically day and night was dealt

The world-known health spa Rogaška Slatina — photo: Sandi Sitar

The mountain village of Sorica — photo: Joco Žnidaršič

with in considerable detail. It is obvious that Zagreb and Maribor Airports will have to help out Ljubljana Airport this summer. The final distribution of traffic between the airports of Zagreb and Maribor still has to be worked out, but according to the representatives of Zagreb Airport, who took part in the Kranj meeting, the reconstruction of Zagreb Airport has not yet been completely finished and so Zagreb Airport will be fully ready only at the end of June.

AUSTRIA, WHERE ARE YOUR SLOVENES?

The scientific literature on the Carinthian Slovenes and the minority policy in Austria, and in Carinthia in particular, has been greatly enriched by a new work entitled "Österreich und seine Slowenen", ("Austria and Her Slovenes"), which has been written by two young Austrian historians, Hanns Haas and Karl Stuhlpfarrer. The special significance of this book lies in the fact that it has been written from the point of view of the majority nation and yet it has, on the basis of historical evidence, become, out of a book about the minority, a book for the minority. As such it represents a kind of "showdown" with the so-called official Carinthian historiography, which bears a lot of the blame and responsibility for turning a natural symbiosis of two nations into a "problem" which has been occupying Austria for more than a hundred years and which, under the pressure of German nationalists, is pushing it more and more towards the status of a country which allows and even officially encourages a policy of oppression, assimilation and denationalization of one nation by another.

Being a Slovene in Austria has never been easy; it is especially hard when one wants to remain a Slovene, particularly in Carinthia, where the clash between the right to nationality and actual practice concerning nationality is particularly obvious. These are the words written on the flaps of the book-jacket; in their introduction the authors again point out that Slovenes have had to defend themselves for over a hundred years against attacks on their rights by German nationalists. These rights, though in theory assured, are much too frequently not realized in practice.

Such findings are supported by historical evidence, by means of which the authors prove the falsity of a number of "facts" of which the official historiography of Austria, and Carinthia in particular, makes continual use. Thus, for instance, they reject the well-known statement that the original symbiosis was interrupted by the emergence of Slovene nationalism. The truth of the matter was quite the opposite; it was after 1848 that the Germans began to assert their superiority of economic and linguistic strength in the political sphere, too, and thus an extremely anti-Slovene policy, which has been continuously pursued for a whole century, came into being. This policy has changed only inasmuch as to be adjusted as much as possible to a particular situation in the individual periods of Austrian and, at the same time, anti-Slovene history.

There is no doubt that such a book will annoy certain circles in Carinthia. The authors themselves are convinced of this, too, but when they introduced their book to the

RENOVATION OF THE SYMBOL OF LJUBLJANA

public, in the Hildebrand Gallery in Celovec (Klagenfurt), they emphasized that they would be carrying on their investigations into this problem even if they were declared to be "not wanted" in Carinthia. In fact, they were unwanted even before then; for instance, they could get no access to the provincial archives nor to the documents in the episcopal museum. Such an attitude shown by the authorities concerned, which would be quite incomprehensible in other parts of Austria and in other countries, authorities concerned, which would be quite incomprehensible behind their action: is it a guilty conscience because of the events in past history or is it perhaps a guilty conscience because of the present manipulation of documents? By being afraid of permitting a critical evaluation of the historical evidence available they give the lowest marks to themselves and to their own shaping of history; the believability of such historiography is based on rotten foundations and can easily collapse.

The new book "Austria and Her Slovenes" is a contribution to the destruction of such historiography, based on false postulates and theses manipulated in a biased way. The book was published by the Löcker & Wögenstein publishing company of Vienna. It has 142 pages and includes a number of maps and an exhaustive bibliography of documents, which supplement and prove the findings of the authors.

15 MILLION VISITORS SOON

The 158-year anniversary of the opening of the Postojnska Jama (Postojna Cave) to the public will be marked this year. Since its opening more than 14 million visitors have passed through it, coming from all around the world, and the 15 millionth visitor is expected soon. During the first year when it was open to visitors, the underground world of the cave was viewed by 114 persons. From that period on their number grew constantly, so that today the cave is visited annually by over 300,000 people.

The system of the Postojna Cave is the largest cave system in Yugoslavia. The length of all the parts examined amounts to more than 24 kilometres. Out of this, the tourist can view only about six kilometres of the most beautiful portion of the cave.

Ljubljana

MODERN HOTEL UNDER CONSTRUCTION

In Ljubljana, the capital city of Slovenia, the building works for a new 8-storey hotel establishment, to be included in the chain of hotels of the well known Holiday Inns Inc., will be completed by the end of next year. The new hotel will be of deluxe category and is being constructed in accordance with the standards of the Holiday Inns Inc., of Memphis, Tennessee, USA.

The total area of the new hotel, to be linked with the well known Ljubljana »Union« Hotel, will be 12,000 square metres. Its capacity stands at 250 beds; and the accommodation capacities of the »Union« Hotel will also be increased, to reach 375 beds.

In addition to its 8 stories aboveground, the hotel will also have three underground levels with about 100 parking places.

For many years discussions have been going on about the need for the renovation and re-arrangement of Ljubljana Castle so as to make it more attractive for tourists, keeping in mind, at the same time, the possibilities for cultural activities offered by the "new" castle with its premises . . .

Actually, the first efforts for the restoration of the castle and for the linking of its function with the needs of the city were made way back in 1902, when the city council took measures to obtain the ownership of the castle. They had intended to arrange it for "foreigners" (the word "tourist" had not yet become popular at that time) as well as for cultural purposes — for a museum. These plans, however, could not be materialized, and three years later the castle began to be used for housing purposes.

The more recent action for the repair and reconstruction of the castle began in 1963; during the following years an asphalt road leading up to the castle was built and all the people living in the castle were moved out.

»So far the part of the castle which is to be used for tourist and economic activities has been structurally renovated, and by the end of this year such works are to be finished in the rest of the castle", stated Engineer Jože Erjavec, a member of the Executive Council of the City's

*The Castle tower and part of "Old Ljubljana" —
photo: Marijan Zaplatil*

HOW THE WORKING P E O P L E OF CERKNICA LIVE

Assembly, and the Chairman of the Commission for the Renovation of the Castle. "Next year a special hall to be used for the holding of wedding ceremonies is to be finished, and in the near future the symbol of Ljubljana is to become such as we imagine it to be and such as it should be."

Such expectations are certainly justified, for in December 1977 a social compact about the renovation of Ljubljana Castle was concluded, and it is by means of the latter that the long-outstanding wishes and needs of the people of Ljubljana, as well as of the broader socio-political community, now have a good chance of being fulfilled, thus changing this metropolitan acropolis into a populated place where not only culture, catering and tourism meet, but also young people who have decided to get married within the castle itself.

And what will the renovated symbol of Ljubljana be like? "Half the premises will be given over to cultural activities. Of course, the plan has not yet been finally worked out, since we'll be able to decide on details after the renovation has been completed, when all the premises have been cleared up and the partition walls which used to divide up the former flats pulled down. There exist several proposals as to what these premises should be used for. Among them are the following: a museum collection about the history of the city of Ljubljana, and an art collection of works by foreign masters, representative of particular cultural institutions in Ljubljana. Exhibits from these collections would attract visitors to the castle and direct them to the individual galleries and museums in the town. However, the laying-out of this part of the castle will be one of the last stages of the renovation, mainly because of the considerable funds needed."

In the other parts of the castle there will be restaurants offering mainly specialities of the Slovene cuisine, shops selling souvenirs and articles of Slovene handicraft, a small antiquariat shop, a wine-cellar and a multi-purpose hall for receptions and wedding ceremonies including silver and golden anniversary wedding ceremonies.

The relatively old idea of building a lift up to the castle is still being considered, along with an alternative — an escalator ascending from Mestni trg ("Town Square"). Of course either alternative could be carried out only during the last stage of the renovation.

"What plans are there for the castle tower?"

"First of all it is to undergo structural repairs; secondly access to the top of the tower is to be improved. This means the provision of a new staircase with suitable resting-places on the way. The idea of putting in a lift is also being considered."

In a few years time Ljubljana Castle will thus be renovated and will become a considerable tourist and cultural attraction. In this connection let us add our own modest suggestion: perhaps a small place in that part of the castle which is intended for cultural purposes could be found for the presenting of the cultural activities of Slovenes living abroad from time to time? Our fellow-countrymen would probably be pleased to contribute some material, which would be of great interest not only to those of us who live in Ljubljana or Slovenia, but also to all those who come to visit their native-land every year.

Those of you who are interested in sport were undoubtedly surprised when the popular basketball team "Olimpija", several times winner of the Yugoslav Championship, recently suddenly changed its name to "Brest". It was so named after the large Slovene furniture industry, which wanted to attract attention by this interesting commercial move. It's a good question whether this was necessary at all, as "Brest" is one of the largest furniture-manufacturing factories in Yugoslavia. It has grown up out of practically nothing into a most up-to-date industry. The workers employed there never say that they work at the factory, they simply say that they are "Brestovci". And they call themselves that not without special pride.

THEY KNOW OF US IN 42 COUNTRIES

Today the Brest furniture industry is one of the Leading working organizations in the Slovene wood-processing industry. Furniture makes up almost three-quarters of its production. "Brest" is one of the most important furniture manufacturers in Yugoslavia. It includes two factories at Cerknica, among the Notranjsko woods, two factories at nearby Stari trg and one at Martinjak. The total number of workers employed in all the factories comes to only a few over 2,000. Apart from sawn wood and chip-board, "Brest" mainly manufactures composable furniture, living-room furniture, dining-room furniture, children's room furniture, bathroom furniture, kitchen sets, and chairs, which are mostly intended for the American market.

At the furniture exhibition hall in Cerknica — by the way, the once small provincial town is now so full of cars that it is difficult to find a parking place — everybody can see for himself what high-quality furniture »Brest« manufactures and how hard its people try to make their furniture as comfortable as possible, if not even luxurious. The Yugoslav customer has become very demanding. A sharp eye will observe that in at least part of the "Brest" manufactured furniture Scandinavian taste has prevailed; its features are massive, comfortable furniture which cannot be easily damaged and which is intended primarily for those who like natural, unprocessed wood, almost still smelling of wood tar.

"Brest" of Cerknica is well-known not only in our country but abroad as well. The fact that it sells its furniture in 42 countries tells a lot. Let us mention only a dozen of those countries where "Brest" has asserted itself: the United States, West Germany, Great Britain, France, Belgium, the Soviet Union, Hungary, Switzerland, Austria, the Netherlands, Canada, and Italy. »Brest« also exports to Denmark, Sweden, Australia and even to Japan and China, to the Ivory Coast and Iceland, etc. At Cerknica telephones often ring from all corners of the world.

The Cerknica furniture industry has been working for over thirty years. It grew up from four small saw-mills. Three years after it had been founded it employed only 130 workers. At that time the workers with the highest qualification were carpenters and there were even few of them — only ten in the whole factory. The production process included the sawing of boards and planks and the

manufacture of simple wood boxes and huts. For quite some time the work went on almost without any technicians or engineers. As early as in 1956, however, "Brest" succeeded in exporting its products to five countries including the United States.

PAY IS ONLY A PART OF THE LIVING STANDARD

In spite of the fact that low-qualified workers predominated in the enterprise, it was realized that they couldn't go on for ever without obtaining highly-trained people or modern equipment. Today they have both. Nobody gave them anything just like that, they had to work hard for everything themselves. Obtaining a highly-trained labour force was the greatest problem. Cerknica is just far enough away from Ljubljana to be not very interesting for people with high qualifications. In spite of this, today "Brest" employs 55 workers with a university or college degree, 207 workers with completed secondary school and 635 skilled workers. They themselves help with the education of the people from their region and these people won't go elsewhere. At Cerknica even a special wood-processing branch of the secondary technical school has been set up. In this way the workers of "Brest" want to assure their own future.

People don't go to work just for the money they earn there but, of course, for the money, among other things. A "Brestovec" earns on average 4,200 dinars, the lowest pay being about 3,000 dinars and the highest 12,000 dinars. If you change these figures into Deutsche Marks or American Dollars you'll be disappointed. Therefore let us immediately add that pay is only a part of the benefits which the Brest workers get for their work.

A worker has at least one meal in the factory (94 % of the employees take advantage of this benefit). It costs him only five dinars whereas anywhere else he would have to pay from 20 to 30 dinars for it. Every year the factory earmarks a lot of money for the building of new housing facilities and for loans to those who are building their own homes. The rents for the flats are low and unprofitable. Nevertheless many workers decide to build a house for their families. The granting of a loan depends on the conditions under which a worker is living at that moment, the amount of the loan depending on the size of his or her pay, on the importance of the work which he or she carries out, and on the social circumstances. The highest loan granted to a worker at one time is 50,000 dinars; he or she is entitled to ask for this amount three times at the most. If both husband and wife work at "Brest" each can ask for a loan. The rest of the money is raised by the workers themselves through regular saving accounts.

The working organization covers most of the expenses of travelling to work. As well as this, it organizes holidays at the seaside for its workers, provides all-round recreational activities and has its own out-patient medical centre.

The workers are satisfied with this visible progress. They told us that during the thirty years of Brest's existence

A scene from the Valley of Moravče (Moravska dolina)
— photo: Janez Klemenčič

there had never been a work-stoppage or strike. Most of them don't change their job and prefer to stay with the firm. The few conflicts concern mainly the change of job category due to a medically confirmed decrease in a worker's ability.

DECISION-MAKING BY WORKERS

The benefits enjoyed by workers, their way of life and progress are not directed by some great power from above, by an almighty director, although, of course, there is a director. The workers agree upon everything between themselves, it is they who approve the plans, who decide upon purchases and the re-direction of production, and who agree about their pay. Nothing can happen at "Brest" without the decision and approval of the workers' councils of the five individual basic working organizations and without a decision made by the joint working council which adjusts the activities of all the individual workers' councils.

Anton Lunka, 42, a mechanical engineering fitter by trade and head of the Power Plant, has been chairman of the joint workers' council for the last two years. He joined the firm as an apprentice twenty-seven years ago. This was in 1950 when the first workers' council was es-

established. He recalls how at that time the workers put up a large notice on the front of the factory building which read: "We work — we govern." They were all very excited, for they felt that something new was happening, something which they hadn't known before. At that time Anton Lunka was an inexperienced apprentice, now he is at the head of Brest's self-management. Which issues are being discussed and decided upon by the joint workers' council, which was elected by over 2,000 workers?

The chairman told us: "We adjust and check the conclusions made by the workers' councils of the individual basic organizations, we discuss the business policy of the firm and we make plans for its further development."

"What happens if one of your basic organizations of associated labour makes a loss?"

"Then the other basic organizations cover the loss in accordance with the principle of solidarity. We aren't having an easy time, as prices in the furniture industry have been frozen. We can find a way out only through increased labour productivity and the use of the most up-to-date technology. We are all aware of this fact and therefore we have been investing a lot of money in new equipment and specialists as well. We are helping thirty young people to acquire higher education at the University by providing scholarships for them."

HOW WORKERS' COUNCILS FUNCTION

Jože Braniselj, 51, instructor in the packing department, is the chairman of the workers' council in one of the basic organisations of associated labour at the Brest furniture industry in Cerknica.

"What points did you discuss at the last meeting of your council?"

"We discussed and reached a consensus of opinion about the purchase of some machines from one of the other basic organizations — this kind of purchase has to be agreed upon by all five workers' councils. We elected a committee for civil defence, which is responsible for the security of the factory. We discussed an application forwarded to us by one of our workers who wanted to work only during the morning shift since he is trying to improve his knowledge by attending an afternoon course. We approved his application. We gave approval to the import of some spare parts for the repair of some machines. In this connection we must point out that our workers' council is, in fact, only an extension of the meeting of all workers. Self-management is being exercised also through numerous commissions and through workers' control."

"Would you please describe the work of a commission or a committee?"

"We have, for instance, the council for personal income, that is, for workers' pay. The council meets once a month. Each work place is given a certain number of points. The council determines the value of one point every month, so that this value varies according to the commercial success achieved. Thus pay is directly dependent on the amount of work performed and on the successful selling of our products. Of course, we cannot exceed a certain limit. We have to adhere to the self-management agreement about

the pay scale, which is valid for our branch of industry. One of the most popular commissions is undoubtedly the housing commission. Although there are no serious problems concerning housing, a lot of our workers would like to have a better and more pleasant place to live in. This year we are not going to build any blocks of flats; instead, we are going to organize the construction of forty pre-fabricated homes. Our workers are very interested in this project."

THOUGHTS ABOUT THE FUTURE

Before the last World War Cerknica with its surrounding countryside was known as a poor region from which a large number of people emigrated. Now this region does not have any unemployment. Cerknica has completely changed. One can tell that this is a centre of a strong working organization, which has become its main part. The workers of Brest are satisfied with the fast growth and progress achieved over the last fifteen years. But they know that now they must not and cannot afford to stop. Often they discuss the future of their industry. They discuss it in their homes, in private company and at meetings, they have decided that over the coming years they are going to start up some new lines of production. They are going to produce fireproof boards, which are still being imported into Yugoslavia, to specialize the production of sawn wood, and to pay particular attention to upholstered furniture. In general they will be thoroughly modernizing all their furniture-manufacturing capacities.

It's interesting to note that they do not intend to employ an essentially larger number of workers. They will be making efforts, however, to increase the number of highly-educated specialists in the enterprise. This, they consider, is the only way in which the planned social product, turnover, exports, productivity, and personal income will go on increasing. The workers feel the success or non-success of their firm most when it affects their own personal standard of living.

OWNERS OF THEIR FACTORIES

The workers of Brest were awarded the Golden Award of Self-Management on the occasion of 25 years of self-management in their enterprise. This means that they can be an example for others to follow. From early beginnings, when the workers had only a very rough idea of how they should run the factory and conduct its further development, they have taken a giant step forward. Today it seems quite natural to them that they decide about everything themselves, about the big investments in their factories, about their future and about what appear to be small things, too. It seems quite normal to them that they have an insight into their successes and difficulties, that they are informed about the sales results of the goods they manufacture, with the demands of the market and with the plans for the future. It's just for this reason that they don't feel like foreigners or wage-paid workers in their factories. They feel like the owners of their factories. And that is in fact what they are.

Janez Kajzer

PÁGINA EN ESPAÑOL

LJUBLJANA — NUEVA YORK

Dentro de poco podremos volar sin etapas de Ljubljana a Nueva York. Desde el 5 de abril en adelante se establecerá una línea aérea directa entre la ciudad capital de Eslovenia y Norteamérica. La partida será a las 11 y 30 hs. desde Ljubljana y aterrizará en Nueva York a las 16 horas según hora local. Los primeros vuelos — dos o tres meses — los hará un avión del tipo boeing 707. A mediados de julio en adelante en cambio volará esta línea un avión DC-10. Durante la temporada de verano el aeropuerto de Ljubljana estará cerrado, en tal ocasión los aviones despegarán y aterrizarán en Zagreb.

TERCERO EN EUROPA

Alrededor del primero de mayo del corriente año estará terminado el paso que correrá bajo el cerro Učka. Entre los tuneles más largos de Europa será éste el tercero en orden de importancia. Tendrá una longitud de 5070 m. Los primeros automóviles ya podrán circular através a fines del año 1979. El tunel tendrá doble calle. Cada una de ella tendrá 7,40 m de ancho. El tunel tendrá una altura de 6,5 m. En una hora lo podrán atravesar cerca de 1.800 autos. Con este nuevo paso se logrará que numerosas ciudades y pueblos de Istria se acerquen a Reka, centro económico administrativo de esta gran zona adriática.

RENOVACION DEL AEROPUERTO BRNIK

En los meses de julio y agosto del corriente año renovarán la pista de aterrizaje del aeropuerto Brnik. Por ello tendrán que dirigir todo el movimiento aéreo hacia los aeródromos de Maribor y Zagreb. En estos dos meses de verano renovarán totalmente de pista de aterrizaje, la alargarán 300 m y a ambos lados de la misma contruirán dos calles de seguridad, cada una de las cuales tendrá 7,5 m de ancho. Después de la renovación esperan que el aeropuerto de Ljubljana pueda obtener la segunda categoría del tipo superior.

AUSTRIA Y SUS ESLOVENOS

La editorial de Viena Löcker & Wögenstein acaba de lanzar hace poco el libro «Austria y sus Eslovenos», que lo escribieron dos jóvenes historiadores austríacos, Hans Haas y Karl Stuhlpfarrer. El libro fue escrito desde el punto de vista de un pueblo numeroso, y como tal presenta el confortamiento decisivo con la así denominada historia oficial de Koroška. El libro pone a ciencia cierta y ante una luz verdadera un gran número de mentiras y aseveraciones de la historia austríaca. Además pone en claro la difícil posición de aquellos ciudadanos austríacos que desean en Austria y en especial en Koroška seguir siendo Eslovenos.

CENTENARIO DE NACIMIENTO

El 23 de enero, han pasado exactamente 100 años del momento que en el pueblo Vinica en Bela Krajina naciera el más grande poeta esloveno después de Prešeren — Oton

Župančič. Como poeta, dramaturgo, traductor y político está inscripto fielmente en la historia de la literatura eslovena y en la historia del pueblo todo. Porque, hablar de poetas, en un pueblo tan pequeño como lo es esloveno, significa hablar de la historia nacional, de lo bueno y malo que a este pueblo sucumbió o levantó. El lirismo amoroso de Župančič habla y hace pensar a sí mismo de la vida y del mundo. Son poesías para el hombre libre, para los pueblos independientes, para la humanidad libre. Cantan todo aquello que acontecía en sociedad de entonces, de los errores, depresiones, triunfos y decadencia de cada individuo o de la vida nacional entera.

Oton Župančič es muy conocido como autor de un gran número de poesías infantiles y de la famosa «Duma», poesías sobre la patria en el exterior y la nostalgia por el hogar materno.

Dónde estás patria mía? En estas llanuras?

Todavía al pie del Triglav, alrededor de los montes Caravánicos?

O estás en los altos hornos, o en las minas?

Aquí? A través del mar? Y no tienes fronteras?

Su biografía nos hace ver que el ser poeta no significa por sí mismo totalmente nada, si el hombre no sabe desarrollar, cuidar y agregar un poco de todo aquello que aprende diariamente.

Župančič estudiaba mucho, viajó por el mundo para que pudiera «ejercer mejor su pasión de poeta». Su trabajo no es un almacén de palabras, sino un sistema ordenado de pensamientos. Dio a nuestro idioma el esplendor agilidad, gracia y sonido de lengua europea. Su poesía no quedó simplemente escrita en el papel, al contrario, resultó palabra viva!

«Estemos contentos de tener un poeta, que tuvo una vida llena de alegría y que supo también expresar la misma en todos los momentos...» dijo en cierta oportunidad el conocido escritor Matej Bor.

A Vinica — su lugar de nacimiento — el autor siempre lo recuerda. Tampoco olvida los lugares y habitantes que conociera en Bela Krajina. Un gran número de recuerdos lo ligan a ella. Muchas de sus poesías son el resultado de la inspiración que le infundiera el mismo pueblo de Bela Krajina. Su poesía es el mensaje del lugar, inclusive con el acento y dialecto natural.

«Por donde camine, siempre y en todas partes me acompaña el mágico susurro del río Kolpa, que cae debajo del castillo de Vinica sobre el dique, y el suave murmullo del Dobreča, vertiente escondida cerca de Dragatuš, en el mas silencioso vallecito del mundo. Estoy contento de que fuera mi cuna Bela Krajina, lugar lleno de luz y sonidos alegres. Estoy orgulloso de que mi patria haya quedado siempre al lado de la lucha mundial por la libertad.» Estas son palabras, que el poeta las pronunciara a Bela Krajina y sus habitantes cuatro años después de haber finalizado la segunda guerra mundial.

Sobre Oton Župančič nunca se podrá decir o escribir todo. El centenario de su nacimiento lo celebramos con orgullo y agradecimiento por todo lo que él nos ha dejado. Creó la poesía que no queda atrás de la poesía de otros pueblos. Descubrió la belleza de su lengua y de su patria natal.

PAVLIHA

LIST ZA PAMETNE SLOVENCE ITD., V GOSTEH PRI RODNI GRUDI

SEM TER TJA PO MILI DOMOVINICI . . .

Slovenija, odkod lepote tvoje? Tako poje pesem iz vseh džuboksov, ni sicer narodna, je pa zlata, saj je Avsenikova. In res: od kod toliko prelesti tej majhnin deželi?

Dolenjci, Gorenjci, Štajerci, Primorci, skratka vsi Slovenci smo ljudje in pol in se izredno lepo podamo v to našo izredno lepo deželo. Ljudstvo s tekmovalnim duhom smo, že od nekdaj.

Včasih so naši dedje tekmovali, kdo ima lepše konje. Zdaj tekmujejo, kdo jih ima več — pod pokrovom avtomobila. Včasih so se na žegnanjih tepli, zdaj žegnanj ni več — tepemo se pa še. Včasih niso imeli urbanističnih načrtov in so zidali po pameti, zdaj so načrti in zidamo vsevprek. Včasih . . .

Od nekdaj smo Slovenci ušpičili take, da bi padel na hrbet od smeha . . . in jih še.

Naj zapišemo le nekaj primerov, bera je lanska, gre za zadeve, ki so nekako zašle v novinarsko beležnico, morale bi biti objavljene v novoletni številki, saj so nekako inventurnega značaja, brali jim bomo pa tudi sedaj.

In se smejali — ali pa nakremžili, kakor kdo.

»HONORAR ZA VBODLJAJ«

Zlobneži trdijo, da je ta zgodba s Štajerskega, a ne vem, če je res, saj na srečo nisem bil prisoten. Je pa naša.

Na kratko: Franček se ga je napil, Štef je jezikal nazaj, beseda je dala besedo in končalo se je zoprno folklorno.

»Čreva na plot!« je zatulil Franček in zaštilal Štefa.

Naprej je šlo po protokolu: Štef v bolnico, Franček v arest. Ko sta se vsak na svojem koncu rehabilitirala, se je življenje vrnilo v stare tirnice.

Nekega dne pa je dobil Franček pisanje, na katerem je stalo nekaj o denarju in o Štefu. Ker branja, pisanja in računanja ni bil hudo vešč, je pisanje prebral po svoje.

Šel je v računovodstvo v svojem podjetju:

»Dobil sem pisanje, da je zame neki denar,« je dejal.

Pogledali so pisanje in bruhnili v smeh:

»Je denar, je, le da ga moraš ti dati, ne dobiti,« so mu pojasnili.

Neskončno je bilo Frančkov razočaranje. Da na tem svetu ni pravice, trdi. In da Štef toliko sploh vreden ni.

»ČIGAVA JE HIŠA?«

Ker bom v zgodbi omenjal mejo, boste najbrž ugotovili, da se je zgodila bržkone na Primorskem.

Torej: Pepo je kradel, da se je kadi-lo. In pri tem ni bil nič izbirčen, z

njim je šlo vse, kar ni bilo privezano in pribito, dejstvo, da je med Jugoslavijo in Italijo odprta meja pa je jemal dobesedno in je kradel tudi na oni strani.

In si je, priden kot mravlja zidal hišo.

Zidava hiše je draga stvar in največ stane material. Torej se je kraji gradbenega materiala še zlasti posvetil. Celo v tolikšni meri, da je kradel celo sebi.

Kako?

Pri obrtniku je, denimo, naročil okenske police. In ko je videl, da so narejene, je šel ponoči ponje in jih sunil, naslednjega dne pa opsoval mojstra, kako to, da jih še ni naredil. Ali pa: z gradbišča je odnesel vrečo cementa, ga skril v grmovje ob cesti, se potem veselo napil, pijan odvlekel vrečo domov, pozabil, da jo je odnesel in jo naslednjega dne zaman iskal v grmovju.

»Prekleti tatovi,« je bentil.

Žal so ga dobili prepozno, hiša že stoji. In obrtniki ugotavljajo, kaj vse je vanjo vgrajeno. Menda najdejo marsikaj, precej tudi uvoženega.

Pepo pa kolne, da se kadi in trdi, da se sploh ne splača biti priden ko mravlja.

Še bi vam lahko pisal zgodbe, pa jih ne bom, saj je stran že polna, pridojni teden pa Pavliha spet izide.

»Doktor, dajte mi kaj, da ne bi več govoril v spanju.«

»Saj to ni nič hudega!«

»Kako da ne, ko pa se mi vsi v pisarni smejejo!«

»Kaj delam v omari? Vašemu možu šivam gumb.«

»Danes pa kar ves dan v bifeju, Jaka?«

»Ja, veš, za šolske počitnice vedno vzamem dopust, da sem čim več z otroki . . .«

»Prometna nesreča?«

»Ne, medsebojna poravnava ob karambolu!«

Vaš naslov je Slovenijales

Pri Slovenijalesu dobite vse za gradnjo, adaptacijo in opremo stanovanj, uvoženo in domačo strojno opremo in repromateriale za obdelavo lesa in lesno industrijo.

SLOVENIJALES

slovenijales
trgovina

SLOVENIJALES

TOZD
troples

SLOVENIJALES

TOZD
inženiring in
oprema

SLOVENIJALES

TOZD
stanovanjska
oprema

SLOVENIJALES

TOZD
lesni in gradbeni
material

SLOVENIJALES

TOZD
uvoz, izvoz,
zastopstva, in
konsignacije

SLOVENIJALES

TOZD
izvoz finalnih
lesnih izdelkov

SLOVENIJALES

TOZD
izvoz polfinalnih
izdelkov